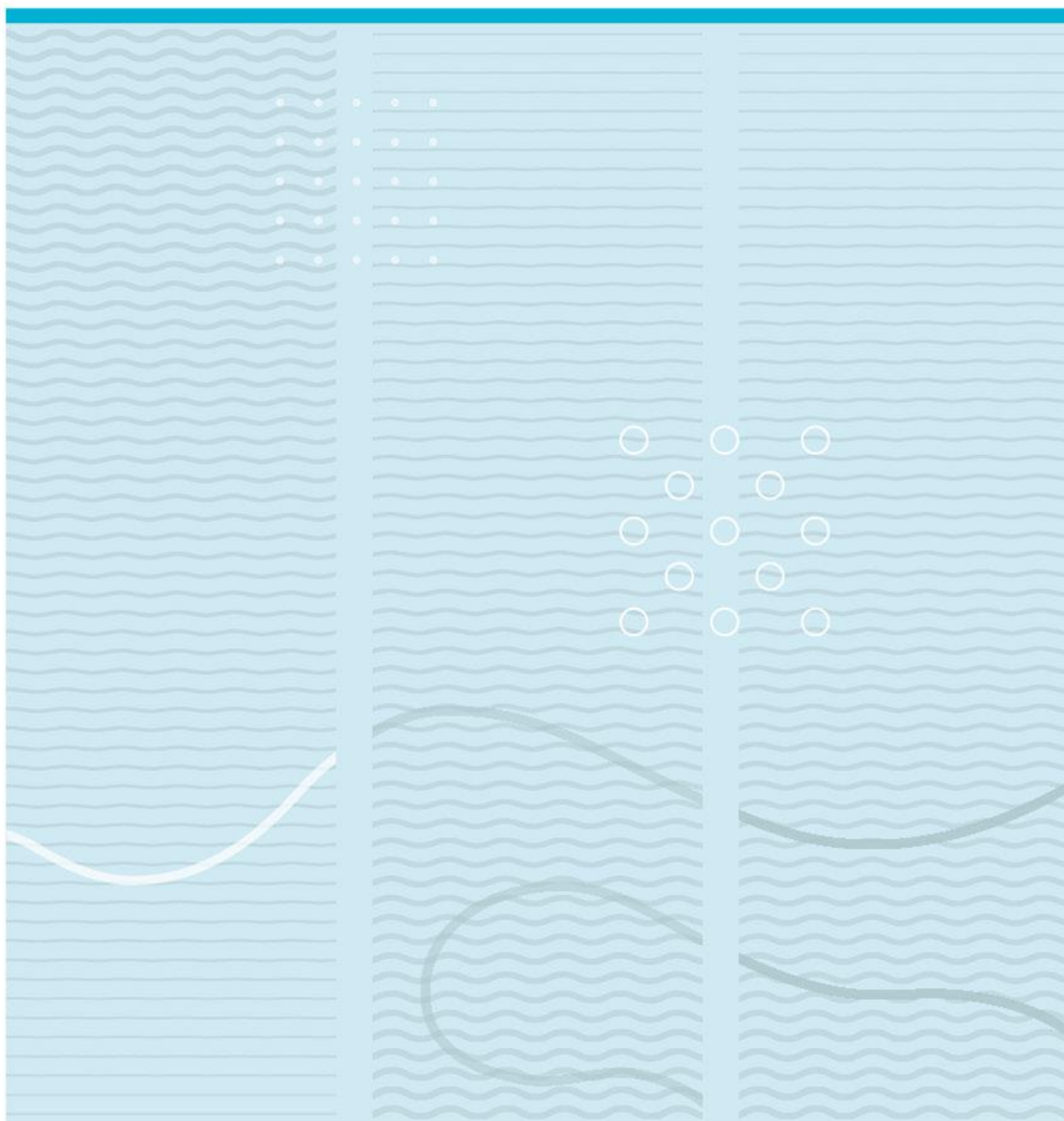

Ine Marie Ravn Andersen

Kvinnens deltakelse i og opplevelser av jakt

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap
Institutt for friluftsliv, idrett og kroppsøving
Postboks 235
3603 Kongsberg

<http://www.usn.no>

© 2022 Ine Marie Ravn Andersen

Denne avhandlingen representerer 60 studiepoeng

Forord

Arbeidet med masteroppgaven har vært spennende, lærerikt og krevende. En spesiell takk til Kirsti Gurholt Pedersen for god veiledning og hjelp i en periode hvor det meste virket umulig. Takk for gode og konstruktive tilbakemeldinger!

Kjære kvinnelige jegere, takk til alle som har deltatt i undersøkelsene, spesielt mine to informanter. Uten dere hadde det ikke blitt noe oppgave.

Tusen takk til alle som har bidratt med noe positivt i form av gode ord og støtte, spesielt fra familie, og venner. Ikke minst til min kjære samboer, det har vært gull å være i samme situasjon der vi har hatt mange gode samtaler og diskusjoner.

Mo i Rana 2022

Ine Marie Ravn Andersen

Sammendrag

Hensikten med denne oppgaven har vært å finne ut hvordan kvinner opplever å være jegere i en mannsdominert jaktkultur, med fokus på opplevelser av hindringer og barrierer, og kjønnsforskjeller. Oppgavens problemstilling er «*Hvordan opplever kvinner å være jegere i en tradisjonelt mannsdominert aktivitet som jakt?*».

Denne studien har kun undersøkt kvinnelige jegere. 572 respondenter svarte på en spørreundersøkelse gjennom en lukket facebook-gruppe. I tillegg ble to informanter intervjuet der en ene var erfaren- og den andre uerfaren jeger.

Oppgavens metode har dermed en form for metodetriangulering der både kvantitativ og kvalitativ metode er benyttet. Oppgaven har en sosialkonstruktivistisk tilnærming med en fenomenologisk inspirert tilnærming i de kvalitative intervjuene.

Sammenlignet med tidligere forskning viser resultatene i denne studien at det ikke har skjedd store endringer i kvinners deltakelse og opplevelser av jakt de siste 20 år. Mye går igjen i hvordan kvinner sosialiseres inn i jakt, og hvem de jakter med. Hindringer og barrierer for å gå på jakt kan også gjenkjennes i tidligere forskning.

De fleste kvinnelige jegere opplever jaktkulturen som inkluderende der de blir møtt, ivaretatt og respektert. De som opplever ekskludering, har sterke følelser rundt dette.

Forestillinger om at biologisk kjønn er en viktig forklaring på kjønnsforskjeller i jakt, kan være en konsekvens av hvordan kvinner opplever jakta og jaktkulturen. Kvinners rolle i jakt kan ses i lys av Hanne Haavinds teori (1982) om kvinners relative underordning og annen forskning, blant annet innen friluftsliv, som viser at endringer i kjønnsroller og- forståelser innen enkelte området er langsomme prosesser. Mannsdominansen kan utløse et ofte taust og vedvarende maktforhold som medfører at kvinners ønsker om medbestemmelse og likeverdighet i deltakelse har vanskelig for å trenge gjennom. Kvinners opplevelser er viktig, men ikke tilstrekkelig, for å kunne rive ned maktforholdet i jakta.

De funnene som er gjort kan være et bidrag til videre og grundigere forskning på området.

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Sammendrag	4
1.0 Innledning	7
1.1 Bakgrunn.....	7
1.2 Begreper.....	8
1.3 Jakt.....	9
2.0 Litteratur	10
2.1 Tidligere forskning.....	10
2.2 Kvinnelige jegere.....	14
2.3 En skjevhet mellom kvinner og menn.....	15
2.4 Kvinnesatsing.....	16
3.0 Teori	18
3.1 Kjønn.....	18
3.2 Kultur.....	21
3.2.1 Kvinnekultur og mannskultur.....	22
3.3 Jaktkultur.....	23
3.3.1 Mannlig jaktkultur.....	23
3.3.2 «Taus kunnskap».....	24
3.3.3 Ulike jaktideologier.....	25
4.0 Problemstilling	27
5.0 Metode	28
5.1 Kvalitativ og kvantitativ metode.....	28
5.2 En fenomenologisk tilnærming.....	29
5.3 Valg av metoder.....	29
5.3.1 Blandede metoder.....	29
5.4 Kvantitativ metode - spørreundersøkelse.....	30
5.4.1 Respondenter.....	30
5.4.2 Utforming av spørreundersøkelse.....	32
5.4.3 Svar og analyse.....	33

5.5 Kvalitativ metode – intervju.....	33
5.5.1 Informanter.....	34
5.5.2 Utforming intervjuguide	35
5.5.3 Utførelse intervju	36
5.5.4 Transkripsjon	36
5.5.5 Analyse og tolkning	37
5.6 Etiske problemstillinger.....	37
5.7 Forskningens kvalitet.....	38
5.7.1 Forskerens rolle.....	38
5.7.2 Reliabilitet og validitet.....	39
6.0 Resultater og drøfting	40
6.1 Spørreundersøkelse.....	40
6.1.2 Jaktkultur.....	40
6.1.3 Hindringer og barrierer	49
6.1.4 Kjønnsforskjeller.....	53
6.1.5 Sammenfatning funn spørreundersøkelse	62
6.2 Intervju.....	64
6.2.1 Jaktkultur.....	64
6.2.2 Hindringer og barrierer	66
6.2.3 Kjønnsforskjeller.....	67
6.2.4 Sammenfatning intervjuer.....	68
7.0 Avsluttende drøfting.....	71
7.1 Jaktkultur	71
7.2 Hindringer og barrierer.....	74
7.3 Kjønnsforskjeller.....	75
8.0 Avslutning.....	79
Litteraturliste	81
Vedlegg	83

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn

Temaet for denne oppgaven er jakt og kvinners deltakelse og opplevelser av sentrale deler av jakta. «*Forestillingen om den mannlige jeger er dypt festet i vår forestillingsverden. Enten vi ser for oss reinsjakt under brekanten i tidligste steinalder eller jaktlag i høstfjellet i egen samtid er det mannen som er på søk etter viltet*» (Fossum, 1996). Jakt har tradisjonelt vært og er en mannsdominert høstingsaktivitet, og fra jeger- og samlersamfunnet var det oftest mannen som dro ut på jakt mens kvinnen kunne sanke, passe barn og hjem (Wæhle, 2019). Forestillingen og tradisjonen om den mannlige jeger står ikke like sterkt i dagens samfunn da likestillingen og arbeidsfordelingen om hva kvinner og menn kan holde på med er endret. Jakt representerer i dag flest menn, men antall kvinner har steget i løpet av de siste 20 årene (Rundtom & Steinset, 2016).

Jaktkulturen er preget av å være mannsdominert som kan by på diverse utfordringer når kvinner har lyst til å drive med jakt. Flere kvinner på jakt kan bidra til å endre jaktkulturen som dominerer i dag. Gjennom å rette fokuset på kvinnelige jegere kan man få muligheten til å vite mer om deres opplevelser og erfaringer i jakta. En begrunnelse for å gjennomføre denne studien er at det finnes mer forskning på mannlige jegere enn kvinnelige jegere, og den forskningen som foreligger av kvinnelige jegere er over 10 år gammel. Det finnes et behov for nyere forskning innenfor temaet for å få kunnskap og for å kunne videreutvikle kulturen i en likestillingsretning.

Temaet jakt og kvinner er interessant og det er behov for å utforskes mer da det finnes lite informasjon om kvinnelige jegere. For å kunne endre en jaktkultur må man vite mer om kvinnelige jegere og deres behov inn i en mannsdominert jakt. Ulike syn, tradisjoner og holdninger rundt kjønn og arbeidsfordeling mellom kjønn kan være tunge tradisjoner som står sterkt i kulturen og som kan være vanskelig å gjøre noe med i så fall kan det ta lang tid.

Motivasjon for å gjennomføre denne studien er egen interesse for friluftsliv og jakt, da jeg selv er kvinnelig jeger og ønsker at flere kvinner skal komme på banen og finne glede i jakt.

1.2 Begreper

Jegerprøven - For å kunne gå på jakt i Norge er man nødt til å ta jegerprøven. Det ble obligatorisk å ta jegerprøven i 1986 og bakgrunnen for dette er at alle som jakter vilt i Norge skal ha gode kunnskaper og riktige holdninger under jaktutøvelse

NJFF er forkortelse for Norges Jeger- og Fiskerforbund

AJFF er forkortelse for Alta Jeger- og Fiskerforening

Småviltjakt - Småviltjakt er jakt på for eksempel ryer, hare, skogsfugl, gnagere og rev. For å kunne gå på småviltjakt i Norge må man være fylt 16 år, men kan være med på opplæringsjakt fra og med det året man fyllet 14 år. For å gå på småviltjakt må man ha tatt jegerprøven og betalt jegeravgift. Når en går på småviltjakt er man ikke avhengig av et jaktlag og man kan fint gå på for eksempel rypejakt alene.

Storviltjakt - Storviltjakt er jakt på større vilt for eksempel elg, hjort, dåhjort, villrein, rådyr, og villsvin. Her gjelder de samme kriteriene som for småviltjakt samt at man må årlig avlegge skyteprøve for å få gå på jakt. For å jakte storvilt må man være 18 år men man kan være med på opplæringsjakt fra og med det året man fyller 16 år. Når en går på storviltjakt er man som regel avhengig av flere, man blir en del av et jaktlag og man går ikke på jakt alene.

Kvinnesatsing – Norges Jeger- og Fiskerforbund vedtok i 2017 at de skulle starte en kvinnesatsing for å øke antall kvinnelige jegere.

1.3 Jakt

I Norsk friluftsliv er det en rekke aktiviteter som er forskjellige i innhold i forhold til gjennomføring, kulturell betydning og historisk bakgrunn. Jakt er en høstingsaktivitet som skiller seg fra de andre friluftaktivitetene ved at man får et utbytte i form av mat, kjøtt og at man bærer våpen (Aas & Odden, 2002). Jakt er en del av det norske friluftslivet og Norge er et av de landene globalt sett med høyest andel jegere i befolkningen (Storløpa & Sigurjónsson, 2015). Ifølge Miljødirektoratet er jakt både friluftsliv og regulering av viltbestander som skal utøves på en slik måte at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Det er miljødirektoratet som har det overordnede ansvaret for å forvalte vilt og utforme regelverket om jakt og fangst. Forvaltningen av vilt skal være bærekraftig og jakt og fangst skal gjøres på en human måte, noe som innebærer at dyr ikke skal utsettes for unødige lidelser. En human jakt og fangst er et viktig og sentralt tema i obligatorisk jegeropplæring (Miljødirektoratet, 2018).

For å kunne gå på jakt i Norge er man nødt til å ta jegerprøven. Det ble obligatorisk å ta jegerprøven i 1986 og bakgrunnen for dette er at alle som jakter vilt i Norge skal ha gode kunnskaper og riktige holdninger under jaktutøvelse (NJFF, 2022). En må også betale jegeravgift og være registrert i jegerregisteret. Etter endt jakt sesong må man sende inn rapport på hva man har felt uavhengig av fangst eller ikke. I Norge er det en rekke lover og forskrifter der viltloven er den mest sentrale. Viltlovens formål etter §1 «*Viltet og viltets leveområdene skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares*» (Lovdata, 2009).

Det er vanlig å skille mellom småviltjakt og storviltjakt når en snakker om jakt. Det som skiller de to typene er utøvelse og tilgangen til selve jakta. Det kan ofte være dyrt og vanskelig å få tilgang til storviltjakt på for eksempel elg eller hjort dersom man ikke har tilknytning til en landbrukseiendom. Elgjakt står ofte sterkt i bygdesamfunn og der er det grunneierne som eier jaktrettighetene (Rundtom & Steinset, 2016). Dermed kan det være vanskelig å få tilgang på storviltjakt på elg dersom man ikke er grunneier eller har tilknytning til noen med rettigheter. Når det gjelder småviltjakt så skjer den ofte i fjellområder som er på statsgrunn, det gjør det enklere å få tilgang (Rundtom & Steinset, 2016). Småviltjakt er også enklere å utøve enn storviltjakt da man ikke er avhengig av et jaktlag eller mange andre personer for å jakte. For å jakte på rype kan man for eksempel gå alene.

2.0 Litteratur

I dette kapitlet presenteres tidligere forskning og litteratur på området.

2.1 Tidligere forskning

Den tidligere forskningen på området har til felles at det er en stund siden den har funnet sted. Det er dermed på høy tid at det fremkommer noe nytt da forskningen er over 10 år gammel.

«*Masculinity and rurality at play in stories about hunting*» er en norsk studie, hovedmålet var å avdekke et kulturelt, kjønn og romlig meningssystem som bidrar til å skape grenser og forbindelser, samt den hierarkiske ordenen blant mannlige jegere og mellom mannlige og kvinnelige jegere (Bye, 2010). Dette er en interessant studie da den får fram synspunkter om kvinnen som jeger fra et mannlige perspektiv. En av grunnene til at det er relativt få kvinner som jakter er at inngangen er begrenset på grunn av at jenter ikke blir oppfordret til å begynne eller å trene til å begynne med jakt. En andre grunn til lav kvinnelig deltakelse er et gammelt system som tilsier at døtre ikke får tildelt land eller jaktrettigheter (Bye, 2010). Bye (2010) fant en tendens der kvinner ble introdusert til jakt gjennom å ha en kjæreste som jaktet og at de uttrykte en form for stolthet for at deres dame tok del i en typisk mannsaktivitet. Det kom også fram at det ikke var noen jenter med i elgjaktlaget, men at det hadde vært noen med for en kort periode. En av jentene som hadde vært med på elgjakta syntes det var lange dager og høyt tempo, noe som gjorde at hun ikke ønsket å være med lengre (Bye, 2010). I studien til Bye (2010) ble det avdekt at elgjaktlagene ofte besto av tre generasjoner menn og at det derfor var tenkelig at det er vanskelig for kvinner å være storviltjegere og komme inn i dette. Det er en arena hvor skjulte meninger råder som for eksempel at skogen og jakt ikke er et sted for kvinner. Derfor er det ikke sjelden at kvinner ikke blir lenge i jaktlaget da de blir latterliggjort og behandlet som om de var usynlige (Bye, 2010).

I Bye (2010) blir «gendered places» sett på som et uttrykk hvor kvinner og menn etablerer deres egne rom og sfærer hvor de kan pleie interesser og utvikle egen kjønnsidentitet i jaktsammenheng (Bye, 2010). Forestillingen om jakt som kjønnspraksis kan bli enklere å forstå dersom man lager en forskjell mellom de ulike jakttypene. Storviltjakt er et eksempel på en kollektiv jakt der man er avhengig av flere som er på jakt sammen og hvor man samarbeider for å få felt et vilt. På elgjakt blir du en del av et jaktlag og får opplæring i hvordan storviltjakten fungerer. Småviltjakt er et eksempel på individuell jakt, når man går på rype eller hare jakt er man ikke avhengig av flere jegere sammen for å få felt et vilt og man

kan jakte alene. Ifølge studien til Bye (2010) antas det at menn synes at det er lettere å dra på småviltjakt sammen med dama enn på storviltjakt da man unngår blikk og meninger fra andre i jegermiljøet. Det kommer frem at det finnes en maskulin norm der jakt er for ekte menn med hår på brystet. Kvinner blir ekskludert fra noen kontekster slik at menn unngår at kvinner skal true deres forestillinger om det maskuline rundt jakta (Bye, 2010).

«Rekruttering til jakt – En undersøkelse om motiver for å avlegge jegerprøven, barrierer og tiltak for å øke andelen aktive jegere» er en norsk rapport gjort av Norsk institutt for naturforskning (NINA) i 2007 på oppdrag av Norges Jeger- og Fiskerforbund (Andersen & Kaltenborn, 2007). I denne spørreundersøkelsen var svarprosenten høyest fra kvinner med 49.6 % mot 31 % som var svarprosenten til menn. Ifølge tallene var kvinnene mest interessert i småviltjakt der 72 % svarte det, mens 22 % oppga storviltjakt som mest interessant. Jakt på rype og skogsfugl var mest populær for de som hadde småviltjakt som interesse (Andersen & Kaltenborn, 2007). Rapporten viser at kvinner har høyere terskel for å bryte barrierer for å komme seg ut på jakt, der mangel på kunnskap om jaktteknikk og liten erfaring var typiske forhold de følte seg usikre på (Andersen & Kaltenborn, 2007).

Kjersti Mordal skrev i 1993 en hovedfagsoppgave om *jaktkultur blant kvinnelige og mannlige rypejegere*, der hensikten var å kartlegge hva som kjennetegner kvinners og menns jaktkultur, samt hvilke verdier de tillegger jakta (Mordal, 1993). Det ble oppdaget hindringer som jobb, mangel på fritid, økonomi og familieforpliktelser som kom i veien for jaktutøvelse, dette var felles blant kvinner og menn. Det må nevnes at kvinnene i denne studien hadde rundt 10 dager mindre enn menn på jakt, og at det kunne ligge andre hindringer til grunn for jakt deltakelse blant kvinner. Det var hellig ikke usannsynlig at kvinner måtte overkomme flere hindringer og barrierer enn menn for å kunne jakte (Mordal, 1993). Blant Mordal's (1993) kvinnelige intervjupersoner var det forskjeller i hvordan de opplevde det å dra på skytebanen, noen følte at det gikk bra og at de fikk mye god hjelp, mens andre hadde dårlige opplevelser og vegret seg for å dra (Mordal, 1993).

Det var felles for de fleste kvinner og menn i undersøkelsen at mannlige familiemedlemmer eller venner hadde bidratt til jaktinteresse hos intervjupersonene. Det var i stor grad fedre og ektefeller som var de mannlige påvirkere (Mordal, 1993). Et annet funn var at kvinnene i hovedtrekk jaktet med menn i form av samboere/ektemenn, mens samtlige menn jaktet med kamerater. Ifølge Mordal (1993) var dette et klart kjønnskille og et typisk tegn på

mannskultur der menn jakter med venner, mens kvinner jakter med samboere/ektefeller (Mordal, 1993). Et annet bilde av denne mannskulturen er at jakta gjennom lange tider har vært mannens mulighet til å komme seg bort fra hus og hjem, ut på jakt der ingen kvinnfolk legger seg opp i hva de driver med. Denne tradisjonen ble bekreftet av flere mannlige informanter i studien til Mordal (1993) og de bekreftet også en overførbarhet som de hadde fått fra sine fedre og at de selv hadde overført tradisjonen videre til sine sønner (Mordal, 1993).

Videre var det ulike oppfatninger rundt kvinner som jaktkamerater. Noen av de mannlige informantene mente at kvinner måtte være med på like premisser som menn, det som kom fram da var at de måtte innordne seg etter mannens premisser og de uskrevne reglene i kulturen, dette kan jo egentlig uttrykke at kvinner som har vært med disse mannfolka har fått være med på en typisk mansaktivitet (Mordal, 1993). Hvordan kan man da si at dette er å være med på like premisser? Det ble nevnt negative opplevelser ved å ha med kvinner på jakt fra mennenes side, men også kvinner synes det var negativt å jakte med andre kvinner (Mordal, 1993).

Kirsti Pedersen skrev i 1999 sin doktoravhandling «*Det har bare vært naturlig*»: *Friluftsliv, kjønn og kulturelle brytninger* (1999). Hennes kapitler om kjønn og jakt har vært nyttig for mitt eget arbeid. Hun har skrevet om forskjeller i kvinners og menns friluftsliv, der mennene dominerer og friluftslivet er en viktig del av deres identitet (Pedersen, 1999). I kapitlet «*Blant veidekvinner og fiskerjenter*» skriver Pedersen (1999) om kvinnerettede tiltak som en respons på mannlig dominans i friluftsliv. Gjennom feltarbeid og intervjuer undersøkte hun jentegruppen i AJFF gjennom hvordan gruppa ble etablert, hvilke tiltak som var satt i gang og erfaringer hos kvinnene (Pedersen, 1999).

Jentegruppen i AJFF avholdt jegerprøve for kvinner der de yngre jentene hadde fått sin jaktinteresse gjennom å ha vært med brødre og fedre på jakt. Mens de voksne kvinnene bodde eller var gift med ivrige mannlige jegere. Kvinnene ønsket å ta jegerprøven da de var lei av å gå bak eller være med som hund. De hadde lyst til å begynne å jakte selv og bli mer aktive på jakt. Det kvinnene la størst vekt på for å begynne med jakt var naturopplevelse og rekreasjons aspektet ved å jakte. Det er viktig å legge til at kvinnene mente et mulig jaktutbytte ble vurdert som underordnet av naturopplevelse, rekreasjon og spenning (Pedersen, 1999).

Respekt for våpen og sikkerhet under jakt var det viktigste disse kvinnene uttrykte at de hadde lært under jegerprøven. De fleste uttrykte en usikkerhet når det gjaldt å bli aktive jegere etter endt jegerprøve, da de mente at de trengte mange jaktturet sammen med erfarne mannlige jegere, samtidig som de trengte mye trening på skytebanen. Når det kom til hvem kvinnene skulle jakte med, svarte de yngste at de ville jakte med venner og de voksne ektefeller/samboere og eventuelt venner (Pedersen, 1999). Flere av kvinnene i undersøkelsen til Pedersen (1999) påpeker at treningen og samspeillet med jakthunden er viktig og en grunn til at de har begynt med jakt (Pedersen, 1999).

Mulige hindringer og barrierer knyttet til jakt for både de yngre jentene men også de voksne kvinnene var behovet for å skaffe mye kostbart jaktutstyr og forpliktelser til familie og studier. Videre hadde alle fått en positiv respons på at de ønsket å bli jegere. En av informantene hevder at det ikke hadde vært like lett å bli en del av miljøet uten ektefellen som hadde vært en døråpner for henne i jegermiljøet (Pedersen, 1999). Dette kan også sees på som en mulig hindring dersom man ikke har noen som er i miljøet fra før. Ifølge Pedersen (1999) viser kvinners friluftshistorier fra 1970- og 1980-tallet at det var krevende å få innpass i forskjellige former for fritidsfiske, særlig utfordrende hvis man var enslig uten å ha et nettverk av mannlige slektninger eller venner som kunne fungere som døråpnere (Pedersen, 1999). Det er nærliggende å tro at det fungerer slik rundt om i jaktmiljøene også, at det ikke er lett å få innpass dersom man kommer utenfra.

I forhold til kvinnesatsing fant Pedersen (1999) fra sin studie at det var to forskjellige syn og ståsted i forhold til hvilke tiltak som burde settes i gang for å gjøre jeger- og fiskerforbundet mer attraktivt for kvinner. De som mente at noe burde gjøres syntes blant annet ikke det var en god opplevelse første gang på skytebanen hvor man fikk femti par med mannsøyne i ryggen, så ble det bom og man følte seg dum. De representantene som mente at man ikke skulle lage noen tiltak fremmet argumenter som sa at jakt og fiske var kjønnsnøytrale aktiviteter og at kvinner måtte til dels vise respekt for menns tradisjoner (Pedersen, 1999). Det var interessant at den ene gruppa ønsket å endre organisasjonskulturen som tradisjonelt har vært en mannskultur, for å gjøre det mer imøtekomende for å kunne ivareta kvinner. Mens den andre gruppa mente at kvinne måtte vise respekt og tilpasse seg mannskulturen (Pedersen, 1999).

Boken «*Jakten på elgjaktkulturen*» skrevet av Brottveit og Aagedal (1999) skildrer ulike sider ved det sosiale livet rundt elgjakt og tar opp generelle spørsmål knyttet til jakta sin plass i det moderne samfunnet. Boken ser på elgjakt i et samfunnsvitenskapelig perspektiv (Aagedal & Brottveit, 1999). Det jeg har lagt særlig vekt på fra denne boken er kjønn, kultur, kunnskap og jaktideologier. Dette vil bli utdypet mer i et senere kapittel om jaktkultur.

2.2 Kvinnelige jegere

Om kvinner har vært deltakende på jakt i Norge i tidligere tider er det lite informasjon om og skriftlige materialer finnes i liten grad (Mordal, 1993). Det finnes tegninger fra 1500-tallet av kvinner som jaktet som tyder på at kvinnene ikke var helt fraværende fra jakt i tidligere tider likevel. På 1700-tallet hadde samiske kvinner en sterk rolle i nomadefamilien, de jaktet og fisket. I reindriftsmiljøet har matlaging vært sentralt også for menn, og i sjøsamiske miljøer var det vanlig at kvinnene dro på fiske. Det ble gjort funn i samiske urgraver som tyder på at kjønnsrollene var andre på den tiden og gjerne omvendt fra det vi er kjent med i dag. Gravfunn i de samiske kvinnegravene viser at det lå jaktredskaper som spydspisser laget av bein, dette kan si noe om at de som var flinke til å jakte gjorde det uavhengig av kjønn. Gravfunn til de samiske mennene var blant annet draktpynt som perler og smykker og redskaper for tekstilproduksjon (Dietrichson, 2021).

I boken «*Norske storjegere*» er det skrevet om 26 jegerlegender som har skapt norsk jakthistorie. Blant 25 menn var det en kvinne som het Marit Løvenskiold og hun var landets fremste kvinnelige elgjeger i sin tid (Bergan, 2020). «*Uten å bli beskyldt for ukvinnelighet tør jeg si at jeg alltid har svart at jeg verken er nervøs eller redd når jeg er på elgjakt. Da jeg skjøt min første elg, ute på Stormya, sto far ved siden av meg. Og vi skjøt samtidig. Jeg var ikke det spor redd da det smalt – et dobbeltskudd til og med. Da vi så kom bort til den døende elgen og far ga den fangskuddet, følte jeg heller ikke noe angst eller avsky*» (Bergan, 2020, s. 108). Utsagnet hennes om ukvinnelighet og at hun ikke følte på angst eller avsky kan si noe om synet på kvinnelige jegere på den tiden. Marit ble født i Østerdalen 24. februar i 1902 og begge foreldrene hennes var ivrige jegere og friluftsfolk, noe som gjorde at hun både jaktet småvilt som hare, rype og skogsfugl og storvilt på elg. Hun gikk som mange andre har gjort i lære hos sin far (Bergan, 2020).

2.3 En skjevhet mellom kvinner og menn

Det har skjedd en endring i antall kvinner som deltar på jakt de siste årene. Tall fra SSB viser at fra 2001-2002 var det 29 467 registrerte kvinnelige jegere og 9737 av disse hadde betalt jegeravgift. I 2020-2021 var det 78 764 registrerte kvinnelige jegere og 18 038 av disse hadde betalt jegeravgift. I 2007-2008 var det 7540 kvinner som deltok på en eller flere former for jakt, mot 132 290 menn samme år. I 2020-2021 var det 11 560 kvinner som deltok på en eller flere former for jakt, mot 128 610 menn (SSB, 2021). Disse tallene viser at det har vært en jevn økning blant kvinnelig jegere gjennom årenes løp, mens det har gått litt opp og ned blant menn. Når det gjelder mannlige jegere har tallene jevnt vært høye og mye høyere enn på kvinnesiden. Noe som er i ferd med å ta seg opp og man ser en tendens i at flere kvinner blir jegere nå enn før. Selv om at det er flere kvinnelige jegerne nå enn før er det fortsatt mange kvinner som aldri går ut på jakt eller løser inn jegeravgift etter endt jegerprøvekurs. I 2021/2022 var det 3302 kvinner som hadde bestått jegerprøven, men bare 769 av disse hadde løst ut jegeravgiften (SSB, 2021). Pila peker i riktig retning ved at flere kvinner begynner med jakt, men det er fremdeles skjevt i antall kvinner og menn.

En grunn til dette kan være at det henger igjen fra gammelt av, at far i huset tok med seg sønnen på jakt og at dette er en tradisjon som fortsatt er dominerende (Holmer, 2022). Det hevdes at jakt fortsatt er et mannsdominert opplegg der blant annet utstyr og tilbud er skreddersydd til menn, og at kvinnene er heldige om de finner for eksempel jaktklær som passer (Holmer, 2022). Ifølge leder i Jegerjentene Amalie Bjørøy (2022) burde kurs og arrangementer som avholdes for jenter, være arrangert jevnt fordelt av kvinner og menn. Bjørøy hevder at det er menn og ofte av den eldre garde som er med å arrangere og at dette kan virke skummelt for mange jenter, da det i mange jegerkretser forventes at man for eksempel skal kunne håndtere et våpen fra man er barn (Holmer, 2022). En annen faktor som fremkommer her er at mange jenter kan føle seg utenfor hvis de kun møter menn på arrangementene og kursene som avholdes, Bjørøy mener at fokuset her må endres slik at flere jenter slipper til (Holmer, 2022).

Som et tiltak for å inkludere kvinner ble Jegerjentene startet opp i 2020, med mål om å danne miljøer der jenter kan føle seg trygge og kjenne på samhold. I følge Bjørøy (2022) er det viktig å få frem behovet for samarbeid på tvers av organisasjoner og miljøer, og at man har likt tankesett for å hjelpe jenter opp og frem. Det skal være like forutsetninger etter at jegerprøven er tatt (Holmer, 2022).

En annen som kan bekrefte det skjeve forholdet mellom kvinnelige- og mannlige jegere er fotografen Ingerid Jordal, som i 2018 møtte en rekke kvinnelige jegere for å finne ut hva jakta betydde for de og videre utfordre noen stereotypier om kvinner og jakt (Jordal, 2018). En av kvinnene hadde sagt at hun trodde at alle jegere hadde samme respekt for dyr og natur men at det kunne vises på ulike måter. Hun mente at med kvinner ble det nok mer følelser fordi kvinner er flinkere til å gjøre noe ut av hverandres gleder og sorger. I hennes familie var hun vokst opp med en far som plukket bær og en mor som gikk på jakt, noe som aldri var blitt tenkt på som rart. Videre kom det frem gjennom forskjellige portretter av ulike typer jegere at selv om at menn er fysisk sterkere og ofte har startet med jakt fra de var smågutter, betydde det ikke at kvinner ikke kunne lære og gjøre akkurat det samme som de mannlige jegerne. En kvinne fortalte at hun hadde vært med på jakt fra hun var liten jente og at de på jaktlaget som kom med kommentarer på det hadde fått beskjed om å holde seg hjemme dersom det ikke falt i god jord. En annen forteller at de fleste mannlige jegerne i jaktlaget var positive til hennes jakt deltakelse, men da hun selv begynte å bære våpen ble flere skeptiske. Flere av de kvinnelige jegerne nevner at de ikke jakter for å tøffe seg eller for å måtte bevise noe, men at de gjør det for at de kan og at det er naturlig for dem. Det nevnes også at kvinner kan være mer forsiktige enn menn og kanskje mer opptatt av å gjøre alt riktig, men det har ikke noe med at menn har større jaktinstinkt enn kvinner å gjøre. Kultur blir også dratt inn i den grad at gutter muligens blir oppfordret i større grad til å begynne med jakt enn jenter. Det legges vekt på at det er forskjell i fysisk styrke men at ønsket om å mestre og gleden over å lykkes er den samme hos begge kjønn. Noen kvinner sier at de ikke har hatt behov for å oppsøke et eget kvinnemiljø og at kjønnsproblematikken ikke har vært tilstede. Mens noen synes det er tryggere med kvinnelige miljøer. Ingerid Jordal (2018) dro selv ut i feltet på jakt sammen med andre kvinner for å finne ut hvorfor jakt fortsatt er forbundet med mannskultur og i hennes arbeid har hun tatt bilder av kvinnelige jegere som viser ekte og realistiske bilder, dette for å bidra til at kanskje flere kvinner ser og leser prosjektet og ønsker å prøve selv (Jordal, 2018).

2.4 Kvinnesatsing

1992 ble utpekt som kvinneåret i Norges Jeger- og Fiskerforbund og hensikten var å få med flere kvinner i organisasjonen. Dermed ble det dannet et kvinneutvalg og hvert fylke valgte inn kvinnekontakter som skulle arbeide ut planene som det sentrale kvinneutvalget lagde (Mordal, 1993). På den tiden var det ønskelig med flere kvinner som representerte organisasjonen da kvinnelige kvaliteter kunne bidra til å nå nye medlemsgrupper og utvikle

Norges Jeger- og Fiskerforbund i riktig retning. Kvinner kunne brukes til å dempe et utstyrshysteri, konkurransementalitet og prestasjonsangst. Videre for å kunne styrke kvinneandelen var det mye å hente i miljøarbeid, familieaktiviteter, friluftsliv i nærmiljø og endringer i holdninger til å ha med kvinner i organisasjonen. Samme år som kvinneåret i NJFF var det to damer som ønsket å starte en egen jegerforening for kvinner, da de mente det var langt igjen før kvinnene fant seg naturlig til rette i jegermiljøet. Formann Kari Storstrøm mente at dette var unødvendig og at det overordnede målet til NJFF var å verne og ta vare på norsk natur og at man videre ikke skilte mellom mann og kvinne (Mordal, 1993).

Norges Jeger- og Fiskerforbund vedtok i 2017 at de skulle starte en kvinnesatsing for å øke antall kvinnelige jegere. NJFF har satt dette som hovedmål: *«Kvinnesatsing skal gjøre NJFF til en attraktiv og trygg organisasjon der kvinner er akseptert, respektert og integrert. Satsingen skal øke andelen kvinnelige medlemmer i organisasjonen»* (Kvinneutvalg, 2017, s. 3). NJFF's strategiplan og målsetninger skal bidra til at flere kvinner med friluftsliv og jegerinteresse skal komme på banen, og for å øke forståelsen for kvinners plass i en høstingsbasert aktivitet som jakt (Kvinneutvalg, 2017). I de forskjellige jeger- og fiskerforeningene rundt om i landet arrangeres det forskjellige aktiviteter for kvinner. Blant annet kan man melde seg på dameskyting på leirduer, da er som regel instruktørene kvinner og det er bare kvinner som får komme. De fleste aktivitetene er lavterskel tilbud der alle kvinner er velkomne, det arrangeres alt fra matkurs til fluebindingskurs (NJFF)

Kommunikasjonskonsulent fra NJFF Håvard Skjerstad Andersen er klar på at organisasjonen ønsker å representere et tverrsnitt av befolkningen hvor kjønn er nevnt som en av variablene. Videre sier han at det norske samfunnet er høyt preget av likestilling og at han tror kvinner møter holdninger i jaktmiljøene som likestilte. Skjerstad Andersen mener det har vokst frem gode holdninger blant mannlige og kvinnelige jegere som videre fører til at interessen for jakt er på god vei til å jevne seg ut (Pedersen, 2017). Dette ble skrevet i 2017 og noe av litteraturen i oppgaven er nyere og viser at det fortsatt er et skjevt forhold mellom kjønnene.

3.0 Teori

I dette kapitlet vil teorien knyttes inn i oppgaven, her vil jeg trekke frem kjønn og kultur.

3.1 Kjønn

Mange tidligere etnografer og antropologer har vært opptatt av å undersøke om det kan finnes en fellesnevner for kjønnsmessig organisering på tross av ulike samfunn. Disse felles mønstrene har vært basert på forholdet mellom natur og kultur, der kvinner er natur mens menn er kultur. Privat og offentlig, der kvinner tilhører det private mens menn i det offentlige. Jeger og sanker, der kvinnen er sanker og mannen er jeger. Felles for alle disse er at natur, privat og sanker har blitt fortolket som en lavere status mens mennenes aktiviteter kultur, offentlig og jeger har fått en høyere status (Lorentzen & Mühleisen, 2009). Disse mønstrene blant de forskjellige kulturene sier noe om maktfordelingen blant kjønnene. Et paradoks i denne måten å tenke status på er at kvinners sanking har mye større betydning for det daglige kostholdet, enn menns prat om jaktas betydning (Lorentzen & Mühleisen, 2009).

På 1970-tallet medførte kvinnebevegelsen en økende interesse for forskning på kvinners liv og levekår. Det ble forsket på kvinners arbeid, det lønnete og ulønnte arbeid, husarbeid og omsorgsarbeid. Det ble også forsket på kvinners adgang til arbeidsmarked og kjønnsdelingen der og kjønnsforskjeller i sosialisering (Eeg-Henriksen, 2003). Utgangspunktet for kvinneforskningen var at det fantes få teorier og lite informasjon som inkluderte kvinners livsverden. Viktigheten av kvinneforskningen: *«Det var viktig å utvikle kunnskap på premissene til den forskningen angår, å øke medbestemmelse og rive ned maktforhold»* (Eeg-Henriksen, 2003).

Biologi og den biologiske forskjellen er ifølge Lorentzen og Mühleisen (2009) et fundament for hvordan vi forstår kjønn og hvordan vi nærmer oss mennesker (Lorentzen & Mühleisen, 2009). Biologi knyttes til kroppen og dens funksjoner. Nyere forskning har vært opptatt av å finne ut hvilke konsekvenser det har og har hatt historisk, at man deler mennesker i to grupper som kvinner og menn (Lorentzen & Mühleisen, 2009). Det vil si, i hvor stor grad determinerer kjønnsforskjeller våre forestillinger om hva en kvinne og en mann er og bør være. Det har vært sterke antagelser om at biologien styrer den samfunnsmessige organiseringen av kjønn, slike forestillinger lever også i dag blant vanlige folk og noen forskere (Lorentzen & Mühleisen, 2009). Ifølge samfunnsvitenskapens forståelser av kjønn er ikke kjønn knyttet til iboende biologiske og psykologiske egenskaper hos kvinner og menn,

men blir til ved at individet på grunnlag av sitt biologiske kjønn sosialiseres inn i en kjønnsrolle (Solbrække & Aarseth, 2009). Det betyr at kjønn kan ses på noe som er sosialt formet og ikke bare biologisk bestemt. En sosial forming skjer gjennom primær sosialiseringen i familien men også gjennom den sekundære sosialiseringen i samfunnet (Solbrække & Aarseth, 2009).

Representanter fra det norske kjønnsforskingsmiljøet mener at biologiske perspektiver ikke er godt egnet til å forklare ulikheter mellom kvinner og menn når det gjelder kjønnsidentitet (Grønli, 2007). «*Det finnes biologiske forskjeller mellom kjønnene som man vanskelig kan benekte. Jeg mener vi må ta to tanker i hodet samtidig: Biologisk kjønn er viktig, men genene determinerer oss ikke nødvendigvis, Biolog Dag Olav Hessen*» (Grønli, 2007).

Margaret Mead har vært en innflytelsesrik og omdiskutert antropolog som har skrevet om hvordan kvinner og menn har utviklet seg til å bli kulturelt bestemte kjønn, der dette var noe man ble lært opp til å praktisere på bestemte måter (Lorentzen & Mühleisen, 2009). Gjennom å studere ulike kulturer oppdaget Mead at oppførsel og oppdragelse varierte innad og mellom kulturer, og kunne derfor ikke være biologisk betinget (Lorentzen & Mühleisen, 2009). Gjennom tre forskjellige kulturer kunne Mead forsterke argumentet om at arv og biologi hadde liten innflytelse på hvordan kjønn skulle organiseres i et samfunn, dette gjennom at menn i noen kulturer hadde ansvar for barneoppdragelsen mens kvinnene var de eneste som fikk lov til å fiske (Lorentzen & Mühleisen, 2009).

«*Hvis de egenskaper som vi tradisjonelt har ansett for å være feminine – slike som passivitet, ansvarlighet og villighet til å sette barn høyest – så lett kan bli ansett for å være maskuline i en kultur, mens de nærmest er bannlyst både for kvinner og menn i en annen kultur, da har vi ikke lenger noe grunnlag for å knytte slike egenskaper til det biologiske kjønn*» (Lorentzen & Mühleisen, 2009, s. 35). Mead gjør det klart at det ikke kan være andre grunner til organiseringen av kvinner og menns liv i disse ulike kulturene, enn sosiale forhold og sosialiseringen barna vokser opp i.

Flere andre forskere har også skrevet om kjønn og hvordan dette ikke er biologisk betinget. Kirsti Pedersen Gurholt (2018) tar opp hvordan en kvinnelig tilnærming til undervisning, læring og personlig utvikling i blandede kjønnssettinger er en konsekvens og at tilnærminger som dette blir kritisert for å bruke biologisk orienterte forklaringer og for å bidra til å bekrefte

en binær kjønnsdelt konformitet i tenkning og praksis (Gurholt, 2018). En sosialkonstruktivistisk kritikk hevder at hva det vil si å være jente, gutt og det å bli kvinne eller mann ikke er biologisk betinget. Kjønnsforskjeller og relasjoner ble ikke sett på som naturlig og biologisk betinget. Kjønnsidentitet ble heller sett på som sosialt, kulturelt og konstruert av kunnskap, ferdigheter, ideer og verdier (Gurholt, 2018). Et enstemmig funn fra feministiske og kjønnede friluftstudier på tvers av nasjoner viser at det praktiske og teoretiske manglene og undertrykkende holdningene som ligger i de binære kjønnsoppfatningene, dessverre definerer kvinners og menns muligheter, roller og valg i livet som forhåndsbestemt av deres biologiske kjønn (Gurholt, 2018).

Selv om at det er gjort forskning som forteller oss at kjønn ikke er biologisk betinget, skriver Myrstad (1999) om hvorfor en kan tro at biologisk kjønn kan få betydning for hvordan jenter og gutter blir oppdratt og kan danne grunnlag for sosiale kjønnsforskjeller (Myrstad, 1999). Kvinnelig jakt deltakelse har i liten grad vært gjenstand for diskusjon og det kan skyldes ideer om hva som er kvinnelige og mannlige aktiviteter blir tatt for gitt. Dette danner selvfølgeligheter som ikke danner et grunnlag for å diskutere eller reflektere rundt. Ifølge Myrstad (1999) kan dette betraktes som hardprogrammerte ideer som blir bekreftet så ofte gjennom ulike situasjoner og at de blir tatt som et referansepunkt for andre ideer. Videre er forestillingen om arbeidsfordeling mellom kvinner og menn en av de mest hardprogrammerte ideene i et samfunn, og som kan forklare den sterke sammenhengen mellom menn og jakt (Myrstad, 1999), altså at det er naturlig å tenke at mannen hører hjemme på jakt i motsetning til kvinnen. Før i tiden ble utmarka sett på som mannens domene, mens innmarka og husholdet ble sett på som kvinnens. I senere tid har dette endret seg og endringer har ført til ny arbeidsfordeling mellom kjønnene. Likevel kan det fortsatt synes som om elgjakt knyttet til utmark fortsatt kan oppfattes som en del av mannens domene. En mannlig informant fra Myrstad (1999) mente at jaktinteressen er medfødt, en annen hevdet også at jaktinteressen kom med morsmelka og at jaktinstinktet var medfødt hos menn. Dette vitner om at det blir antatt å være en såkalt «naturlig» sammenheng mellom menn og jakt. Dette oppfattes som så selvfølgelig at det brukes biologiske begreper for å forklare forbindelsen. En annen mannlig informant fra Myrstad (1999), formidlet at kvinner kan gå på jakt i dag, men at interessen for jakt ikke er der og at det hadde noe med at menn var mer tilegnet jakt og fangst enn det kvinnene var. Han mente at det måtte ligge noe i slike faktorer som nevnt ovenfor da kvinner og menn var oppvokst på samme måte, men at det fortsatt var få kvinner som gikk på jakt (Myrstad, 1999).

Samfunnsforskningen ble kritisert av Hanne Haavind (1976) som hevdet at samfunnsvitenskapelige undersøkelser ikke stilte seg kritisk til kjønnsdifferensieringen og maktforholdet mellom kvinner og menn i vårt samfunn (Leira, 2000). Hanne Haavinds teori (1982) om kvinners relative underordning fokuserer på hvordan «hun» og «han» på en systematisk måte utfører ulike oppgaver i ekteskapet som er forbundet med internaliserte forestillinger om kvinnelighet og mannlighet (Solbrække & Aarseth, 2009). Haavinds perspektiv prøver å fremheve hvordan det kan ha seg at moderne kvinner med uttalte likestillingsidealer likevel havner i en underordnet posisjon i ekteskapet (Solbrække & Aarseth, 2009).

I denne masteroppgaven vil jeg se på kjønn som biologisk kjønn påvirket av det sosiale kjønn. Vi mennesker er biologisk definert til å være mann og kvinne, det er det ifølge Hessen (2007) vanskelig å gjøre noe med. Våre kulturer har ulike oppfatninger om hva som er feminint og kvinnelig, og maskulint og mannlig. Det teoretiske ståstedet plasserer seg på at biologisk kjønn ikke bestemmer hvem som er født til å bli jegere, men at biologisk kjønn blir påvirket av sosiale rundt oss. Altså, uavhengig om vi er født kvinne eller mann blir vi påvirket av miljøet og menneskene vi omgir oss med, og dette er i stor grad med på å påvirke hva slags aktiviteter vi begynner med. Ifølge forskningen er det like naturlig at jenter og kvinner begynner og går på jakt, som gutter og menn.

3.2 Kultur

Ordet kultur er mye brukt i daglig tale og vi hører ordet ofte i en eller annen sammenheng. Ofte kan man tenke på for eksempel musikk og kunst når man hører ordet kultur, men det finnes mange ulike kulturer. For eksempel idrettskultur, jegerkultur, bondekultur og mange andre kulturer som ikke blir nevnt her. Kultur har en rekke definisjoner som er vide og omfattende. Gullestad (1989) har gjennom tre samfunnsperspektiv forsøkt å avklare kulturbegrepet: sektor i samfunnet, livsform og handlingsskjemaer (Gullestad, 1989).

Kultur som sektor i samfunnet blir ordet kultur avgrenset til å handle om kunstneriske produkter som teaterforestillinger, konserter, bildekunst og litterære verk (Gullestad, 1989). Dette er som nevnt det mange forbinder kultur med, som kan ses på som kulturlivet.

Kultur som livsform tar for seg for eksempel bondekultur eller idrettskultur kan dette både være ment som karakterisering av en gruppes måte å leve på. Det kan også være typiske måter

å tenke og forholde seg på. Det er snakk om et totaliserende kulturbegrep men på litt forskjellige måter (Gullestad, 1989). For eksempel i en bondekultur har du bonden som jobber og lever i kulturen, livnærer seg av den. Mens at i idrettskulturen har vi andre måter å tenke og forholde oss på, vi lever ikke i kulturen på samme måte som bonden. Videre mener Gullestad (1989) at kultur er lært og overført fra generasjon til generasjon og Edward Tylor's definisjon på kultur kan brukes som eksempel på kultur definert som livsform: «*Kultur er den komplekse helhet som omfatter kunnskap, tro, kunst, moral, rettsfølelse, skikker, samt alle andre ferdigheter og vaner som et menneske har tilegnet seg som medlem av et samfunn*» (Gullestad, 1989, s. 33-34).

Ward Goodenough har et berømt sitat som kan gi et eksempel på en definisjon av kultur som handlingsskjema: «*A society's culture consists of whatever it is on has to know or believe in order to operate in a manner acceptable to its members. Culture is not a material phenomenon: it does not consist of things, people, behavior or emotions. It is the form of things that people have in mind, their models for perceiving, relating and otherwise interpreting them. (...) Culture...consists of standards for deciding what to do about it and for deciding how go about doing it*» (Gullestad, 1989, s. 34).

Jaktkultur kan ses i lys av Gullestad (1989) sine samfunnsperspektiver kultur som livsform og kultur som handlingsskjemaer. Kultur som livsform kan knyttes til jaktkultur da dette tar for seg typiske måter å tenke og forholde seg på. Kultur om handlingsskjemaer passer kanskje enda bedre knyttet til jaktkultur da ideer, verdier, symboler og tankemønstre står sentralt. Disse faktorene står også sentralt i jaktkultur, mer om dette i kapitlet om jaktkultur.

3.2.1 Kvinnekultur og mannskultur

Kvinner og menn gjør forskjellige ting som gjør at det utvikles ulike kulturelle særtrekk. Kvinner kan oppleve noe ulikt fra menn siden de er kvinner og motsatt. I hovedfagsoppgaven til Mordal (1993) ble det sett på fem områder der kvinner og menns væremåte og oppfatninger var forskjellige: språk og kommunikasjon, organisering av arbeid og fritid, selvpoppfatning, oppfatning og bruk av tid, og forhold til teknologi og økonomi (Mordal, 1993). Disse områdene definerer ulike væremåter som sier noe om forskjellene i en kvinnekultur og en mannskultur. I Mordals hovedfagsoppgave (1993) sies det at utgangspunktet for kvinnekulturen er arbeidsfordelingen i samfunnet hvor mannen har stått for inntektsgivende arbeid, mens kvinnen har hatt ansvaret hjemme. Rollen hjemme har

kommet naturlig av at det er kvinnen som føder barn og som videre har utviklet seg i en omsorgsrolle. Verdierne følsomhet, åpenhet, samarbeid og varme i mellommenneskelige forhold har sitt utspring her (Mordal, 1993) og ses på som kvinnelige egenskaper.

Ifølge Mordal (1993) vet vi at vår kultur har visse oppfatninger om hva som er maskulint og hva som er feminint. Kulturen vår overføres mellom generasjoner som fører til at kvinner og menn sosialiseres inn i ulike roller. Kjønnroller er de normer og forventninger samfunnet stiller til det å være henholdsvis kvinne og mann. Kulturen og samfunnet kan påvirke oss til å danne en slags oppfatning av hva som er maskulint og feminint, mansroller og kvinneroller. Videre viser nyere forskning at et såkalt markant skille mellom det å være maskulin og feminin ikke stemmer helt overens med virkeligheten. Rolleatferden varierer med situasjonene og maskulinitet og femininitet kan være utfyllende egenskaper for hverandre (Mordal, 1993).

3.3 Jaktkultur

Ifølge Brottveit og Agedal (1999) er jaktkultur de forestillinger, verdier og væremåter som preger jakta. Elgjaktkultur gir for eksempel assosiasjoner til en tung tradisjon med lange historiske røtter (Agedal & Brottveit, 1999). Jaktkultur handler om holdninger, verdier, tanker, væremåter, forestillinger og uskrevne regler som de aller fleste jegere forholder seg til. Det finnes mange ulike jakttradisjoner og syn på hva som er jakt innenfor de forskjellige jaktmiljøene i Norge (Agedal & Brottveit, 1999). Jaktsoialiseringen har foregått fra far til sønn, dette er noe som har vært tradisjonelt i jaktkulturen. I boken fortelles det om smågutter som ble tatt med på jakt av sine fedre og bestefedre, og at småguttene hadde fått jaktinteressen inn med «morsmelka» (Agedal & Brottveit, 1999). I senere tid har flere kvinner begynt med jakt og det viser seg at de sosialiseres inn i jakta via menn og ofte på et senere tidspunkt i livet. Det kommer frem i Brottveit og Agedal (1999) at kvinnene nødvendigvis ikke fått jaktinteressen via «morsmelka» slik som småguttene, men det uttrykkes at kvinnene kan utføre de samme aktivitetene som menn, og at kvinnene på lik linje kan oppnå ferdigheter og jaktkunnskaper selv i voksen alder (Agedal & Brottveit, 1999).

3.3.1 Mannlig jaktkultur

I studien til Bye (2010) kom det frem at det var en sterk kobling mellom maskulinitet og ruralitet som gjorde at jakta bygget på et sterk kameratskap blant menn. Den mannlige jakten presenterer et symbol på frihet fordi gutta kan jakte i sitt eget tempo uten at de trenger å ta

ekstra hensyn til jentene som er med. Når jentene ikke var med trengte de heller ikke å bekymre seg for hva de snakket om og de kunne drikke seg fulle på karsk etter endt jaktur uten å måtte ta hensyn til hva jentene tenkte og syntes om dette. Jaktturene ble noe annet når jentene var med siden det måtte tas ekstra hensyn. Videre kom det frem at menn er redde for å miste friheten og rommet til «å få være en mann» i selskap med andre menn. Å dra på jakt med menn var en arena for å pleie den maskuline friheten og «guttastemning» som ikke får utløp dersom kvinner er tilstede. I den grad kvinnelige jegere oppnår anerkjennelse og respekt blant menn ser ut til å skje når kvinnene oppfører seg som menn sosialt. Likevel synes yngre menn at det er gøy dersom jentene de er sammen med viser interesse for jakt, så lenge det ikke går utover eller truer denne mannskulturen. Kvinner er velkommen til å delta på jakt, men det på gjøres på menns premisser (Bye, 2010). Det at det uttrykkes at kvinner er velkommen til å delta på jakt men på menns premisser skaper en forskjell og en kultur som kvinner ikke føler seg velkommen i. Pedersen (1999) fant i sin studie at jakt, fiske, friluftsliv og mannlighet inngikk i et mønster av naturlige gjentakelser og at det ble understreket at det eksisterte en direkte og vedvarende sammenheng mellom menn og jakt (Pedersen, 1999).

Det kan virke som at de mannlige jegerne føler at de må beskytte deres kultur og deres arena for den maskuline friheten de opplever når de er menn sammen med andre menn. I Pedersen (1999) sin studie kom det frem at kvinner er bevisste på at de ikke nødvendigvis har samme kompetanse som menn og at de ikke er opptatt av å ta over deres hegemoni eller starte noen kjønnskamp. Kvinnene var heller opptatt av samarbeid og en gjensidig respekt, og en forventning om at menn ikke motarbeider kvinner som ønsker å drive med jakt (Pedersen, 1999). En faktor som kan ha vært bidragsytende til å skape en mannlig jaktkultur er måten gutter har blitt sosialisert inn i jakta på. Den tradisjonelle måten som ble nevnt tidligere i oppgaven der ungguttene får bli med ut på jakt fra tidlig alder og når dette forsetter år etter år blir det en del av jaktkulturen. Dette kan oppfattes som ekskluderende på kvinner da man kan føle seg som en inntrenger inn i menns verden og at dette bryter med praktiske og kulturelle grenser for hva som har vært tradisjonelt for kvinner å gjøre (Pedersen, 1999).

3.3.2 «Taus kunnskap»

Som en del av jaktkulturen kan «taus kunnskap» være med på å ekskludere nye jegere fra kulturen. Brottveit og Aagedal (1999) skriver i sin bok «*Jakta på elgkulturen*» at jaktkunnskap er kroppsliggjort og «taus kunnskap», med dette menes det at av alle ting som skal gjøres i løpet av en jakt dag blir det ofte sagt lite. For nybegynnere kan det være vanskelig

å komme inn i dette og en kan fort få en følelse av å gjøre noe galt. Videre sier Brottveit og Aagedal (1999) at jakt er en aktivitet som i stor grad bygger på kunnskap og som blir kommunisert gjennom koder som gjør det vanskelig for en som kommer utenfra. Jakt læres gjennom praksis sammen med andre som har gjort det før og kunnskap utvikles ute i terrenget i samspill med andre, hvor kunnskapen blir kroppsliggjort. Videre kan det være vanskelig for den erfarne jegeren å skulle forklare til den uerfarne jegeren det som «alle jegere vet» som ikke trengs å forklares ellers. Dette kan ses også ses på som normer og uskrevne regler som erfarne jegere som har vært en del av jaktkulturen en stund vet om. Mye tyder på at en fersk og uerfaren jeger kan stille spørsmål og se muligheter som den erfarne ikke kan (Aagedal & Brottveit, 1999). «Taus kunnskap» kan gjøre det vanskelig for nye jegere å komme inn i kulturen og gjøre det vanskelig for de å føle seg inkludert.

3.3.3 Ulike jaktideologier

I den norske jegerkulturen finnes det ulike jaktideologier mellom jegermiljøene. Det er ulike syn på hvem som skal få tilgang på jakt og hvordan tilgangen skal fordeles, dette kan deles inn i tre kategorier. Den første ideologien som er «bygdejakt-ideologien» bygger på at de som bor i bygde eller har tilknytning skal ta del i jakta. Jakta inngår som en del av næringsgrunnlaget og kulturgrunnlaget i bygda på bakgrunn av grunneiers jaktrett. Videre er ideologien «sosialdemokratisering» som går ut på at folk flest skal ha tilgang til jakt uavhengig av tilknytning eller eiendom. Denne ideologien ser på tilgang på jakt som en borgerrett og er opptatt av at de som er kvalifisert og ønsker å jakte skal få det. Til sist er det ideologien om «kommersialisering» som ønsker å legge jakta ut på markedet slik at de som ønsker kan kjøpe jakt som et vanlig produkt og at de som selger kan tjene økonomisk på det. Det er ikke unaturlig at disse tre ideologiene skaper konflikter spesielt med tanke på folkelig jakt i Norge som skal være preget av et likhetsideal (Aagedal & Brottveit, 1999). I denne oppgaven er det bygdejakt ideologien som er mest fremtredende i forbindelse med tilgang på jakt som ses på som en hindring og en barriere som gjør det vanskelig for nye og gjerne jegere som er tilflyttet å få tilgang til jaktområder.

Ifølge Kirkemo (2022) ansvarlig redaktør i bladet jakt og fiske, er det et faktum at halvparten av de 10 000 som årlig avlegger jegerprøve sliter med å komme seg på jakt da de mangler et jaktlig nettverk. Det er ikke bare de yngste som sliter med dette, mange godt voksne har vanskelig for å finne jakt i sitt nærområde (Kirkemo, 2022). Noen er heldige og har god tilgang i form av at de er grunneiere selv eller at de får leie eller låne jaktområder av

grunneiere. Mange lokale jeger- og fiskerforeninger disponerer jaktterreng i nærområdet, likevel er slike områder ifølge Kirkemo (2022) under hardt press og helt avhengige av grunneiere som prioriterer foreningsjakt foran eksklusivt utleie. Videre sier Kirkemo (2022) at et vanlig grunneierkrav i denne sammenhengen er at jakta blir begrenset og forbeholdt de lokale jegerne. Dette fordi private rettighetshavere flest ønsker å vite hvem man har i terrenget, og ikke fordi man ikke liker utenbygdsboende. Den nære jakta er gull verdt for lokale jegere. *«Mange av disse leieavtalene er tuftet på lange relasjoner, og er noe av årsaken til at rundt 50 av våre 547 lokalforeninger fremdeles er lukket. Sett utenfra kan slike begrensninger virke proteksjonistiske, men økt eksklusivitet vil være langt mer i utakt med NJFF's visjon: Jakt og fiskeglede til alle, for alltid»* (Kirkemo, 2022, s. 8).

4.0 Problemstilling

Med bakgrunn i litteratur, tidligere forskning og den teori som er presentert er problemstillingen formulert slik:

Hvordan opplever kvinner å være jegere i en tradisjonelt mannsdominert aktivitet som jakt?

Denne problemstillingen kan ses på som vid og med stor bredde og derfor har jeg måttet avgrense områdene jeg ønsket å undersøke. Områdene jeg har valgt å legge mest vekt på innenfor problemstillingen er jaktkultur, hindringer og barrierer rundt jakt og kjønnsforskjeller. Til slutt ønsker jeg å prøve å knytte disse faktorene sammen for å kunne besvare problemstillingen.

Som tidligere forskning sier har det vært en del av jaktkulturen at guttene tidlig blir inkludert og sosialisert inn i jakt via fedre og andre mannlige skikkelser de har rundt seg. I tidligere forskning fremkommer det at mannlig jaktkultur handler om maskulinitet, å få lov til å være mann, få ha frihet fra hus og hjem og at dette må beskyttes fra kvinnelige jegere. Ut i fra dette kunne det derfor være spennende å finne ut hvordan de kvinnelige jegerne opplever jaktkulturen, hvordan deres jaktreise begynte og hvem de går på jakt sammen med.

Hindringer og barrierer i jaktsammenheng har det blitt forsket en del på tidligere. Det ville vært interessant å se om de kvinnelige jegerne i denne studien opplever noen hindringer eller barrierer i jaktsammenheng og hvilke. Den tidligere forskningen sier noe om at kvinnelige jegere for eksempel ikke drar på jakt på grunn av at de føler at de har lite jakterfaring og jaktteknikk. Andre barrierer fra tidligere forskning er for eksempel å dra på skytebanen.

Jakt er i dag fortsatt en mannsdominert aktivitet hvor det er mange flere menn enn kvinner. Det er ikke unaturlig at det oppstår kjønnsforskjeller og et skille mellom de kvinnelige- og de mannlige jegerne. I studien ønsker jeg å undersøke hvordan kjønnsforskjeller oppleves av de kvinnelige jegerne og hvordan de kan forklares når det gjelder jakt.

5.0 Metode

Metode sier noe om hvordan vi bør gå til verks for å skaffe kunnskap (Dalland, 2017). I dette kapitlet redegjøres det for valg av metode for studiet. Først en introduksjon om kvalitativ og kvantitativ metode. Deretter begrunnelse av mine valg når det gjelder metode og presentasjon av de valgte metodene. Videre kommer jeg inn på etiske problemstillinger, før presentasjon av utforming av undersøkelse og datainnsamling. Deretter kommer jeg inn på tolkning og analyse av datamateriell før jeg tilslutt sier noe om relevante perspektiver når det gjelder forskningens kvalitet.

5.1 Kvalitativ og kvantitativ metode

Det er vanlig å skille mellom to forskningsmetoder, kvalitativ og kvantitativ metode. Begge metodene bidrar på hver sin måte til en bedre forståelse av samfunnet vi lever i. Den største forskjellen mellom disse metodene er måtene en forsker samler inn data på (Dalland, 2017).

En kvalitativ metode har som mål å fange opp mening og opplevelse, dette er faktorer som gjør det vanskelig å måle eller tallfeste dataene (Dalland, 2017). For å oppnå en økt forståelse av menneskelige opplevelser, følelser, erfaringer og tanker må man gå i dybden i det man undersøker. For å gå i dybden av det som undersøkes kan man benytte seg av intervju hvor man kan få mange opplysninger fra relativt få undersøkelsespersoner og hvor man har direkte kontakt med feltet. Dataene som samles inn har som mål å fremme sammenheng og formidle forståelse. Forholdet mellom forsker og undersøkelsesperson er preget av et jeg-du forhold (Dalland, 2017).

Kvantitativ metode gir data i form av målbare enheter, som betyr at vi får data i form av tall som kan gi mange ulike muligheter innenfor regneoperasjoner (Dalland, 2017). I stedet for å gå i dybden som kvalitativ metode, går kvantitativ metode i bredden og samler inn et lite antall opplysninger fra mange undersøkelsespersoner. For å samle inn data benytter man seg ofte av spørreundersøkelser, der datainnsamlingen skjer uten direkte kontakt med feltet. Forholdet mellom forsker og undersøkelsespersoner har et jeg-det forhold.

5.2 En fenomenologisk tilnærming

Edmund Husserl grunnla fenomenologien rundt år 1900. Siden ble den videreutviklet av Martin Heidegger, Jean-Paul Sartre og Maurice Merleau-Ponty. Fenomenologien baserer seg på å kunne forstå sosiale fenomener ut fra aktørenes egne perspektiver, og beskrive verden slik den oppleves av informantene. Ifølge Merleau-Ponty dreier fenomenologi seg om å beskrive noe så presist og fullstendig som mulig, og at beskrivelse er viktigere enn å forklare og analysere (Kvale et al., 2015).

For å belyse på problemstillingen «*Hvordan opplever kvinner å være jegere i en tradisjonelt mannsdominert aktivitet som jakt?*», ønsket jeg å benytte en fenomenologisk tilnærming. Fenomenologisk tilnærming betyr å utforske og beskrive mennesker, samt deres erfaring med og forståelse av et fenomen. Målet innen fenomenologi er å kunne gi en presis beskrivelse av aktørenes egne perspektiver, opplevelser og forståelseshorisont (Johannessen et al., 2016). Det betyr at jeg ønsker å oppnå en økt forståelse av og innsikt i kvinners opplevelse av å være jegere.

Ifølge Jones (2015) er fenomenologi både en filosofisk og et metodisk konsept som fokuserer på menneskers erfaringer og oppfatninger av det subjektive verden de eksisterer i (Jones, 2015). Som tidligere nevnt er målet innen fenomenologi å beskrive et fenomen, og for å kunne gjøre dette burde man bruke personer innen den verden fenomenet befinner seg. En-til-en intervju er den vanligste måten for å samle denne type informasjon. Videre sier Jones (2015) at det er viktig at informantene får snakke og uttrykke fritt om sin verden (Jones, 2015).

5.3 Valg av metoder

For å kunne besvare problemstillingen i mitt studie, har jeg valgt å gjennomføre en studie med blandede metoder der kvantitativ og kvalitativ metode supplerer hverandre. Kvalitativ metode vil ha en større rolle i oppgaven da det var flere åpne spørsmål i spørreundersøkelsen og dermed vil de bli analysert kvalitativt. I det følgende vil jeg beskrive og begrunne mine valg av metoder.

5.3.1 Blandede metoder

I denne studien har jeg benyttet meg av blandede metoder, både kvalitativ og kvantitativ metode. Jeg benyttet meg av kvantitativ metode først gjennom en spørreundersøkelse for å

avklare ulike forhold rundt kvinnelige jegeres opplevelse av jaktkultur, hindringer og barrierer og kjønnsforskjeller knyttet til jakt. Deretter benyttet jeg kvalitativ metode for å dykke litt dypere i det jeg hadde funnet ut og det som måtte avklares mer gjennom intervju. Ved å bruke intervju kunne jeg stille oppfølgingsspørsmål der jeg ønsket eller trengte mer informasjon.

Bakgrunnen for å velge blandede metoder er at kvalitativ metode og kvantitativ metode bidrar på hver sin måte for å få en økt forståelse av det som undersøkes (Dalland, 2017). Jeg har valgt å bruke blandede metoder da det kan gi en bredere og rikere forståelse av det som undersøkes sammen (Jacobsen, 2015). Kvantitativ metode brukes for å få en bredde, mens kvalitativ metode brukes for å få dybde.

5.4 Kvantitativ metode - spørreundersøkelse

Jeg ønsket å finne ut hvordan kvinner opplever å være jegere og for å få et overblikk der jeg eventuelt kunne få mange svar, passet det godt å bruke en spørreundersøkelse. Hensikten med en spørreundersøkelse, også kalt survey som betyr overblikk, er å få et overblikk over sosiale forhold i en befolkningsgruppe (Dalland, 2017). Ved å benytte meg av spørreundersøkelse kunne jeg hente informasjon om kvinnelige jegere fra hele landet, som betyr at jeg kunne hente data fra en større gruppe mennesker.

I utgangspunktet er spørreundersøkelse innenfor kvantitativ forskningsmetode, men i denne undersøkelsen har jeg i stor grad benyttet meg av åpne spørsmål som gir tekstdata som jeg har kunnet bruke i kvalitativ analyse. Det betyr at jeg har fått både kvalitative og kvantitative data fra spørreundersøkelsen. Jeg kommer mer inn på dette i kapitlet om analyse.

5.4.1 Respondenter

Respondentene i spørreundersøkelsen var kvinner som var med i Facebookgruppen «NJFF Jenter – for deg som er interessert i jakt, fiske og friluftsliv». Jeg avtalte med Norge Jeger- og Fiskerforbund at det var greit å publisere undersøkelsen i gruppen deres i forkant.

Facebookgruppen var lukket og man var nødt til å være kvinne for å få godkjenning til gruppa. Det var på daværende tidspunkt 3573 medlemmer som besto av kvinner i alle aldre og som kom fra Norge. Kriteriene for å være med var å være kvinnelig jeger og at de hadde lyst til å delta i undersøkelsen. De som deltok i spørreundersøkelsen var anonyme da de ikke ga fra seg personopplysninger som kunne spores tilbake til hver enkelt.

Det var 572 respondenter som svarte på spørreundersøkelsen. Aldersspennet på respondentene var fra 14 år til 75 år og gjennomsnittsalder var 38,1±11,9 år. Fordelt på fylker var svarprosenten fordelt slik: Viken 23%, Innlandet 19%, Nordland 11%, Trøndelag 11%, Troms og Finnmark 10%, Vestfold og Telemark 7%, Oslo 5%, Vestland 5%, Møre og Romsdal 4%, Agder 3% og Rogaland 3%.

Tabellen nedenfor viser en oversikt over deltagerprosent fra spørreundersøkelsen, tall på registrerte kvinnelige jegere i jaktåret 21/22 og til slutt prosentvis sammenlignet med hele landet. Tabellen gir en oversikt som gjør det enklere å se at mine tall sammenlignet med Statistisk sentralbyrå (SSB, 2021) sine, viser en sammenheng. Viken har flest kvinner som går på jakt og det er også det fylket med flest mennesker, som gjør at det er en naturlig at det er flest som kommer der fra som det kommer frem i tallene. Videre kan man se de andre fylkene sammenlignet med spørreundersøkelsen og SSB. Prosentdelen i tabellen nedenfor avhenger av hvor stor befolkning det er i hvert fylke, for eksempel er Viken det største fylket og dermed blir prosenten lavere på grunn av høyt befolkningstall. Innlandet har en prosent på 1,9% men de har også et mye lavere befolkningstall enn Viken.

Fylke	Prosent spørreundersøkelse	Tall SSB Registrerte kvinnelige jegere	Prosent SSB
Viken	23%	15 038	0,6%
Innlandet	19%	10533	1,9%
Nordland	11%	5607	1,4%
Trøndelag	11%	13367	1,7%
Troms og Finnmark	10%	7162	1,8%
Vestfold og Telemark	7%	5507	0,7%
Vestland	5%	6708	0,6%
Oslo	5%	6561	0,4%
Møre og Romsdal	4%	3424	0,8%
Rogaland	3%	3003	0,3%

Agder	3%	4205	0,8%
-------	----	------	------

5.4.2 Utforming av spørreundersøkelse

Spørreundersøkelsen ble utformet elektronisk gjennom nettskjema til Universitetet i Oslo som flere universiteter har avtale med. Her kunne jeg utforme undersøkelsen, distribuere den og analysere svarene som kom inn. Spørreundersøkelsen startet med noen enkle spørsmål for å komme i gang, derfor starter jeg med hvilket fylke man kom fra hvor man huket av og alder som man skrev inn selv, dette for å få nøyaktig alder på alle respondentene.

Spørreundersøkelsen besto av 18 spørsmål. Før spørreundersøkelsen ble lagt ut, fikk jeg en bekjent til å svare på spørsmålene hvor jeg etterpå fikk tilbakemelding og kunne endre på spørsmål og legge til det som var savnet.

Spørsmålene besto av åpne, halvåpne og lukkede spørsmål. De åpne spørsmålene skulle besvares med tekst der respondenten skriver selv. De halvåpne spørsmålene hadde flere svaralternativer. De lukkede svaralternativene kunne besvares med et alternativ. Grunnen til å ha flere nyanser av spørsmål er for å ikke utelukke noe som en respondent synes å være viktig informasjon. Noen av spørsmålene var lukket for eksempel «Er det noe som skiller kvinnelige jegere fra mannlige jegere?» hvor svaralternativene var «Ja», «Nei» og «Vet ikke». Noen av spørsmålene hadde oppfølgingsspørsmål der respondenten kunne skrive utfyllende i fritext og utdype svaret sitt. Dette for å sikre meg utfyllende svar på spørsmål det kan være vanskelig å vite bakgrunn for et svar som «ja» eller «nei». Videre var alle spørsmål like for alle respondenter.

Spørsmålene hadde som hovedoppgave å kunne gi et svar på problemstillingen.

Respondentene ble spurt om blant annet hvordan de hadde fått jaktinteressen, hvem de jaktet med, hvordan de opplevde jaktkulturen, om de hadde opplevd hindringer og barrierer, om det var noe som skilte kvinnelige jegere og mannlige jegere og så videre.

Alle spørsmålene var satt til å være obligatoriske og de måtte besvares for at man kunne gå videre eller levere skjemaet, dette for å sikre at man ikke fikk besvarelser der respondenten har hoppet over et eller flere spørsmål og at svarene ble ufullstendige. Spørreundersøkelsen ligger i vedlegget.

5.4.3 Svar og analyse

Spørreundersøkelsen lå ute i gruppa i 14 dager før den ble lukket, dette for å ha en grense for at det ikke skulle komme inn svar når jeg hadde begynt på tolkning og analyse. Det kom inn 572 svar. Etter at spørreskjemaet ble lukket var det klart for å begynne å analysere og tolke datamaterialet. Ettersom jeg hadde både kvantitative og kvalitative data ble tolkning og analyse gjort i flere prosesser.

I programmet nettskjema kunne man få se ferdige analyser av det kvantitative datamaterialet som var samlet inn, dette var i utgangspunktet tidsbesparende og nyttig. Programmet hadde laget ferdig søylediagram og prosenter både for hele utvalget men også for hver enkelt respondent. Det oppstod et lite problem da jeg skulle overføre figurene over til Word dokumentet, da de ikke hadde samme utseende som i selve programmet. For å løse dette la jeg inn dataene i Excel og lagde lignende figurer på egenhånd. Noen av figurene passet bedre som kakediagram, dermed er noen av figurene søylediagram og noen er kakediagram. Dette for å få frem resultatene på best mulig vis.

De kvalitative dataene i form av åpne svar måtte ses litt nøyere på og tolkes da disse var i tekstform. Det betyr at de åpne svarene ikke var ferdig analysert i programmet, dette gjorde jeg selv. Jeg prøvde å dele de kvalitative dataene inn i kategorier i forhold til problemstillingen. En kategori tok for seg jaktkultur og da ble alle svar som gikk på jaktkultur lagt inn der. Videre hadde jeg også med kategoriene hindringer og barrierer og kjønnsforskjeller og svarene som gikk på dette ble lagt inn under de kategoriene. I førstes omgang ble alt av svar lagt inn under de forskjellige kategoriene før jeg gikk nærmere inn i hver kategori og trakk ut hoved essensen.

5.5 Kvalitativ metode – intervju

Ettersom jeg ønsket å skaffe meg mer informasjon om kvinnelige jegere ble det naturlig å benytte seg av intervju. Ifølge Kvale et al., (2015) kan samtale brukes som forskning (Kvale et al., 2015). Intervjuet søker å forstå verden sett fra informantens side. Målet er å få frem betydningen av menneskers erfaringer og deres opplevelse av verden. Den som blir intervjuet blir i denne studien kalt informant, som er en person med kunnskap og erfaringer som gir meg som forsker informasjon (Dalland, 2017). Informantene er delaktig i intervjuet gjennom å skape mening og forståelse om fenomenet. Intervjuet vil utveksle synspunkter mellom

informant og forsker i en samtale om et tema som opptar begge (Kvale et al., 2015). Et forskningsintervju er en samtale med en viss struktur og hensikt som går dypere enn det vanlige og mer spontane intervjuet. Målet med forskningsintervjuet er å innhente beskrivelser av en livsverden for så å kunne fortolke betydningen av den (Kvale et al., 2015).

Det finnes ulike måter å gjennomføre et intervju på i forhold til hva man er ute etter. Tradisjonelt har et intervju vært forbundet med det personlige intervjuet som tas ansikt til ansikt mellom intervjueren og den som blir intervjuet. Det individuelle og åpne intervjuet er den mest vanlige metoden for innsamling av kvalitative data. Videre er det vanlig å skille mellom fire måter å gjennomføre individuelle intervjuer på: ansikt til ansikt, chat, e-post og telefon. Intervjuet som foregår ansikt til ansikt stiller litt sterkere enn de andre variantene da intervjuer og informant blir fysisk nære. Dette åpner for tett og informasjonsrik kommunikasjon. Andre fordeler er at det kan være lettere å etablere åpenhet og tillit, intervjueren kan også observere å se hvilket kroppsspråk informanten har (Jacobsen, 2015).

Det er ulike måter å strukturere et intervju på da kvalitative intervjuer kan ha ulike grader av åpenhet. Det er vanlig å skille mellom strukturert, semistrukturert og ustrukturert intervju. Det strukturerte intervjuet har på forhånd en klar intervjuguide der spørsmål og temaer er fastsatt, slik at intervjueren har faste rammer og beveger seg ikke mye utenfor disse. Det semistrukturerte intervjuet har også en intervjuguide som er laget på forhånd med spørsmål og temaer som intervjueren ønsker å komme inn på, men her er det mer rom for å gå litt utenfor rammen og det åpner opp for at informanten kan komme med temaer selv. Et ustrukturert intervju kan ha en intervjuguide men den er ikke like utfyllende med spørsmål og temaer som på de to andre metodene. I dette intervjuet kan intervjueren få informanten inn på et tema men deretter får informanten snakke fritt og det er ingen faste rammer (Jacobsen, 2015).

5.5.1 Informanter

To kvinner jeg har kjennskap til ble spurt om å delta i studien. Dersom antall intervjupersoner er for mange kan det bli vanskeligere og for lite tid til å foreta en dypere analyse av intervjuene (Kvale et al., 2015). Jeg foretok et strategisk valg om hvem jeg ønsket å intervjuer da de to jeg spurte har ulike kunnskaper og erfaringer om det jeg ønsket å undersøke (Dalland, 2017). Jeg har valgt ut to ytterpunkter der informant 1 er en erfaren jeger og informant 2 er en uerfaren jeger. Dette for å få et innblikk i deres opplevelser og erfaringer

ved å være kvinnelige jegere på to forskjellige plan. Videre ble det interessant å se på likheter og ulikheter rundt disse to jegerne i forhold til problemstillingen.

Informant 1 er en erfaren jeger i 40 årene, som har vært med på jakt og fangst fra hun var 5 år. Hun er grunneier og har god tilgang til jaktområder. Informanten driver for det meste med elgjakt men også småviltjakt på rype og skogsfugl og rovdyrjakt når det er kvoter.

Informant 2 er en uerfaren jeger i 20 årene, som har vært med på jakt, men som de siste årene har begynt å jakte litt for seg selv. Informanten er tilflyttet fylket hun bor i og tilgang på jaktområder har derfor vært en utfordring. Hun har vært med på elgjakt som driver, men hennes ønske er å gå på småviltjakt på rype og skogsfugl i størst grad.

5.5.2 Utforming intervjuguide

Jeg valgte en semistrukturert tilnærming til mine intervjuer. Intervjuguiden ble bygd opp rundt spørsmålene fra spørreundersøkelsen men også andre spørsmål som kunne hjelpe med å komme enda mer i dybden på temaet. Intervjuguiden hadde en del faste spørsmål som jeg ønsket å komme inn på, men det var muligheter for å la informantene bringe inn nye innfallsvinkler og oppfølgingsspørsmål til svarene de kom med. Jeg lagde en intervjuguide som var semistrukturert sånn at jeg hadde temaer og spørsmål som jeg ønsket å komme inn på, men det var også rom for at informanten kunne få snakke fritt og mer enn det jeg hadde i intervjuguiden.

Intervjuguiden startet først med enkle spørsmål for å komme i gang, det var spørsmål som «Hvordan har jaktinteressen oppstått», «Hvor lenge har du jaktet?» og «Hvem jakter du med, hva, hvor og hvor ofte». Ifølge Kvale et al., (2015) er det lurt å starte med enkle spørsmål som gjør at man kommer i gang og skaper en slags relasjon mellom informant og forsker. Det er også anbefalt å vente med vanskeligere spørsmål eller temaer til senere i intervjuet (Kvale et al., 2015). Jeg hadde ikke med noen sensitive eller vanskelige spørsmål i den grad, men jeg ventet med det som kunne oppfattes som vanskeligst til slutt. Intervjuguiden besto av 14 spørsmål som jeg ønsket å komme inn på i løpet av intervjuet.

Spørsmålene hadde som hensikt å kunne gi et svar på problemstillingen i forhold til jaktkultur, hindringer og barrierer og kjønnsforskjeller. Intervjuguiden ligger i vedlegget.

5.5.3 Utførelse intervju

I forkant av intervjuene fikk informantene tilsendt intervjuguiden for å se hvilke spørsmål og temaer vi skulle snakke om, og for at de kunne forberede seg og eventuelt tenke gjennom ting de ønsket å si. Begge intervjuene ble gjennomført via Zoom på grunn av avstander og for at det var hensiktsmessig i forhold til coronasituasjonen. Intervjuene ble tatt opp og vi hadde en videosamtale hvor vi kunne se hverandre, noe som var fint i forhold til å se reaksjoner og kroppsspråk til informanten. Selv om at intervjuene ikke ble gjort ansikt til ansikt i samme rom, så jeg på det som positivt å bruke Zoom, da jeg hele tiden så informantene og det var nesten det samme som å se hverandre i virkeligheten.

Jeg startet med å gå gjennom informasjons- og samtykkeskjemaet sånn at informanten kunne gi et muntlig samtykke. Videre uttrykte jeg at jeg ønsket en samtale og at informanten gjerne kunne snakke fritt rundt det de ble spurt om. Samtalen utviklet seg naturlig utover i intervjuet. Etterhvert som informantene ga meg informasjon prøvde jeg å følge opp med oppfølgings spørsmål der det ble naturlig å vite noe mer om det som ble snakket om. Jeg stilte informantene spørsmål og lot de snakke helt til de ikke hadde mer å si, før jeg enten stilte oppfølgings spørsmål eller et nytt fra intervjuguiden.

5.5.4 Transkripsjon

Rett etter intervjuene skrev jeg ned viktige punkter og ting jeg la spesielt merke til. Noen dager etterpå begynte jeg på selve transkripsjonen. Jeg skrev ord for ord mens jeg lyttet til opptaket og jeg skrev ned alle pauseord i første omgang. Jeg transkriberte intervjuene på bokmål fremfor dialekt. Jeg startet med en grov transkripsjon først hvor jeg hørte gjennom og skrev, videre hørte jeg gjennom en gang til for å se om de var noe jeg hadde oversett første gang, dette for å sikre kvaliteten på intervjuet og at alt ble med. Videre finskrev jeg intervjuet og tok bort unødvendige pauseord og typiske muntlige tilleggsord som «liksom» og «sånn». Etter bearbeiding av tekstene begynte jeg å dele inn i kategorier som passet med problemstillingens områder og gikk videre på analyse og tolkning. Selve transkriberingen ses også på en tolkningsprosess mer om dette i neste kapittel.

5.5.5 Analyse og tolkning

Analysen av et datamateriale skal hjelpe oss å finne ut hva det har å fortelle, mens tolkningen søker selve meningen i det vi har fått vite av materialet (Dalland, 2017). Hensikten er å gjøre datamaterialet lett tilgjengelig gjennom strukturering som gjør det lettere å tolke og eventuelt finne mønstre. Ifølge Dalland (2017) starter grunnlaget for en intervjuanalyse allerede i intervjuguiden. Dette fordi man har tanker om hva man ønsker å vite i møte med informanten og at svarene skal bidra til å svare på problemstillingen (Dalland, 2017).

Som nevnt ble transkripsjonene delt inn i kategorier som passet med problemstillingen og dens hovedområder for å få en oversikt. For eksempel ble det som tok for seg jaktkultur delt inn i en kategori og videre bearbeidet hvor jeg kunne se på hva slags opplevelser og erfaringer informantene hadde av temaet jaktkultur. Poenget med analysen var å finne meningsinnholdet i intervjuene og kunne trekke ut mønstre, sammenhenger, fellestrekk og ulikheter (Johannessen et al., 2016).

5.6 Etiske problemstillinger

De etiske overveielserne handler ikke bare om å følge regler, men å tenke gjennom hvilke etiske utfordringer et prosjekt kan medføre uansett hvilket prosjekt det er. Etiske overveielser og riktig bruk av personopplysninger er en viktig forutsetning for et godt samarbeid med de menneskene som bidrar med opplevelser og erfaringer i forbindelse med forskning. Det er viktig at disse personene beskyttes tilstrekkelig under forskningen (Dalland, 2017).

Forskningsetikk handler i stor grad om å beskytte personvernet og påse at ikke noen blir påført skade eller belastninger i forbindelse med deltagelse i et forskningsprosjekt. For å sikre at de forskningsetiske normene blir fulgt og ivaretatt finnes Norsk senter for forskningsdata (NSD), med Personvernombudet for forskning og de Nasjonale forskningsetiske komiteene (Dalland, 2017).

Før datainnsamlingen kunne starte måtte jeg sende søknad til Norsk senter for forskningsdata (NSD) da jeg skulle ta lydopptak av intervjuene og da dette ses på som opplysninger som kan gjenkjenne personene. Meldeplikten gjelder selv om at all rapportering fra prosjektet er anonymt, som det er i dette tilfellet (Dalland, 2017). Søknaden ble fylt ut og sendt inn på NSD sine nettsider. Personene som takket ja til å være med i datainnsamlingen, både spørreundersøkelsen og intervjuene fremstilles som anonyme. I spørreundersøkelsen ga ikke

personene ifra seg noen personopplysninger som gjør at man kan finne ut hvem de er. I intervjuet blir det tatt lydopptak, men det ble ikke gitt noe informasjon om personene som kan gjøre at man finner ut hvem de er. NSD godkjente prosjektet i desember 2021 og jeg har fulgt deres retningslinjer om oppbevaring og lagring av data.

I forbindelse med intervjuforskningen måtte jeg lage et informasjonsskriv som ga utfyllende informasjon om prosjektet og hva det innebar å delta. Denne informasjonen fikk deltagerne i forkant av intervjuet. I samme skjema måtte de som skulle delta i intervjuet skrive under eller gi et muntlig samtykke til å delta i prosjektet. I skrivet kommer det frem at deltagerne er anonyme, at jeg som forsker har taushetsplikt, at de kan trekke seg når som helst uten å oppgi grunn og at all data og informasjon om deltagerne blir slettet etter endt prosjekt. Informasjons- og samtykkeskjemaet ligger i vedlegget.

5.7 Forskningens kvalitet

I all forskning må man forholde seg til normer som sier noe om forskningens kvalitet. Normene skal sikre at forskeren er redelig og nøyaktig i forskningsprosessen og i presentasjon av resultatene.

5.7.1 Forskerens rolle

Min rolle som forsker i denne studien har vært å prøve å være så objektiv som mulig da jeg selv er kvinne og jeger. På grunn av min bakgrunn hadde jeg en viss førforståelse (Dalland, 2017) av fenomenet og noen tanker rundt hvordan det oppleves å være kvinnelig jeger på de punktene jeg ønsket å undersøke. Det ble derfor viktig at jeg gikk inn i rollen som forsker og prøvde å være objektiv, altså upartisk til de dataene jeg samlet inn. Det betyr at jeg ikke måtte la mine personlige oppfatninger dominere mine analyser (Dalland, 2017).

Ifølge Kvale et al., (2015) kan intervjuere, hvis det er nære samspill med informantene, være tilbøyelige til å la seg påvirke av dem. Det er et problem dersom en forsker identifiserer seg så sterkt med deltakerne at han eller hun ikke opprettholder en profesjonell avstand til informantene (Kvale et al., 2015). I mitt tilfelle hvor jeg har valgt et fenomenologisk tilnærming hvor jeg var ute etter informantenes erfaringer og perspektiver, er det likevel viktig at jeg er objektiv og ikke påvirker deres svar. Ledende spørsmål kan både være et

problem, men også en måte å få ut nødvendig informasjon fra en informant på. Utfordringen med ledende spørsmål er at de kan være med på å bestemme innholdet i svaret. Likevel kan ledende spørsmål være til hjelp som nevnt (Kvale et al., 2015).

5.7.2 Reliabilitet og validitet

Ifølge Kvale et al.,(2015) stilles det ofte spørsmål rundt intervjuerens reliabilitet i intervjuforskningen. Når man analyserer data fra et intervju benytter man seg som oftest av transkripsjon. Man kan for eksempel la to forskere transkribere et og samme intervju, men likevel oppnå to forskjellige transkriberinger (Kvale et al., 2015). Vi tolker ting på ulike måter og i kvalitative studier er det forskeren selv om er datainnsamlingsinstrument. Når det gjelder kvalitet på studier gjelder andre kriterier for kvalitative studier, enn kvantitative studier (Johannessen et al., 2016). Det kan være problematisk å vise til reliabilitet og validitet i intervjuforskning, men man kan styrke reliabiliteten ved å gi en åpen og detaljert beskrivelse av framgangsmåte gjennom hele prosessen (Johannessen et al., 2016). Ifølge Kvale et al.,(2015) er det umulig å si hva en korrekt transkripsjon er. Når man transkriberer kan man enten velge å skrive ordrett alt som blir sagt og da blir det et muntlig språk, eller man kan skrive det i et mer skriftlig språk. En er nødt til å finne ut hva som er nyttig og riktig transkripsjon for sitt egen forskning (Kvale et al., 2015). I kvalitative studier dreier validitet seg om i hvilke fremgangsmåter forskeren har brukt og hvilke funn som er gjort, og hvordan disse reflekterer formålet med studien og i hvilken grad de representerer virkeligheten (Johannessen et al., 2016)

Når det gjelder reliabilitet og validitet innenfor den kvantitative siden ved oppgaven har jeg i metodekapittelet prøvd å gjengi så godt som mulig hvordan forskningen har kommet frem.

Noen av mine funn stemmer overens med tidligere forskning blant annet hos Pedersen (1999) og Mordal (1993). Dette gjør at reliabiliteten for oppgaven blir sterkere og en kan dermed si at forskningen er kumulativ (Dalland, 2017).

6.0 Resultater og drøfting

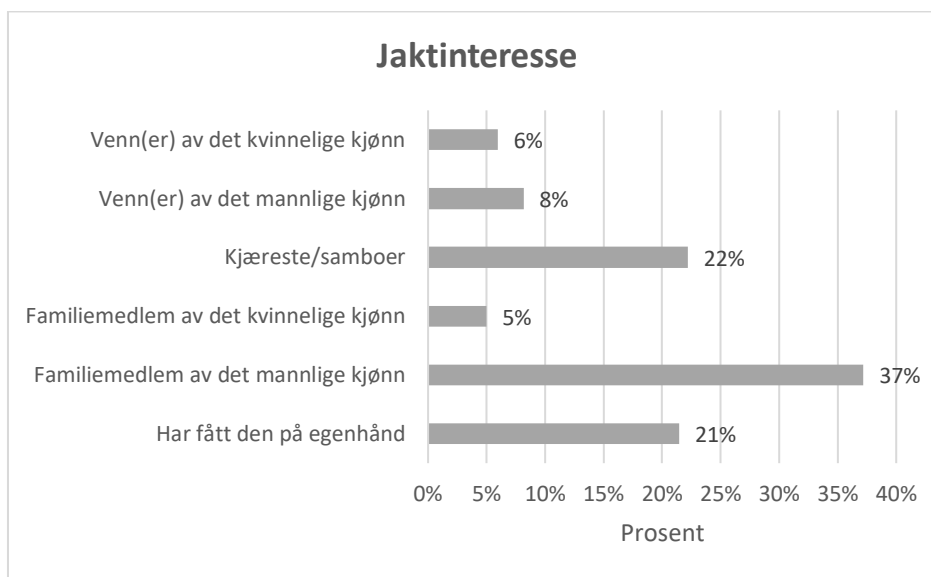
Dette kapitlet er delt i to der jeg presenterer og drøfter resultatene fra spørreundersøkelsen først og deretter resultatene fra intervjuene. Til slutt en drøftende sammenfatning.

6.1 Spørreundersøkelse

I dette kapitlet presenteres og drøftes funn fra spørreundersøkelsen innenfor de ulike områdene jeg ønsket å holde fokus på: jaktkultur, hindringer og barrierer og kjønn.

6.1.2 Jaktkultur

Hvor har kvinnene jaktinteressen sin fra?

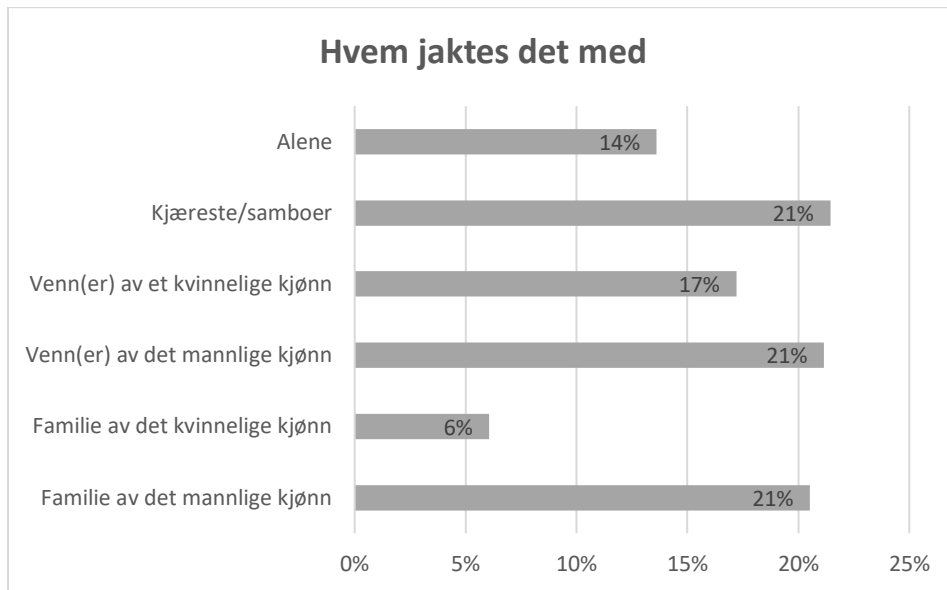

Figur 1 viser hvor respondentene har fått jaktinteressen sin fra.

Figur 1 viser en oversikt over hvor respondentene har fått sin jaktinteresse i fra. I denne undersøkelsen hadde de fleste fått jaktinteresse via det mannlige kjønn. 37% hadde fått sin interesse via et familiemedlem av det mannlige kjønn, mens 22% hadde fått det fra sin mannlige kjæreste eller samboer. Dette stemmer overens med tidligere forskning som er gjort av andre forskere. Pedersen (1999) fant lignende mønster i sin doktoravhandling, flere kvinner var gift eller bodde sammen med en ivrig jeger av mannlig kjønn (Pedersen, 1999). Dette viser imidlertid at det ikke har skjedd store endringer på disse årene. Færre drar på jakt med familiemedlemmer av det kvinnelige kjønn og kvinnelige venner. Hele 21% har fått jaktinteressen på egenhånd og kan ha blitt inspirert av andre faktorer enn det som er oppgitt her.

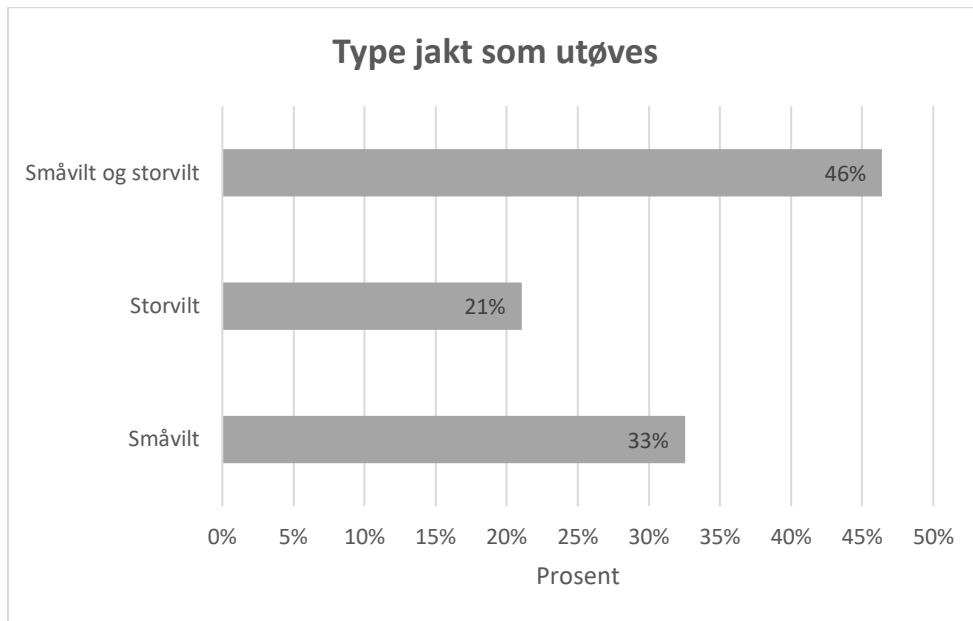
Hvem går kvinnene på jakt med?

Figur 2 viser prosentvis hvem respondentene går på jakt med.

Figur 2 viser en oversikt over hvem de kvinnelige jegerne drar på jakt sammen med. 21% svarer at de drar på jakt med mannlig kjæreste eller samboer, venn(er) av det mannlige kjønn eller familie av det mannlige kjønn. Altså er det mest populært å dra ut på jakt med en mann med ulik relasjon. 17% drar på jakt med venn(er) av det kvinnelige kjønn mens bare 6% oppgir at de drar på jakt med familie av det kvinnelige kjønn. Det er 14% som går på jakt alene. Det at flest kvinnelige jegere drar på jakt med mannlige jegere er noe som går igjen i tidligere forskning. Mordal (1993) fant også en tendens til et kjønnskille når det gjaldt hvem jegerne gikk på jakt med. Kvinnene jaktet i hovedtrekk sammen med menn/samboer, mens samtlige menn jaktet med kamerater. Ifølge Mordal (1993) er dette et typisk trekk som kjennetegner en mannskultur, at menn drar på jakt med kamerater mens kvinner jakter sammen med kjæreste eller samboer. Videre kan dette forklares med at jakta tradisjonelt gjennom alle tider har vært mannens mulighet til å reise bort fra hus og forpliktelser i hjemmet (Mordal, 1993). Videre har denne tradisjonen blitt overført fra far til sønn som også Brottveit og Aagedal (1999) har skrevet om. Disse funnene sier noe om at ting ikke har forandret seg mye på de siste 20 årene, men det er tunge tradisjoner som kan være vanskelige å gjøre noe med eller snu. Trenden i dag viser jo at flere kvinner begynner med jakt og en kan dermed tenke seg til at flere fedre og/eller mødre tar med seg ungentene ut på jakt i dag enn det som var vanlig før i tiden. Dermed er det kanskje naturlig at man fortsetter å jakte sammen da det er sosialt, skaper samhold og kan være en familieaktivitet for noen. Det kan også ses på som en trygghet å gå på jakt med de man kjenner godt.

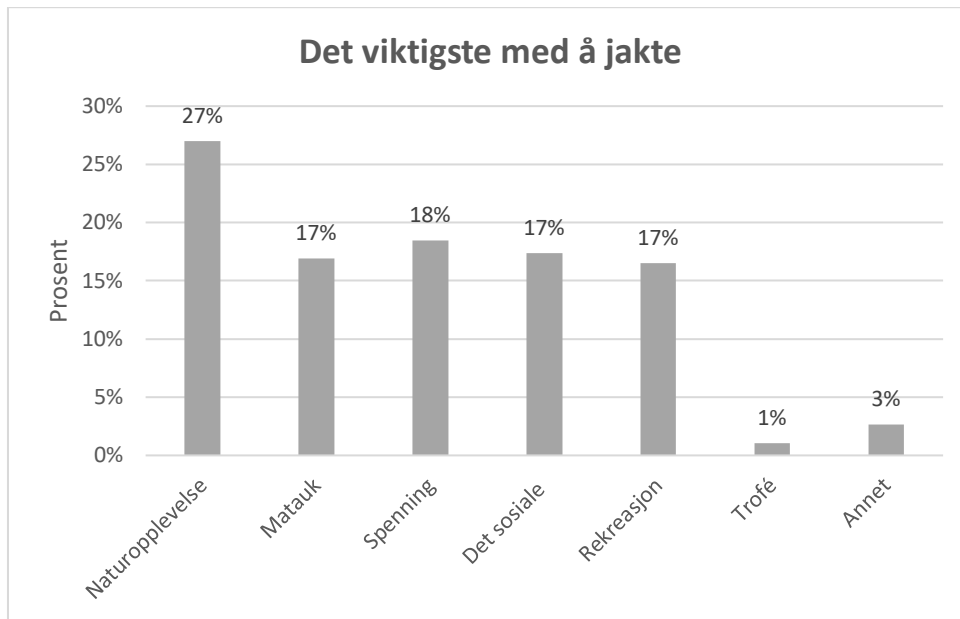
Hvilken type jakt utøver de kvinnelige jegerne?

Figur 3 viser prosentvis hvilken type jakt respondentene utøver.

Figur 3 viser en oversikt over hvilken type jakt de kvinnelige jegerne utøver. I denne undersøkelsen var det størst oppslutning om både småvilt- og storviltjakt på 46 %, det betyr at det er flere av jegerne som driver med begge typer jakt. Videre var det 21 % som går på storviltjakt og 33 % som går på småviltjakt. Rapporten til NINA fra 2007 fant at det var 72% som oppga småviltjakt mest interessant og 22% som oppga storviltjakt som mest interessant (Andersen & Kaltenborn, 2007). Mine funn sammenlignet med NINA rapporten viser at det fremdeles er flest kvinner som går på småviltjakt. En naturlig grunn til at flere går på småviltjakt kan være at det er lettere å utøve. En er mindre avhengig av andre og det er som regel lettere å finne jaktterreng (Rundtom & Steinset, 2016). For å kunne gå på for eksempel elgjakt er man avhengig av å være med i et jaktlag som har tilgang på jaktterreng, ofte er det grunneiere og jegere som har hund som får være med i elgjaktlag, eller at man har tilknytning til noen med grunneierrett (Aagedal & Brottveit, 1999).

Dette synes kvinnene er det viktigste med å jakte

Figur 4 viser prosentvis fordeling av det respondentene synes er det viktigste med å jakte. Her kunne de velge ett eller flere alternativer.

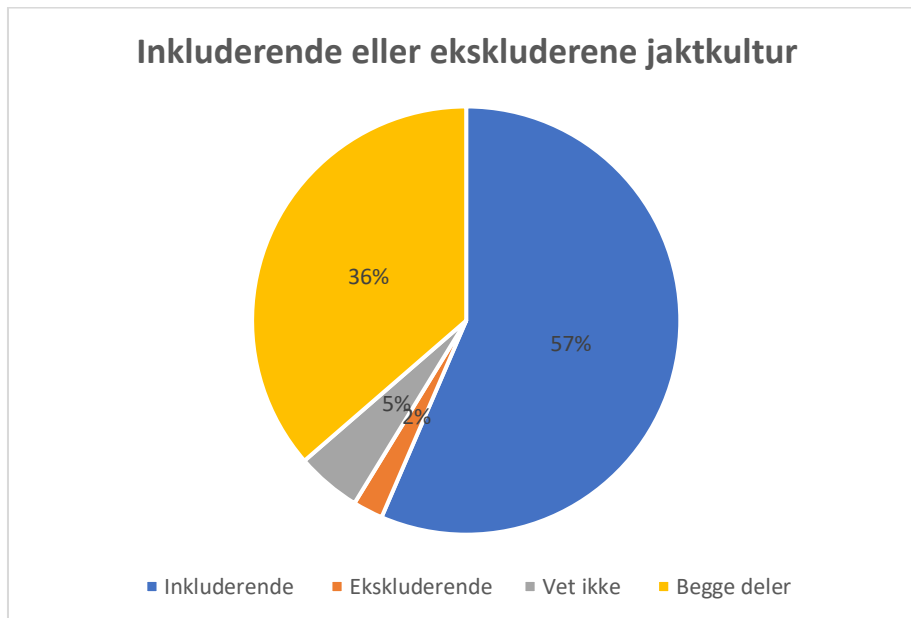
Figur 4 viser en oversikt over hva de kvinnelige jegerne mente var det viktigste med å jakte. 27 % oppgir at naturopplevelse er det viktigste for dem når det gjelder jakt. 18% mener spenning er det viktigste og 17% mener matauke, det sosiale og rekreasjon er det viktigste. 3% har svart annet, her kunne jeg også tatt med jakthunder som en kategori man kunne valgt da flere nevnte at å trene hund og få til et samarbeid med hunden var viktig for dem. Mordal (1993) fant også naturopplevelse som en sentral del av jakta for hennes intervjupersoner, både blant kvinner og menn. Jakta bringer inn en annen dimensjon av i naturopplevelsene da man må spille på lag med naturen dersom man skal klare å felle et vilt, som er det endelige målet i jakta (Mordal, 1993). Spenning og det sosiale aspektet går også igjen i tidligere forskning, i Mordal (1993) ble det sosiale nevnt men av få jegere. I min undersøkelse var det flere som syntes det var en viktig faktor med jakta. Spenning ble også tatt opp i Mordal (1993) som en viktig del av jakta som ikke kan oppnås ved å gå vanlig tur (Mordal, 1993). Dette viser at det kanskje ikke skjedd så store endringer på 20 år, det går mye igjen i det samme faktorene som det gjorde før i tiden.

En del av jakta som jeg ikke har tatt med, som jeg burde tatt med er samspill med jakthunder. Flere av de kvinnelige jegerne i spørreundersøkelsen mente at samspill med jakthunden sin var noe av det viktigste med å jakte. Kvinnene i Mordal (1993) og Pedersen (1999) gav også uttrykk for at samspillet med hunden betydde mest i forbindelse med jakt (Mordal, 1993), (Pedersen, 1999).

Til sist er det 1% som har valgt troféjakt som det viktigste med å jakte noe som viser at det er svært få som driver med denne typen jakt. Det at få driver med denne typen jakt kan være det Brottveit og Aagedal (1999) sier med at dette har vært en type jakt som ikke har hatt like stor aksept i norsk jakttradisjon, da man ikke utnytter viltet fullt ut. Ifølge Brottveit og Aagedal (1999) bryter dette med norsk jakttradisjon der man ønsker å legitimere jakt ved å høste og utnytte naturen til det fulle (Aagedal & Brottveit, 1999).

Opplevelse av jaktkultur

I dette resultatet har jeg tatt med en figur som viser fordelingen av hvordan de kvinnelige jegerne opplever jaktkulturen som inkluderende eller ekskluderende. Videre har jeg med noen utdrag fra spørreundersøkelsen som bygger opp under de forskjellige svaralternativene.

Figur 5 viser om respondentene synes jaktkulturen er inkluderende, ekskluderende, begge deler eller vet ikke, i prosent.

Figuren viser en oversikt over hva respondentene svarte på dette spørsmålet. 57% mener at jaktkulturen er inkluderende, 2% mener at den er ekskluderende, 36% mener at den er både inkluderende og ekskluderende og 5% har svart vet ikke. Det er utelukkende positivt at flest mener at kulturen er inkluderende, likevel er det en god del som har opplevd ting som gjør at de mener at kulturen er både og. Nedenfor har jeg delt inn i inkluderende, ekskluderende og både og, som underbygger og gir en forklaring på svaralternativene til respondentene.

Inkluderende:

«Da jeg ankom skytebanen for første gang ble jeg møtt med åpenhet og glede over at jeg 1.

kom, 2. var dame, og 3. ville lære. Synes det jevnt over er inkluderende! Vi har bare litt få tilbud og samlinger i området jeg bor, så man må nesten kjenne noen for å gå på jakt sammen med andre».

«For min del har jeg fått delta overalt hvor jeg har spurt, og jeg har også fått invitasjonen til ulike jakter. Føler også at jakta er inkluderende innad i jaktlaget – alle får være med på å bestemme og alle får delta når det gjelder flåing, partering, utvomming og frakt av dyr».

«Jeg har nok vært heldig å blitt inkludert av min mann fra første stund. Ble tidlig medlem av mine lokale jeger og fiskeforening som satset mye på tilrettelegging for kvinner. Jeg startet min skytekarriere på rene damekvelder, og følte det var en fin måte å komme inn i miljøet på. Må også berømme mennene i foreninga som alltid har vært veldig støttende og inkluderende».

«Jeg føler at jegerne generelt ønsker at flere kvinner skal delta. I mitt miljø er de veldig ivrige etter at vi skal være med, nesten litt vel ivrige til tider faktisk».

«Jeg har bare opplevd jegerkulturen i mitt jaktområde som inkluderende og de erfarne jegerne der er glade for at det kommer nye jegere og vil prøve seg».

Utdragene fra respondentene om en inkluderende jaktkultur er utelukkende positive. De kvinnelige jegerne føler at de blir tatt på alvor og at de blir inkludert i alle delene av jakten. Det er videre positivt at over halvparten av respondentene mener at jaktkulturen er inkluderende. En inkluderende kultur gjør det lettere for nybegynnere å komme i gang, det er også mye gøyere å være jeger når man føler seg inkludert uavhengig av hvilken jakt man går på.

Ekskluderende:

«Det er av og til som å komme til et selskap du ikke er invitert til»

«Enkelte jaktlag lar ikke jenter være med på jakt. Noen får være med på elgjakt etter første uka, men første uka skal være gutteuke».

«Det er vanskelig å komme inn på et jaktlag – få fast plass. Er fortsatt mye forgubbing blant jegere i Norge. Har man ikke bekjentskaper eller er i familie med noen med jaktterreng, er det svært vanskelig å få innpass. Kanskje mer for kvinner enn menn. Er fortsatt litt fordommer igjen blant mannlige jegere om at kvinner ikke skal/bør jakte, men ta seg av hus og hjem. Disse fordommene oppleves dog i større grad blant eldre jegere, og ikke av yngre som har vokst opp i et samfunn med mer likestilling blant kjønn på alle områder».

«Forskjell fra by til bygd. Byen er organisert og upersonlig. Bygda er gammelmodig. Åpen for kvinner, men jeg føler meg litt som en inntrenger. Mye av jaktgrunnlaget handler om hvem som eier jorda, og det er som regel menn som eier, forhandler og avtaler angående retten til jakt. Å banke på hos en grunneier og spørre om å få jakte er ikke like lett for ei jente. Svogeren min gjør det i Rogaland, men jeg har vondt for å tro at det er like lett for ei dame, og tør heller ikke prøve. Enda».

«Det kan være skummelt å komme inn som uerfaren. Spesielt i en kultur som ofte baserer seg på at «alle vet hvordan en finner frem på skytebanen» eller «alle vet hva som er sportegn på elg» eller «hvis vi erfarne flår så går det fortere siden alle er trøtt og lei etter en lang dag».

Utdragene om ekskludering gir en helt annen følelse enn det om inkludering. Selv om at det var få kvinnelige jegere som følte at jaktkulturen er ekskluderende, så får man et innblikk i hva de føler her. Dette er ikke gode følelser og en kan jo undre seg over hva som får de til å fortsette når de opplever kulturen sånn. Videre kan det være at de har gjort seg opp en erfaring og eventuelt byttet jaktlag eller at de hankses med dette på andre måter. Noe må jo veie opp for at de orker å fortsette å drive med jakt med disse opplevelsene.

Både og:

«Jeg er så heldig å være med på et jaktlag sammen med to andre kvinner og sju menn hvor alle er veldig inkluderende fra begge hold. Alle ønsker hverandre godt, og man får aldri stygge eller nedlatende kommentarer på hverken utseende, utstyr etc. Når det kommer til ekskluderende har jeg vært borti flere episoder hvor menn har snakket nedlatende om kvinner som jakter og at kvinner ikke har noe i skogen å gjøre. Personlig blir ikke jeg påvirket av dette, men hvis jeg ikke hadde hatt et så sterkt og trygt jaktlag, og andre jaktkompiser i ryggen som støtter meg og andre kvinner i jakt, så kunne jeg muligens blitt mer påvirket av slike kommentarer enn det jeg blir».

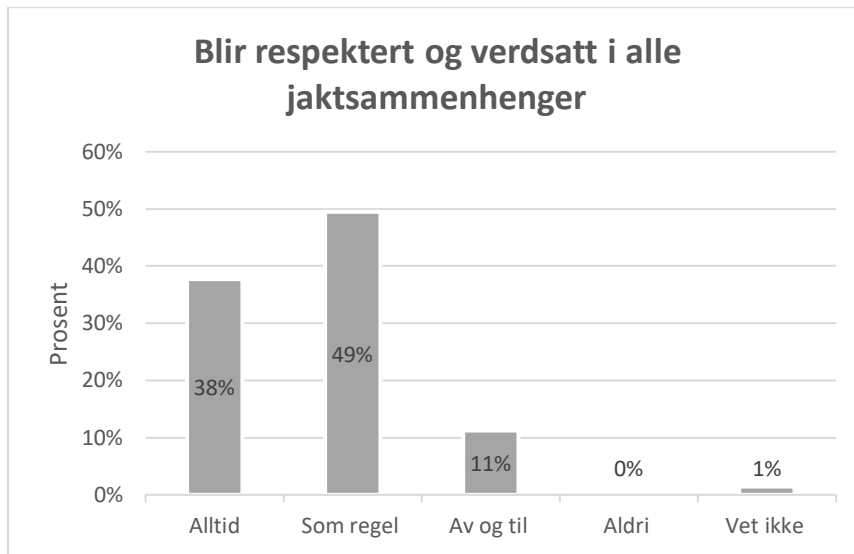
«Inkluderende i form av kurs via jeger og fiskerforening. Ekskluderende i form av at vi ikke ønsker å slippe til nye jegere i våre beste områder».

«Inkluderende blant de jeg kjenner, ekskluderende blant forutinntatte godt voksne menn som gjerne vil belære og legge seg i uten at de har spurt».

«Jeg opplever at det forventes svært god form, gå og gå på timevis, som igjen virker ekskluderende. Hemmelige jaktområder og måten inatur fungerer, hvor man må sitte klar 14 dager i forveien for å booke områder, men trenger ikke bruke plassen, fører til ekskludering. Opplever at en nesten må være arbeidsledig for å bruke all den tid som trengs på forberedelser og trening. Derimot føler jeg at mitt nærmeste miljø er veldig omtenksomt og inkluderende».

Disse utdragene sier noe om både inkludering og ekskludering. De fleste oppgir at i deres jaktlag eller omgivelser er det veldig trygt og godt, og at de føler inkludering og ivaretagelse. Når det kommer til ekskludering er det nedlatende kommentarer fra andre og da fra det mannlige kjønn og gjerne eldre menn som det har blitt nevnt tidligere i oppgaven. En annen faktor er at mange ønsker nybegynnere og kvinner ut på jakt, men å dele jaktområder og fortelle hvor man kan dra for å få vilt viser seg å være en annen historie. Kan dette da tolkes som et paradoks? Det ønskes flere jegere ut på jakt og spesielt ungdom og kvinner, men ingen er villige til å fortelle hvor det er lurt å dra eller hvordan man skal gå fram for å få felt et vilt, for det skal vi altså holde for oss selv sånn at ikke «de beste» jaktområdene blir invadert av mange andre? En annen faktor som blir tatt opp er nettsiden inatur.no og hvordan den fungerer. Her får den altså kritikk for at man må sitte klar for å kunne kjøpe jaktkort til høstjakta, og et område kan altså bli booket uten at det brukes. Dette fører til en slags ekskludering i form av at alle de som sitter klare for å booke som ikke får jaktområde og dersom du er riktig uheldig kan jo dette skje hver gang, på grunn av stor pågang på nettsiden.

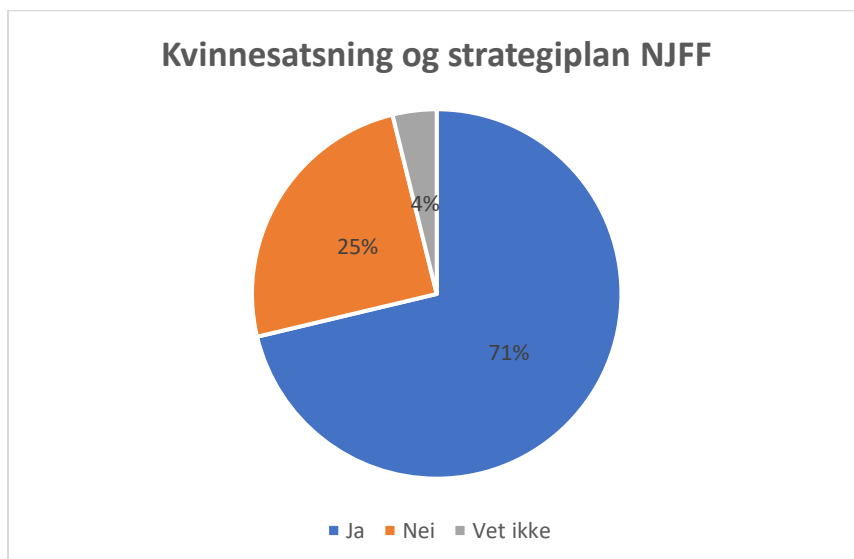
Blir de kvinnelige jegerne respektert og verdsatt i alle jaktsammenhenger?

Figur 6 viser prosentfordeling på om respondentene føler at de blir respektert og verdsatt i alle jaktsammenhenger.

Figur 6 viser en oversikt over om de kvinnelige jegerne føler at de blir respektert og verdsatt i alle jaktsammenhenger. Som man kan se er det 38% som har svart alltid, 49% har svart som regel, 11% har svart av og til. Det at 49% svarer som regel på dette spørsmålet kan si noe om at de opplever å ikke bli det i noen settinger.

Har de kvinnelige jegerne kjennskap til NJFF's kvinnesatsing og strategiplan?

Figur 7 viser i prosent om respondentene har hørt om NJFF's kvinnesatsing og strategiplan før å øke antall kvinnelige jegere.

Figuren viser om de kvinnelige jegerne har kjennskap til kvinnesatsingen og strategiplanen til NJFF. 71% som er godt over halvparten har kjennskap og hørt om dette. Kvinnesatsingen skal som tidligere nevnt bidra til at flere kvinner begynner med friluftsliv og jakt. For at

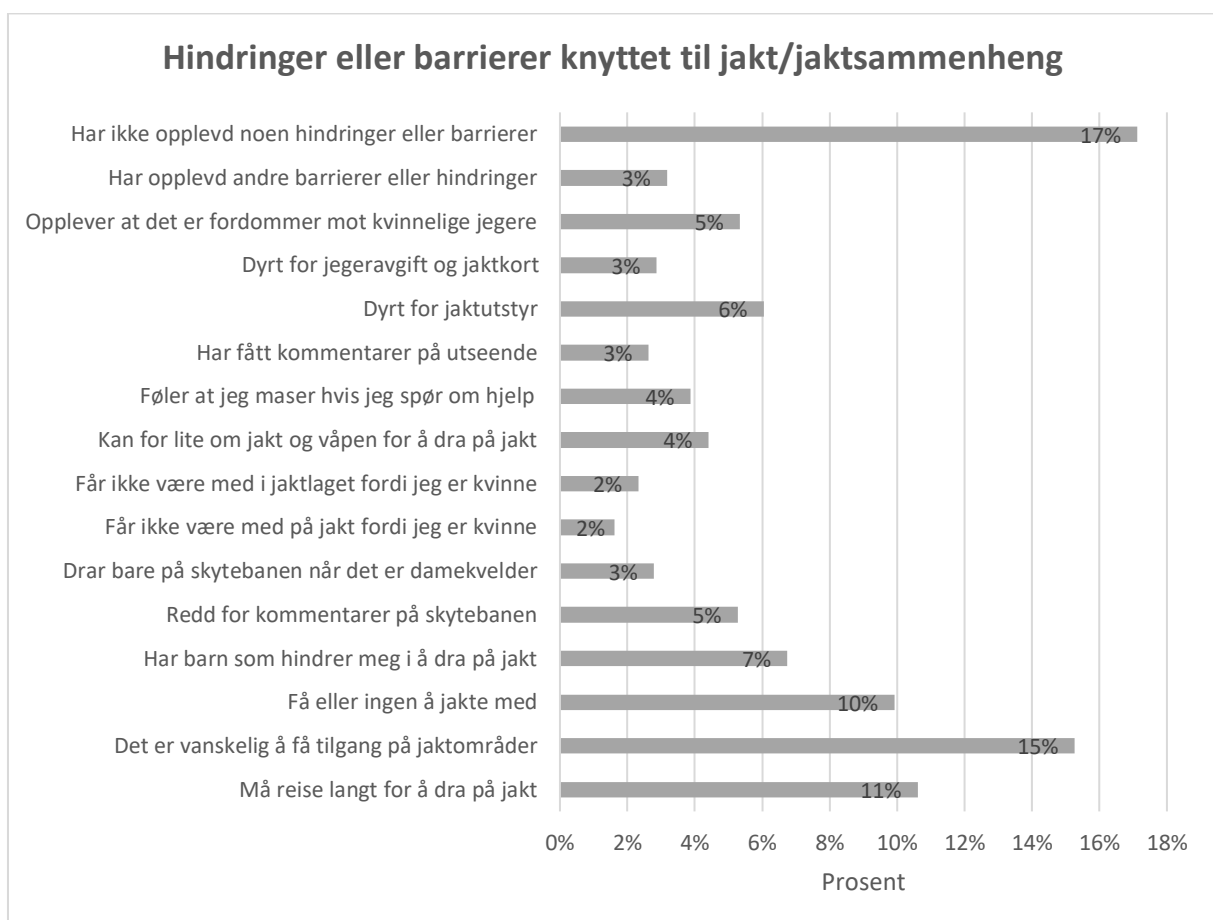

kvinnesatsingen skal fungere er det viktig at kvinner vet at den finnes og hva slags arbeid NJFF gjør for å rekruttere flere kvinner til friluftslivet. Figuren viser at 25% ikke vet om dette arbeidet, det kan være ulike grunner til det.

6.1.3 Hindringer og barrierer

I denne kategorien blir det presentert funn og drøftet ulike hindringer og barrierer som gjør det vanskelig for kvinner å drive med jakt. Det er også tatt med negative opplevelser de kvinnelige jegerne har opplevd i forbindelse med jakt.

Hindringer eller barrierer kvinnelige jegere opplever knyttet til jaktsammenheng

Figur 8 viser prosentvis hvilke hindringer eller barrierer respondentene har opplevd. Her kunne de velge ett eller flere alternativer.

Figuren viser en oversikt over forskjellige barrierer og hindringer kvinnelige jegere opplever i jaktsammenheng. En positiv trend her er at det er flere som oppgir at de ikke har opplevd noen barrierer eller hindringer 17%, enn de som har opplevd noe. Resten av hindringene og barrierene som et oppgitt har en lav oppslutning som ligger mellom 2-6%, dermed er det noen kvinnelige jegere som opplever flere enn andre. De største barrierene eller hindringene går ut

på at det er vanskelig å få tilgang på jaktområder, en må reise langt for å dra på jakt og at en har få eller ingen å jakte med. NINA rapporten (2007) viste at kvinner hadde en høyere terskel for å bryte barrierer for å dra ut på jakt, og at de følte seg usikre på jaktteknikk og lite erfaring (Andersen & Kaltenborn, 2007). Mine funn om «kan for lite om jakt og våpen» kan for eksempel knyttes til NINA rapporten da dette går på jaktteknikk og erfaring. Det var 4% av de kvinnelige jegerne som følte på denne barrieren/hindringen i min studie.

Når det gjelder tilgang på jaktområder kan dette henge sammen med at man for eksempel ikke har tilknytning til noen med grunneierrett dersom man ønsker å drive med storviltjakt. Dette er noe NJFF prøver å ta tak i da det kanskje er ekstra vanskelig for nye tilflyttede eller personer uten jaktlig nettverk å få tilgang på jakt (Kirkemo, 2022). Uten et nettverk innenfor jakt kan det være spesielt vanskelig å komme i gang med storviltjakt, da man er avhengig av et jaktlag. Dermed kan det være lettere å komme seg på småviltjakt da man som regel ikke er avhengig av et jaktlag for å kunne dra på for eksempel rypejakt.

Pedersen (1999) fant i sin studie lignende mulige hindringer for å gå på jakt blant kvinnelige jegere. Blant annet var behovet for å anskaffe dyrt utstyr og familieforpliktelser sett på som mulige hindringer (Pedersen, 1999). I min undersøkelse var det 6% som svarte at det var dyrt for jaktutstyr og 7% som svarte at de hadde barn som hindret dem i å jakte. Dette er faktorer som ikke har endret seg stort på disse årene.

Når det gjelder skytebanen var det 5% som oppga at de var redd for kommentarer, og 3% oppga at de bare dro på skytebanen når det var damekvelder. I Pedersen (1999) var det også jenter som opplevde kommentarer fra menn på skytebanen (Pedersen, 1999). Dette ser dermed ut til å fortsatt være et problem, 23 år senere som gjør at noen kvinner ikke har lyst til å dra på skytetrening når det er menn tilstede.

Negative opplevelser i jaktsammenheng

Respondentene fikk et spørsmål som gikk ut på om de hadde opplevd noe negativt i jaktsammenheng og de aller fleste svarte nei på dette spørsmålet, noe som er veldig positivt. Likevel er det noen som har opplevd noe negativt en eller flere ganger. De fleste nevner dog at det er mer positivt enn negativt, og at alle de positive opplevelsene veier opp for de mindre positive.

Det som gikk igjen ofte var eldre menn med fordommer mot kvinnelige jegere, der det ble nevnt at de hadde dårlige holdninger og ofte kom med nedlatende kommentarer. For eksempel: *«Mange eldre menn mener at kvinner ikke har noe med jakt å gjøre, kvinnfolk skal i følge dem være hjemme å tilberede kjøttet. Men de forventer at vi skal være med å partere og pakke kjøttet. Men stor bedring etter at disse eldre mennene har forlatt jaktlaget og blitt for gamle. De yngre er mer positiv til damer».*

«De eldste på laget et litt fordomsfulle, men det var kun i starten. Nå etter mange år er jeg akseptert og likestilt».

Jaktklær, utstyr og våpen som er tilpasset menn er også problematisk for kvinnelige jegere og kan oppleves som negativt når ingenting passer. *«Jaktklær og utstyr er forbeholdt menn, eller tynne kvinner. Jeg er 180cm og veier 100kg og finner sjelden jaktklær som passer. Når jeg først finner er det fra herreavdelingen. Ved et tilfelle hvor jeg handlet meg jaktklær fikk jeg masse rare blikk fra menn som prøvde de samme klærne som meg. Opplevde samtidig kundebehandlerne som påtrengende og trakasserende».* Dette var noe som gikk igjen i litteraturen, der leder i Jegerjentene kunne fortelle at man som kvinne var heldig dersom man fant jaktklær som passet i butikkene (Holmer, 2022).

Noe annet som ble tatt opp her var en kvinne som jobbet i våpenbutikk og som ikke ble tatt seriøst av en kunde. *«Jobber som selger av våpen og ammunisjon med mer. Der er det ofte oppstått situasjoner hvor jeg har blitt krenket for å være jente, de ber om å hente en annen kollega før jeg rekker å si et ord, de skal kjøpe skudd og da er visst ikke å være jente godt nok. Det har alltid ordna seg når jeg først kommer til ordet, men dette skjer overraskende ofte».*

Ei som skulle kjøpe seg våpen: *«I våpenbutikk opplevde jeg at innehaver gang på gang snakket om kvinnelige jegere som om det var rart rariteter. Jeg endte opp med å kjøpe rifle, lyddemper og kikkert i en annen butikk der jeg ble respektert».*

Som sagt tidligere var kommentarer i negativ forstand noe som ble nevnt ofte på dette spørsmålet, men det var også ulike sammenhenger kommentarene kom. Mange opplever kommentarer når de er på skytebanen, som det ubehagelig å vær der. Jaktbutikker, jaktprøver og sosiale media blir også tatt opp som arenaer hvor negative kommentarer kan komme. Noen

nevner at det er mannen som får kommentarene bare at de omhandler deres samboer som er kvinnelig jeger.

Kvinner som har fått kommentarer i skytesammenheng:

«Haha, hadde du skutt hadde du sikkert skutt meg», bare fordi jeg er jente på 17 år og han er mann på 30».

«Det blir snakka mye negativt rundt det med å være kvinne/jente og skyting. Det er mange som holder skudd igjen på grunn av at de er redde for å treffe litt feil da jeg vet om flere som har sagt det er fordi kvinner ikke kan skyte eller at man får bemerkninger som «hva kunne vi forvente, det var hu som skjøt»».

«Får ikke skyte i fred på banen, mange kommenterer meg om det er hvordan jeg skyter eller hvordan jeg ser ut».

Kommentarer i sosiale media og fra folk som ikke er jegere:

«Har fått hat og hets på sosiale media når jeg deler bilder av at jeg er kvinne og jakter».

«Kun av enkelte mennesker som er imot jakt, som kan finne på å si ufine ting for eksempel at jegere er mordere».

«Negativt fra folk som tror kjøtt kommer fra Rema. Kalt morder og hva som får meg til å tro det er greit å gå i skogen å drepe».

Menn som får kommentarer som har kvinnelig jeger som samboer:

«Kommentarer i begynnelsen, men aldri til meg. Var mannen og broderen som fikk kommentarer på at jeg var med. «Kvinnfolk og barn har ingenting på jakt å gjøre», «At du gidder å dra på kona», «Denne dagen er bortkasta hvis det er hun som skal gå med hunden»».

«Opplever ofte å bli undervurdert. Jeg har blant annet lært samboeren min som er mann å jakte, og selv om jeg har 10 år lengre erfaring er det ofte han som blir spurt om spørsmål knyttet til jakt nå. Han har jaktet i 3 år».

Kvinner som får kommentarer på jaktprøver:

«Nei, kun på jaktprøve der jeg ble spurt om jeg ikke hadde en mann som kunne hjelpe meg».

«Jeg har opplevd å bli oversett og fått nedlatende kommentarer av dommere på jaktprøver. Men det er heldigvis sjeldent».

«Har opplevd å blitt gjort narr av, av dommere på jaktprøver og noen folk som sitter høyt i

styret har ringt arbeidsgiveren min for å spørre og si at jeg trente jakthunden min for hardt». «Ja, på jaktprøve. Ufin dommer. Partiet jeg gikk på var de hovne og lite trivelig, virket som de hadde glemt hvordan det selv hadde vært å komme som ny».

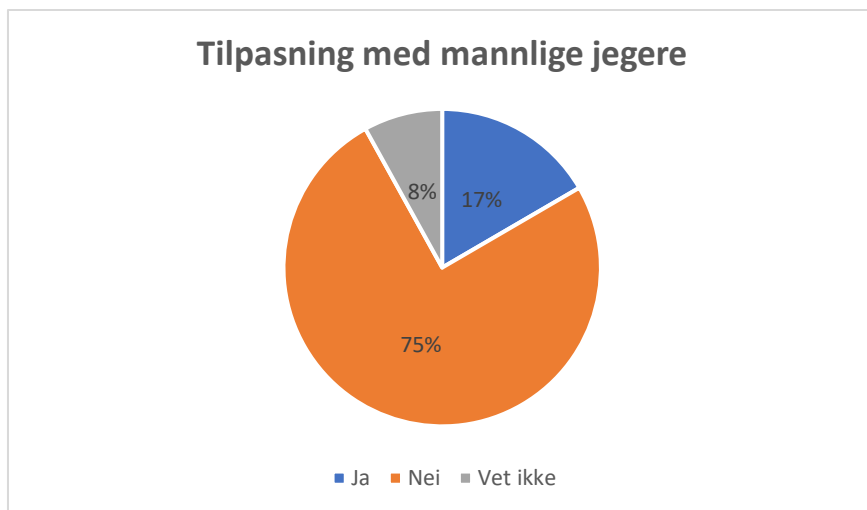
Andre faktorer som blir sett på som negativt i jaktsammenheng i forbindelse med spørreundersøkelsen var skadeskyting. Ingen synes det er en god følelse å fyre av et vådeskudd, men kvinnene som har svart dette sier også at alle har opplevd støtte og hjelp fra sine jaktlag, så i sum en negativ opplevelse som ble til noe positivt. Skadeskyting var også noe som ble tatt opp i Mordal (1993) som misliker ved jakta som begge kjønn var enige i (Mordal, 1993). Som nevnt tidligere var tilgang på jaktområder og terreng er også noe som nevnes som negativt da det er vanskelig å få tak i og ofte ender det opp med å bli veldig kostbart. Det var også noen som oppga at lav rypebestand var det eneste de synes var negativt, som også var et mønster som gikk igjen blant Mordals (1993) intervjupersoner (Mordal, 1993).

Som nevnt tidligere i oppgaven kan en jo undre seg hva som får disse kvinnelige jegerne til å fortsette å drive med jakt, etter disse opplevelsene og hendelsene. Men som flere nevnte var det flere positive opplevelser som trumfet de negative opplevelsene. Det virker også som at de fleste hever seg over det negative og at dette med fordommer mot kvinnelige jegere er på tur å «dø ut». Eldre mannlige jegere nevnes ofte som en negativ faktor, mens den yngre garden fremheves flere ganger som positive da de er mer vant til likestilling når det gjelder det meste av aktiviteter som jakt og jobber der det kanskje tidligere har vært mannsdominert.

6.1.4 Kjønnforskjeller

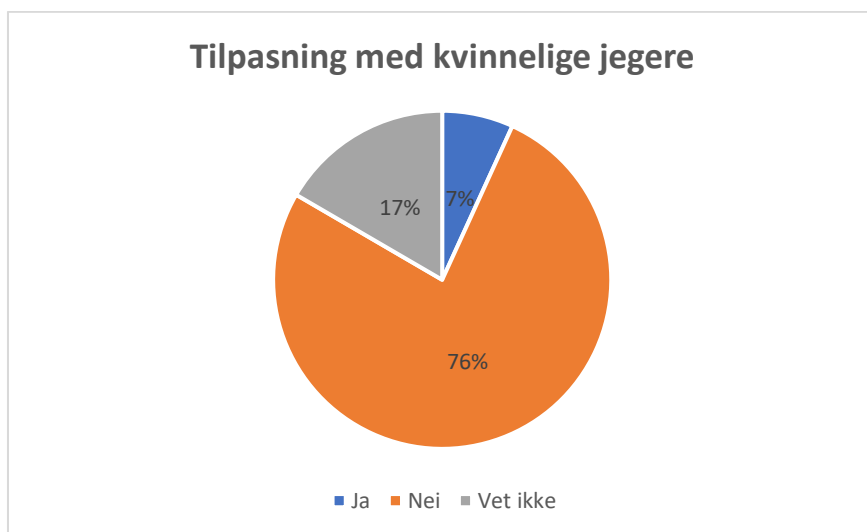
I denne kategorien er det tatt med funn som sier noe om kjønnforskjeller i jaktsammenheng.

Respondentene fikk et spørsmål om de følte at de måtte tilpasse seg i jaktsammenheng når de var sammen med det mannlige kjønn og et spørsmål som var likt bare med det kvinnelige kjønn. Her har jeg tatt med en figur som viser hva de kvinnelige jegerne svarte med svaralternativene ja, nei og vet ikke. Nedenfor figurene har jeg tatt med utdrag og en sammenfatning av det de kvinnelige jegerne svarte når de skulle utdype svaret sitt.

Figur 9 viser hvor mange prosent av respondentene som føler at de må tilpasse seg i jaktsammenheng sammen med mannlige jegere.

Figur 9 viser at 75% av de kvinnelige jegerne ikke følte at de måtte tilpasse seg i jaktsammenheng. 17% følte at de måtte tilpasse seg og 8% svarte vet ikke. Dette kan si noe om at de fleste kvinnelige jegerne føler at de kan være seg selv og at de ikke føler at de må gjøre noe ekstra ut av seg i jaktsammenhenger med menn.

Figur 10 viser hvor mange prosent av respondentene som føler at de må tilpasse seg i jaktsammenheng sammen med kvinnelige jegere.

Denne figuren viser om de kvinnelige jegerne følte at de måtte tilpasse seg andre kvinnelige jegere. 76% som er flertallet føler at de ikke må tilpasse seg, mens 7% føler at de må tilpasse seg og 17% vet ikke. Det kan bety at kvinnene føler at de kan være seg selv uavhengig av hvem de går sammen med på jakt. Det er naturlig å tilpasse seg en viss grad når man er sammen med andre mennesker og flere av respondentene svarte dette når de skulle utdype

svarene sine. Som man kan se ut ifra figurene opplever kvinnene at de i større grad må tilpasse seg mannlige jegere enn kvinnelige jegere.

Noen av kvinnene følte at jakt foregikk på menns premisser og at det ikke var populært å komme med innspill. Det ble også nevnt at man må gjøre det på mennenes måte for sånn har de alltid gjort det. Noen får ikke delta i planlegging eller bestemme utførelsen av jakta, mennene bestemmer hvor de skal gå og hvor de skal sitte på post. Ei dame skrev at hun lar være å kommentere da hun ikke blir hørt selv etter 25 år som jeger. Kommentarer på tissepauser og at det hadde vært enklere om man var mann var også noe som gikk igjen.

Dette er utdrag av svarene til noen av respondentene: *«Når jeg er på jakt med mannlige jegere må jeg være stille å holde mine egne meninger for meg selv». «Føler ikke jeg kan være meg selv, føler meg liten sammen med spesielt den eldre garden. Har også opplevd å bli snakket over hodet på og folk tar som en selvfølge at jeg skal sitte med samboeren min, sitter selvsagt alene og har gjort det fra jeg kunne».*

En annen faktor som ble utdypet i svarene til respondentene var at kvinner må i større grad enn menn bevise at de er dyktige jegere. De føler at de må være sterkere og tøffere enn det de egentlig er og noen føler på et ansvar om å skyte og ha en forklaring dersom man ikke skyter. Det å være med på jakt når man går med hund høres ut til å bli lettere godtatt enn om man skal gå med våpen. Flere nevner at de er redde for å gjøre feil, bomme og være for feige. *«Liten vits i å fortelle hva jeg kan, er alltid noen som forteller de kan mer enn meg. Jeg blir aldri god nok, eller kan nok, sammenlignet med en mannlig jeger».*

«Dette gjelder kun på elgjakta. Jeg var første dame som begynte å jakte elg her jeg bor, og gjennom 26 år på jaktlaget, så har jeg måtte brøyte vei for å bli hørt på samme måte som en kar». «At jeg må sitte sammen med en erfaren jeger da jaktleder mener jeg ikke kan felle, har jakta i 20 år og fortsatt er det fordommer til erfarne kvinner».

«Sjargong, tone og humor er annerledes i et maskulint miljø», flere nevner dette med språk, samtaleemner og det sosiale som en del av tilpasningen de gjør i jaktsammenhenger. Det er lettere å spørre og ta initiativ når det bare er kvinner, flere nevner at de er redde for å stille dumme spørsmål og spesielt foran menn. Flere av kvinnene i undersøkelsen sier at de er mer stille når det er flest mannlige jegere, de tørr ikke komme med noe. Noen oppgir at de må le av mannlige vitser og ha takhøyde for grov humor. Pedersen (1999) fant lignende tendenser i

hennes feltarbeid der hun observerte at kvinner ble enda mer tause når andelen menn i forsamlingen økte (Pedersen, 1999). Dette er noen utdrag som tar for seg det sosiale som flere av de kvinnelige jegerne føler de må tilpasse seg:

«Med menn er det en røffere tone, ofte med seksuelle undertoner. Ikke nødvendigvis rettet mot meg som kvinne. I tillegg kan noen påta seg storebrorrollen – der jeg tilsynelatende ikke er i stand til noe som helst fordi jeg er kvinne».

«Blir bare stående å høre på. Blir aldri inkludert i samtalen, men føler ikke jeg har respekt nok til å kunne skyte inn en kommentar»

«Jeg må for eksempel tilpasse måten jeg snakker om hundene på, slik at jeg passer bedre inn. Noen menn mener at hunder kun er gjenstander»

«Svært mye kommentarer på utseende og privatliv. Opplever at majoriteten underbygger kjønnnet mitt særlig. Generelt gode tilbakemeldinger på at jeg er jente, men alle kommentarer og tilfeldige bevegelser borti etc, gjør at jeg foretrekker å jakte med samme kjønn.

Mannsdominerte miljøer som min opplevelse er at store endringer må til om det skal bli bedre, tenker på de som kanskje ikke tørr være så direkte i dialogen som meg selv».

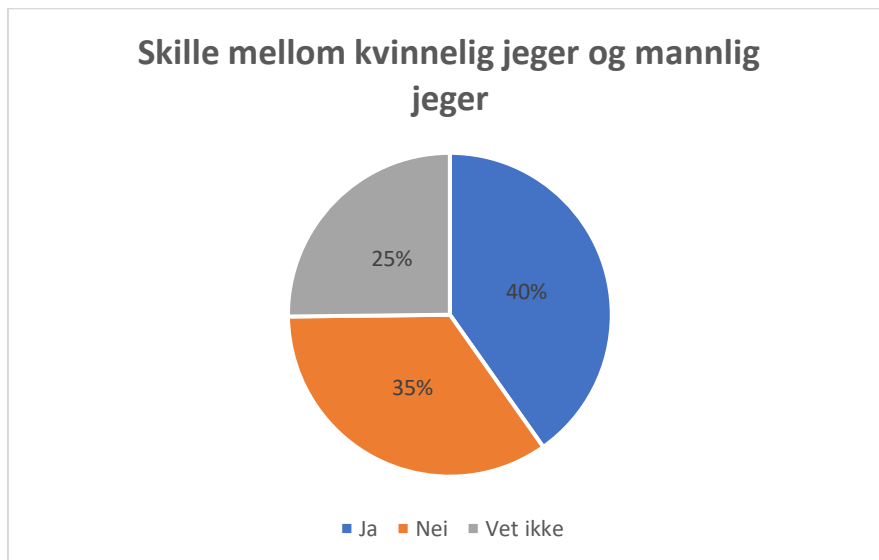
Det var noen kvinnelige jegere som krysset av at de følte at de måtte tilpasse seg andre kvinnelige jegere i jaktsammenheng. Det som går igjen her er at noen synes det er mer styr å gå på jakt sammen med kvinner enn menn. Flere sier også at de føler at de må jenne seg ned på jakt med andre damer blant annet fordi det er mangel på fysisk form og trening til å gå på lange jaktturet. En annen faktor som blir tatt opp er at damer ønsker høyere standard på hytter og at det er mye styr rundt mat og detaljstyring som ikke forekommer hos menn. Dette er noen utdrag: *«Jeg er ganske mye med gutter, så jeg føler jeg må prestere og kunne mer blant jenter».* *«Kvinner er mer dømmende både mot seg selv om andre. Det er derfor ofte mer styr og mas å jakte med kvinnelige jegere. Menn er heldigvis enkle dyr. Mine erfaringer på jakt og skytebanen er at det er kvinner som lager drama. Skriker høyt om at de trenger det ene og det andre. Men de er heller ikke villige til å gjøre jobben. De vil bare ha tilrettelagt og servert. Jeg opplever bare støtte og hjelp når jeg er på skytebanen eller jakt. Det er mye mer positivt å skyte med menn enn kvinner».*

En annen ting som kommer opp når det gjelder å tilpasse seg andre kvinner er at man ikke kan være typisk kvinnekvinne på jakt. Noen damer mener at sminke og løsvipper ikke har noe på jakt og gjøre, mens andre damer sier at de sminker og ordner seg før jakt. Utseende og rosa

jaktutstyr blir nevnt opp til flere ganger i denne spørreundersøkelsen på godt og vondt. Det synes å være delte meninger om hva som er greit på jakt og ikke blant kvinnene også. Rosa jaktklær og sminke, løsvipper og lange negler hører ikke hjemme på jakt, og man blir ikke tatt seriøst om man ter seg slik, skriver en dame. En annen dame skriver at hun digger rosa jaktklær, sminker seg før jakt og er relativt stolt av å være kvinnelig jeger. Det blir nevnt at man føler på et press om å være sminka og styla og se ut som «jaktbabes». Et utdrag: «Føler mye på at jaktjenter nå plutselig skal være sminka og styla. Det mener ikke jeg». En annen dame skriver at det ikke er rart at kvinnelige jegere ikke blir tatt på alvor når man kommer som en sminkedukke i skogen eller på fjellet.

Er det noe som skiller kvinnelige jegere fra mannlige jegere?

Figur 11 viser om respondentene mener det er noe som skiller kvinnelige jegere fra mannlige jegere i prosent.

Figuren viser en oversikt over hva de kvinnelige jegerne mente når de fikk spørsmål om det var noe som skilte kvinnelige jegere fra mannlige jegere. Figuren viser at kvinnene i denne undersøkelsen er uenige. 40% har altså svart ja, at det er et skille. Mens 35% har svart nei, det er ikke noe skille. 25% har svart at det ikke vet om det er et skille. Respondentene skulle også denne gangen utdype svaret sitt enten de svarte ja, nei eller vet ikke på spørsmålet. Ut ifra svarene og det som gikk ofte igjen lagde jeg kategorier hvor det også blir tatt med utdrag fra svarene. Kategoriene er fysisk styrke, skudd og våpen, kultur og erfaring, verdier, kjønns- og personavhengig og jakthunder.

Fysisk styrke

Svært mange av respondentene oppgir at de mener forskjellen på kvinnelige og mannlige jegere er fysisk styrke. Kvinner er mindre robuste enn menn og litt svakere styrkemessig. Det er lettere for å menn å få elgen ned fra skogen eller fjellet under storviltjakt da de ofte er sterkere fysisk. *«Fysisk styrke kan være forskjellig men det er individuelt. Og i hovedsak merkes det bare ved slakting og frakting av storvilt»*. Selv om at de kvinnelige jegerne kan være svakere enn mennene styrkemessig virker det ikke som at det er setter en stopper for å dra på storviltjakt der viltet er tyngre å frakte ned. Det finnes flere rene kvinne elgjaktlag og de får til å gjøre jobben like bra som manne jaktlag. Fysisk styrke blir tatt opp på godt og vondt blant svarene til respondentene. Noen mener at kvinner kan ha en tendens til å klage mer enn menn over ubehag og vondt etter for eksempel en lang dag i fjellet. Ei dame svarte at hvis hun skulle på jakt med bare kvinner måtte hun legge opp en tur som ikke var så lang og krevende da de var i dårligere form enn henne. Dette er jo selvfølgelig veldig individuelt og forskjellig fra person til person, men av naturlige grunner er ikke kvinner like robuste som menn. Trening i forkant av jakta vil være like viktig for kvinner og menn.

Fyre av skudd og våpen

Mange av svarene som gikk igjen var det å løsne skudd under jakt. Flere sa at de følte at kvinner var mer forsiktige med å gjøre dette og at menn kunne skyte på alt de så. Kvinner er mer nøyaktige og sikre på trygge skyteforhold før de fyrte av skudd. Flere av respondentene nevnte at de ofte holdt igjen skudd hvis de var usikre på situasjonen eller at det ikke følte rett, der de trodde at menn ville fyrte av uansett. Det var også en frykt for å skyte dårlig i den forstand at man bommet eller fyrte at et skadeskudd. I dette nevnes også selvsikkerhet der det kom frem at kvinner ofte har dårlig selvtillit mens menn hadde høyere selvtillit når det gjaldt skyting. Ydmykhet blant kvinner var noe som kom ofte frem i svarene fra spørreundersøkelsen da man var redd for bomskudd og vådeskudd. En av kvinnene i undersøkelsen oppga at hun måtte forsvare seg og ha en forklaring hvis hun hadde unngått å skyte i en situasjon der hun kunne ha gjort det. Flere oppgir at de tror kvinner har større respekt for våpen og at de i større grad trener på å bli gode på å skyte enn menn. En dame hadde svart dette: *«Kvinnelige jegere er mye mer seriøse enn gutta angående våpensikkerhet å grensa «nå er det på tide å gi seg»*. Jeg tok også med dette utdraget som viser en tydelig forskjell fra en kvinnelig jegers ståsted og de hun går på jakt sammen med: *«Vi er mer tilbakeholdne. Holder heller ikke tilbake et skudd for mye enn menn føler jeg spesielt på vårt*

jaktlag. Jeg kan skyte ett dyr i året å være storfornøyd med egen innsats. Mannfolka skyter tre-fire dyr hver og er deppa for at de ikke fikk skutt mer».

Kultur og erfaring

Mannlige jegere blir prioritert til å være med på jakt fra de er barn, noe som er i endring. De har derfor ofte naturligvis mer erfaring enn kvinnelige jegere som i mange tilfeller har begynt med jakt i voksen eller eldre alder enn mannlige jegere. Mange kvinner må gå stien selv. Menn blir lettere inkludert uavhengig om de viser interesse for jakt. Dette er to utdrag fra spørreundersøkelsen der ulike respondenter har svart: *«Min erfaring tilsier at menn ofte er veldig velvillige til å gi råd, hjelp og fortelle om gode steder å jakte, mens damer føler jeg gjør alt til en konkurranse. Det fordi man som dame føler at man må hevde seg litt ekstra for å bevise menn at vi kan. Så gjør ikke alltid damer plass til andre damer på et jaktlag».* Her blir det tatt opp at damer lager en konkurranse ut av for eksempel det å vite av gode jaktsteder, fordi man som dame må hevde seg for å bevise at man er en god nok jeger for menn. Hun tar også opp at damer ikke alltid ønsker flere damer i et jaktlag, dermed ser vi at dette kan gå begge veier. Tidligere i oppgaven har det blitt nevnt at noen menn ikke ønsker damer inn i jaktlaget, mens at her blir det tatt opp at damer ikke ønsker damer, da det blir til en konkurranse om å muligens vise seg frem.

«Menn har ikke noe de trenger å bevise for å bli ansett som en «ekte jeger». Føler vi kvinner må ha skutt et par dyr eller gjort noe veldig riktig for det «godtas» som en seriøs interesse». Dette utdraget sier noe om at kvinner må bevise at de er gode jegere før de blir godtatt som jegere og at de har interesse for jakt. Dette minner om at jaktkulturen fortsatt kan være preget av at det tradisjonelt har vært mannen som har jaktet. Det er fortsatt noe som henger igjen fra gammelt av og flere av respondentene nevnte at særlig eldre mannlige jegere var de som ofte poengterte dette med at kvinner ikke hadde noe på jakt å gjøre.

Verdier

Jenter har en annen omsorg for naturen og viltet, det er mer følelser tilknyttet ifølge de kvinnelige jegerne i denne spørreundersøkelsen. Respondentene mener menn i større grad er opptatt av status og troféjakt enn kvinner. Kvinnene er mer opptatt av totalopplevelsen og naturopplevelsen noe som også kom fram i Pedersen (1999) og Mordal (1993).

Faktorer som motivasjon for å jakte, human jakt, etikk, lover og regler er ting som går igjen når de skal finne forskjeller mellom kvinner og menn på jakt. Et dypere syn på jakt og det med å nyte opplevelsen fremfor å haste over til neste bytte ses på å være et skille mellom kvinner og menn. *«Ut fra de jeg kjenner er kanskje hovedforskjellen at jeg opplever at jenter har en annen omsorg for naturen og viltet. Jeg uttrykker for eksempel mer følelser over felt eller levende vilt enn min mannlige samboer. Både på godt og vondt»*. Denne kvinnelige jegeren forteller at hun har en annen omsorg og naturen og viltet enn det hennes mannlige samboer har, som igjen kan fortelle at kvinner har en andre verdier og syn enn menn.

Kjønns- eller personavhengig?

Det var delte meninger rundt om det er forskjeller på kvinnelige og mannlige jegere og hva som i så fall var forskjellene. Noen av respondentene mente at det måtte være kjønnsavhengig, noen andre mente at det var personavhengig og noen mente at holdninger var forskjellig, og tilslutt ble erfaren jeger vs. Uerfaren jeger nevnt. Utseende og sminke var også nevnt som en faktor. En annen faktor som tas opp er barn. Det blir fortalt at det som regel er kvinnen som må være hjemme med barna dersom både mor og far er jeger. En av kvinnene sier at hun føler at det er lettere for mannen å dra fra barn og hjem, enn det er for henne.

Dette utdraget tar opp en problematikk som skjer etter selve jakta da hun synes mann og kvinne er like på jakt. Det er det som skjer rundt bålet og på jegermiddager der alkohol inntas at hun merker at det er forskjell på kvinner og menn.

«Jeg synes at når det kommer til selve jakta så er vi ganske like, men rundt bålet så har jeg opplevd fryktelig mye grisesnakk, spesielt på jegermiddager hvor det er alkohol involvert. Det kan bli litt ukomfortabelt til tider».

Denne respondenten tar opp kjønnskultur som grunn til at det er forskjell på kvinner og menn, også her blir det nevnt at det ikke er så mye som skiller oss i selve jaktsituasjonen.

«Jeg tror ikke kvinner skiller seg ut fra menn i selve jaktsituasjonen. Det er vel mer det at vi ikke kommer så mye ut på jakt som menn og grunnen til det ligger kanskje i kjønnskultur»

I dette utdraget tar respondenten opp at hun tror mange kvinner ikke tørr å ta sin plass på jakt, og at det er viktig at en tørr å si ifra og stå opp for seg selv dersom en opplever noe upassende. Videre sier hun at det ikke er alle menn som har fordommer mot kvinnelige jegere som er viktig å få frem.

«Det trenger ikke være det. Tror likevel mange kvinner ikke tør å ta sin plass i jaktlaget/sammen med andre jegere. Det er viktig å tørre å si ifra hvis noen kommer med upassende kommentarer/slengbemerkinger. Ved å vise at du er selvstendig og ved å ta selvstendige valg, vil det trolig bli mindre forskjeller mellom mannlige og kvinnelige jegere – altså motbevise eventuelle fordommer. Her er det igjen viktig å ikke ante at alle menn har fordommer eller annerledes holdning til kvinner som jakter vs menn som jakter. Fordommer vil avdekkes underveis, og blir i så fall mulig å motbevise».

Det siste utdraget sier også noe om kjønn og at det er lettere for en mann å finne jaktutstyr som passer da dette ofte er tilpasset menn. Dermed blir den økonomiske biten nevnt og det kan være vanskeligere for kvinner å komme i gang med jakt da det kan være vanskeligere å få tak i jaktutstyr som passer. Dette kan også ses på som en hindring eller barriere som kvinnelige jegere opplever og at det ikke alltid er like enkelt for de å begynne eller komme seg ut på jakt.

«Det opplagte: Kjønn! Det er lettere for menn å finne utstyr som passer, både av klær, våpen, jaktsekker og annet personlig utstyr, og de har bedre muligheter på bruktmarkedet. Den økonomiske terskelen for å komme i gang er derfor gjerne høyere for kvinner, som har færre alternativer og i større grad tvinges til å kjøpe nytt. Det kan føre til at man må bruke flere jakt sesonger på å spare istedenfor å jakte, og da kan blir hengende etter i utviklinga som dyktig jeger. Mannlige selgere har av og til manglende forståelse og respekt for hva en kvinne trenger, og kan lure av seg tull som at fordi du er kvinne, må du akseptere at våpenet ikke kommer til å passe perfekt. Hvis man blir lurt til å tro det, vil man også ende opp med utstyr som passer dårligere, noe som selvfølgelig vil kunne påvirke skytetrening og jakt opplevelser negativt».

Jakthunder

I denne kategorien har jeg valgt å ta med jakthunder selv om at dette ikke har en sentral del av oppgaven. Flere av respondentene skrev at de hadde jakthunder og at de var opptatte av å få samarbeidet til å fungere og at de trente mot et mål. Noen av kvinnene i denne spørreundersøkelsen hadde mer fokus på et bra hundearbeid enn felling av vilt. De var opptatte av at det som har blitt trent mot lykkes eller læres av. De sier også at de tar mer vare på hundene. Dette utdraget sier noe om en kvinnes syn og opplevelse av å ha jakthund:

«Kvinner har mer positiv holdning til trening av hund og hvordan denne skal trenes. Menn har ofte innstilling at hund skal adlyde uansett – selv om hunden ikke vet eksakt hva

forventningen er. Ser menn straffer hunden fysisk når det går på tverke selv om det er du som leder som har sviktet».

Er jakt forbeholdt menn?

Figur 12 viser om respondentene mener at jakt er en aktivitet som er forbeholdt menn i prosent.

Figur 12 viser en oversikt over om de kvinnelige jegerne synes jakt er forbeholdt menn. 84% svarte nei på dette spørsmålet og 13% svarte ja. De som svarte ja på dette spørsmålet kan være ut av de respondentene som sa at det var vanskeligere for kvinner å kjøpe jaktutstyr som passet, da det meste var tilpasset menn.

6.1.5 Sammenfatning spørreundersøkelse

De dataene som her er presentert gir et bilde av hvordan kvinner opplever å være jeger. Det kan være vanskelig å gi et konkret bilde på hvordan hver enkelt kvinne opplever dette, men dataene gir et slags innblikk i hvordan det kan oppleves. Jeg vil kort sammenfatte dette kapitlet av de data som har fremkommet.

Det er stort sett menn som har påvirket kvinnene til å begynne med jakt. Interesse har kommet fra enten mannlige kjæreste eller samboer, eller venn(er) og familiemedlemmer av det mannlige kjønn. Videre jakter de fleste kvinnene med kjæreste/samboer, venn(er) eller familie av det mannlige kjønn. Dette ble også funnet i Pedersen (1999) og Mordal (1993).

De fleste kvinnelige jegerne går på både småvilt- og storviltjakt. Det var størst oppslutning om småviltjakt, dette kan forklares med at det er enklere å få til enn storviltjakt, da man er avhengig av mye mer enn man er på småviltjakt.

Naturopplevelse ble sett på som det viktigste med å jakte i denne undersøkelsen. Spenning, det sosiale aspektet og matauke lå også høyt oppe når det gjaldt det viktigste med jakta. Det var svært få som hadde oppgitt at troféjakt var det viktigste. Flere nevnte samspeillet med hunden som det viktigste. Dette finnes i den tidligere forskningen gjort av Pedersen (1999) og Mordal (1993).

Når det kommer til jaktkultur synes mesteparten av de kvinnelige jegerne at kulturen er inkluderende. Det var også mange som syntes at kulturen var både inkluderende og ekskluderende, det kom an på situasjonene.

Når det gjelder NJFF's kvinnesatsing og strategiplan hadde de fleste hørt om dette og var kjent med det. Likevel var det en del som ikke hadde hørt om kvinnesatsing og strategiplanen, det kan være forskjellige grunner til det. Et eksempel kan være at de som ikke vet om kvinnesatsingen ikke er medlemmer i NJFF.

De største hindringene og barrierene for de kvinnelige jegerne var tilgang på jaktområder, ha noen å gå på jakt sammen med og at man måtte reise langt for å gå på jakt. Det var utelukkende positivt at de fleste ikke hadde opplevd barrierer eller hindringer.

Negative opplevelser i jaktsammenheng forekommer, og blant de kvinnelige jegerne i denne undersøkelsen var det flest som hadde svart at de ikke hadde opplevd noe negativt. Blant de som hadde svart ja på dette spørsmålet var det fordommer mot kvinnelige jegere, vanskelig å få tak i jaktutstyr som passer, jakttilgang, og kommentarer i ulike settinger som gikk igjen. Skadeskyting og lite ryper ble også nevnt som negativt.

De kvinnelige jegerne svarte i størst grad at de ikke måtte tilpasse seg menn eller kvinner i jaktsammenheng. Kvinnene tilpasset seg menn i større grad enn kvinner, de oppga at det var annerledes i maskuline miljøer og at det ikke var enkelt å komme inn der som kvinne. Mange mente også at det var naturlig å tilpasse seg noe i møte med andre mennesker uten at dette hadde betydning for jakta. Videre mente de aller fleste at det var et skille mellom mannlige

jegere og kvinnelige jegere. Det gikk for det meste på fysisk styrke, fyre av skudd og bruk av våpen, ulike verdier, erfaring og kultur, kjønn og personer og bruk/håndtering av jakthunder.

De fleste kvinnelige jegerne syntes ikke jakt er en aktivitet som er forbeholdt menn slik som det kanskje var før i tiden. Det var noen få som mente at det var slik enda. Når det gjelder respekt følte de aller fleste kvinnelige jegerne at de ble respektert og verdsatt i alle jaktsammenhenger, ingen svarte at de aldri ble det.

6.2 Intervju

I dette kapitlet presenteres og drøftes funn fra intervjuene innenfor de ulike områdene jeg ønsket å holde fokus på: jaktkultur, hindringer og barrierer og kjønn.

6.2.1 Jaktkultur

Begge informantene har fått jaktinteressen gjennom familie og da særlig fedre og onkler som har drevet med jakt. Dette er i samsvar med tidligere funn og tidligere forskning som Pedersen (1999) og Mordal (1993). Informant 1 ble allerede i 5 års alder med på snarefangst på rype med sin onkel, da hun var 10 år fikk hun være med på jakt på ordentlig. Hun har derfor mange års erfaring med jakt og fangst da dette har vært en del av hennes oppvekst. Hun forteller at på den tiden hun var liten var det ingen damer som gikk på jakt, moren og tanten gikk på sopp- og bærtur, de tok seg av sankinga. Informant 2 har ikke gått så mange år selv på jakt, men har vært med siden 2017. Hun har vokst opp med en far og en onkel som går på jakt, hun har også en mor som går på rypejakt hver høst med en venninnegjeng. Hun forteller at selv om at hun har en mor som jakter har interessen kommet fra mannsfigurene hun har i livet sitt.

Informant 1 går på jakt med familien som består av mannen og barna. I og med at hun er grunneier går hun også på jakt med de andre grunneierne som er en del av et elgjaktlag. Hun går for det meste på elgjakt og holder på med det til de er ferdige, som regel i oktober. Rypejakt blir litt mer tilfeldig og helst etter at vinteren har ankommet. Hun går på rovdryrjakt når det er kvoter for det. Når det gjelder tilgang på jaktområder sier informant 1 at hun er heldig og at hun har det rett utfor døra. Som grunneier på to eiendommer har elgjaktlaget god tilgang. Hun sier at rypejakta og storfuglsjakta også foregår på eget land. Samtidig gir hun

uttrykk for at det ikke er alle som er like heldige og har så god tilgang på jaktområder, dette ser man i litteraturen og tidligere forskning. Informant 2 har vært med kjæresten og hans elgjaktlag på elgjakt der hun har fått være med som driver. Hun har vært litt på rypejakt og skogsfugljakt på egenhånd. Som tidligere nevnt har hun vært litt av og på med jakta, men har vært litt med på elgjakta og høsten 21 var hennes første gang alene på småviltjakt. Tilgang på jaktområder har ikke vært like enkelt for informant 2 som informant 1. Hun sier at elgjaktlaget består av en masse grunneiere eller andre jegere med hund som gjør at man enklere får være med. Ellers er det vanskelig å få tilgang og vite hvordan man eventuelt får det. Hun forteller at det er ikke bestandig at hun får være med på elgjakta, da det står mellom hun og en annen jente og at begge ikke får være med samtidig. Begge informantene forteller at det er flest menn i elgjaktlagene de er med i.

Informantene har gode opplevelser og historier de deler med meg underveis i intervjuene. Det som kommer frem som det viktigste ved jakta er for informant 1 det sosiale. Hun nevner praten rundt bålet, hvordan jakt dagen skal organiseres, og det sosiale aspektet ved jakta. Videre forteller hun om hunder som fungerer etter å ha trent på dette, unger som viser interesse for jakt og den fysiske aktiviteten man får av å gå på jakt. *«Det at ungene er interessert og er med synes jeg er helt fantastisk, jeg kunne jo hatt unger som ikke ville vært med i det hele tatt. Så får man jo være i aktivitet, jeg tror jo jakta gjør at flere holder seg aktive og bruker kroppen sin og tåler at det er litt kaldt og vått. Det å lære seg at man ikke dør selv om at det kan kjennes sånn ut. For det er jo tungt mange ganger og det er jo mest menn man jakter sammen med og når elgen skal ut av skogen så nytter det jo ikke å stille seg opp å forvente at de andre skal vomme ut av dyret, slakte det eller dra det ut, man må jo være med på like premisser og det er klart at det er jo tungt men det er jo artig også»* -Informant 1

Informant 2 mener at det å forvalte viltet på en god måte og ha gode verdier rundt det er det viktigste ved jakta. Med gode verdier mener hun å ta vare på viltet på en god måte og behandle det med respekt.

Begge informantene synes jaktkulturen er en inkluderende kultur. Informant 1 forteller meg hvordan hennes jaktlag prøver å inkludere de yngste eller nye jegerne med inn i jakta og deres kultur: *«Så er det jo stor forskjell på når jeg begynte å jakte og nå, i begynnelsen var det sånn at ja du er så ung at du får gå å drive, så får de gamle sitte på post. Nå har vi snudd det helt,*

nå prøver vi så langt det går at de unge får sitte på post gjerne i lamme en erfaren jeger, så de får den erfaringen at det er trygt og at de tørr å prøve å skyte» - Informant 1.

Informant 2 har opplevd litt både og, men synes kulturen er mest inkluderende: *«Når jeg var på introjakt fikk jeg mye tips om ulike hytter jeg kunne bruke og instruktørene hadde veldig lyst til at flere jenter skulle være med. Jeg synes jaktkulturen har vært mest inkluderende og kanskje mer inkluderende enn jeg hadde trodd» - Informant 2.*

Når det kommer til spørsmålet om informantene alltid har følt seg respektert og verdsatt i alle jaktsammenhenger, svarer de litt forskjellig. Informant 1 har alltid følt seg respektert og verdsatt. Hun nevner at på elgjakt er det ikke alle postene som er like bra, på noen kommer det flere elg enn andre, men at hun alltid har følt seg likestilt med resten av gjengen. Informant 2 har ikke alltid følt det slik, en episode på elgjakt der alle skrudde av radioene har gjort at hun ikke følte seg respektert eller verdsatt. Hun forteller også at hun ved slakting og partering av en elg ble skubbet unna da hun ville se hvordan det ble gjort. Hun legger til at hun ikke vet om det var fordi hun var kvinne eller at det var for at hun var yngre og uerfaren, enn de som holdte på.

6.2.2 Hindringer og barrierer

Informant 1 forteller at hun aldri har opplevd noen barrierer, hindringer eller noe negativt i forbindelse med at hun er kvinne å driver med jakt. Det kommer også frem her at hun mener at hun har vært heldig sånn sett. Informant 2 har følt litt på barrierer eller hindringer når det gjelder å komme seg ut på småviltjakt da det ikke har vært så mange å dra ut med. Hun forteller om en negativ hendelse hun hadde første gangen på elgjakt, da det hadde vært elgfall og alle på jaktlaget skrudde av radioene sine. *«Jeg hadde jo en hendelse, eller ja første gangen jeg var med på elgjakt, å det kan jo hende at jeg synes det var mer negativt enn de andre, men det var at jeg var i et helt ukjent terreng, jeg hadde akkurat flytta dit, så jeg var ikke så kjent. Også ble det skutt en elg og drevet var over, også skrudde alle av radioen. Så måtte jeg jo da finne frem til de andre, og bålplassen de hadde gått til, uten at noen var på radioen lengre. Det synes jeg var skikkelig kjipt, og da ble jeg litt sånn fyfaen det her gidder jeg ikke, nå går jeg hjem, men hvor skal man gå? Men, de var jo ikke så veldig langt unna så det gikk jo bra, men jeg tror på en måte at de ikke tenkte så mye over det, men jeg synes de burde ha tenkt litt mer over det akkurat der og da» - Informant 2*

Informant 2 forteller også om en rar hendelse da hun ble invitert med på skytebanen av en mannlig kollega, der hun fikk beskjed om at det var lurt å dra å skyte med jentene i forkant sånn at hun visste litt mer hva hun gikk til og at alt ikke skulle gå så fort for henne, ifølge den mannlige kollegaen. *«Jeg var med han en annen gang etter at jeg hadde vært på jentegruppa. Da var det ja nå har du prøvd da kan du bli med, så da var det ikke noe negativt, men det var liksom måten han sa det på. Du burde dra med jentegruppa og øve litt først, så du ikke blir sett ned på av guttene»* - Informant 2.

Begge informantene er godt kjent med NJFF og begge har hørt om kvinnesatsingen. De er positive til at det er litt mer fokus rundt kvinner og jakt. Spesielt informant 2 som har deltatt på introjakt på rype og jentekvelder på skytebanen gjennom lokal jeger- og fiskeforening. Det har vært viktig for hun for å komme i gang med fuglejakta. Tilgang på jaktområder når man skal på fuglejakt har vært vanskelig uten foreningen. *«Når jeg var på skytebanen med jentegruppa var det ei som sa at hun skjønnte hvorfor det var en kvinnesatsing, men at hun ikke trengte det. Men jeg tror det har mye å si for yngre jegere og nye jegere og kanskje spesielt jenter. De eldre damene som har jaktet mye og jevnlig bryr seg kanskje ikke like mye om en sånn kvinnesatsing, men jeg tror det har mye å si for de yngre om de erfarne kommer på sånne møter og lignende for å dele erfaring»* - Informant 2.

Informant 1 er med i en lokal elgjegerforening og forteller at det arrangeres jentekvelder på elgbanen også, med masse god stemning. Hun forteller at flere menn har spurt om å få være med som nybegynnere og øve på skyting sammen med jentene. Dette viser at menn også kan føle på de samme barrierene og hindringene som kvinner i jaktsammenheng. Videre forteller hun at hun ikke har deltatt på noe i regi av den lokale jeger- og fiskeforeninga, men at hun er veldig positiv til kvinnesatsing selv om at det ikke er noe hun har trengt med hennes bakgrunn til jakt.

6.2.3 Kjønnforskjeller

Begge informantene mener at det er et skille mellom kvinnelige jegere og mannlige jegere. Informant 1 mente at det var forskjell på kvinner og menn, og at jenter tenker mer gjennom ting og at de ikke er like opptatte av troféjakt som menn kan være. Jenter overtenker situasjoner og det er ikke flaut å holde igjen et skudd når man er usikker, dette trodde hun var lettere for en kvinne å gjøre enn for en mann. Hun sa også at kvinner har et omsorgs gen som ikke menn har, og nevnte blant annet et eksempel om seg selv der hun overtenkte en situasjon

der det var mulig å skyte og at hun tenkte at alle de andre hadde kommet til å gjøre det. Hun endte opp med å skyte og det gikk bra, men det viser at kvinner tenker nøye gjennom før de skyter. Informant 2 sier at hun har merket kjønnsforskjeller på elgjakt, da en ung gutt var med som var høy på pæra og som hadde dårlige holdninger. Hun sa at hun ikke så for seg at jenter oppførte seg sånn. Ellers syntes hun at det var samme samhold uavhengig av kjønn.

Begge informantene mener det henger igjen fra gammelt av og det tradisjonelle som bakgrunn for at det er flest menn som går på jakt i dag. Informant 1 mente at det ikke var noe grunn for det i dag da kvinner og menn skal være så likestilte i dagens samfunn. Ingen av informantene syntes jakt er en aktivitet som er forbeholdt menn. Informant 2 mente dog at det var vanskeligere for kvinner å finne sin plass.

Informantene fikk et spørsmål som gikk ut på om de følte at de måtte tilpasse seg forskjellig i forhold til hvilket kjønn man omgås med i ulike jaktsammenhenger. Informant 1 fortalte at en tilpasning måtte til uansett hvem man møtte uavhengig av kjønn og situasjon, at vi tilpasser oss de vi møter til en viss grad. I jaktsammenheng hadde hun bare opplevd å måtte høre etter jaktlederen når hun egentlig hadde mest lyst til å skyte en elgokse, da jaktleder har siste ord. Ellers forteller hun at det aldri har vært noe trøbbel. Informant 2 mente at det var lettere å være seg selv når man er med jenter og at man tørr i større det i større grad. «*Det er større rom for å bli sliten, ta 5 minutter og puste litt. På jakt med bare menn må jeg følge tempo og være tøffere*» - Informant 2, hun mener derfor at hun tilpasser seg mer med mannlige jegere, der hun ikke helt føler at hun kan være seg selv.

6.2.4 Sammenfatning intervjuer

I dette kapitlet vil jeg legge fram en sammenfatning og diskusjon av den erfarne jeger og den uerfarne jeger, deres likheter og ulikheter.

Den erfarne jegeren er født og oppvokst med jakt og fangst som har lagt hennes grunnlag for den jegeren hun er i dag. Fra tidlig barnealder ble hun med faren og onkelen på snarefangst som senere utviklet seg til jakt med våpen, som gjør at hun i dag er en erfaren jeger som har drevet med jakt i mange år. Det var de mannlige familiemedlemmene som drev med jakt, mens kvinnene sto for sankingen. En kan dermed slå fast at det var utradisjonelt at den lille jenta på den tiden fikk være med på jakta når en tenker på at det som regel var ungguttene som fikk være med (Aagedal & Brottveit, 1999). Den uerfarne jegeren var også oppvokst med

jakt rundt seg men tok ikke selv del i jakta før hun ble eldre. Dette viser at selv om at en har foreldre som driver med jakt er det ikke bestandig at man starter tidlig selv. Også her var det de mannlige familiemedlemmene som vekket en interesse, selv om at hun har en mor som også går på jakt. Når det gjelder kjønn og jakt kan vi se et skille her blant jegerne, den erfarne jegeren hadde en mor som kun drev med sanking da det ikke var vanlig med kvinner på jakt på den tiden. Mens at den uerfarne jegeren har en mor som går på rypejakt med en venninnegjeng. Interesse og sosialisering til jakt via det mannlige kjønn ser ut til å være en kjent tendens i denne oppgaven og det er noe som går igjen i tidligere forskning hos Mordal (1993) og Pedersen (1999). De to jegerne har blitt sosialisert og integrert inn i jakt på ulike måter selv om at begge har familie rundt seg som driver med jakt.

Begge jegerne driver med småvilt- og storviltjakt. Den erfarne jegeren jakter for det meste elg og er grunneier på to vald. Hun har dermed god tilgang på jaktområder, hun la ikke skjul på at hun er heldig når jeg snakket med henne. De gangene hun drar på rypejakt foregår også dette på eget vald, og det er dermed ikke et problem når det gjelder tilgang på jakt. Den uerfarne jegeren er tilflyttet og har dermed ikke et jaktlig nettverk på samme måte som den erfarne jegeren har, dette var noe hun uttrykte som vanskelig i intervjuet (Kirkemo, 2022). Den uerfarne jegeren har vært med på elgjakt som driver i jaktlaget til kjæresten da hans far er grunneier. Dette jaktlaget har det imidlertid ikke vært så lett å være en del av da det er få jenter og nesten et krav om å ha hund eller være grunneier for å få være med. I intervjuet ga hun uttrykk for at hun i stor grad ønsker å holde på med småviltjakt i form av rype og skogsfugl da hun ikke trenger å være en del av et jaktlag for å få det til. De største hindringene for den uerfarne jegeren er tilgangen på jaktområder og noen å jakte med. En vesentlig forskjell på disse to jegerne er tilgangen de har til jakt. Den erfarne jegeren som er grunneier har aldri hatt problemet med tilgang på jakt, men den uerfarne og tilflyttede jegeren neppe hadde fått vært med på elgjakt uten kjæresten og hans jaktlag. Hun ga også uttrykk for at uten den lokale jeger- og fiskerforeningen hadde det nok ikke blitt noe småviltjakt. Hvor du kommer fra og hva du har rundt deg har stor påvirkningskraft i forhold til tilgang på jakt, noe som kommer godt til syne ved å sammenligne mine to informanter.

Begge informantene synes at jaktkulturen er en inkluderende kultur. Den uerfarne har fått oppleve begge sider av kulturen. Den uerfarne jegeren har fått kjenne på hvor viktig den lokale jeger- og fiskerforeningen har vært, noe som også viser at NJFF's kvinnesatsing er viktig for å få kvinner ut på jakt. Den erfarne jegeren har ikke benyttet seg av for eksempel

damekvelder på skytebanen eller andre arrangementer i regi av den lokale jeger- og fiskerforeningen, da dette ikke har vært et behov for henne. Også her kommer det frem et klart skille mellom de to jegerne og hvilke forutsetninger de har.

Når det gjelder kjønnsforskjeller i jakt mener begge informantene at det er en skille mellom kvinnelige jegere og mannlige jegere. Informantene mener at forskjellene går på at kvinner for eksempel tenker nøyere over situasjoner og holder oftere igjen skudd enn det menn gjør. Dårlige holdninger og oppførsel hos menn var også en forskjell som de mente at kvinner ikke hadde i like stor grad. Den erfarne jegeren mente at kvinner har et omsorgs gen som kommer til syne i større grad hos de enn hos menn, og at det er mer følelser involvert hos kvinner enn hos menn. Begge informantene mente at det var samme samhold uavhengig av kjønn og at det ikke fantes noen grunn for at det skulle være flest menn på jakt i dag, da vi er mer likestilte nå enn det vi var før i tiden.

7.0 Avsluttende drøfting

I den avsluttende drøftingen vil jeg prøve å sy trådene sammen og drøfte funnene inn mot oppgavens problemstilling og i lys av annen forskning og teori.

7.1 Jaktkultur

Jeg starter med begynnelsen til de kvinnelige jegerne og deres inngang til jaktkulturen. Det har som tidligere nevnt i oppgaven vært en tradisjon at gutter får bli med fedrene sine på jakt, og at de sosialiseres inn i jaktkulturen i tidlig alder (Aagedal & Brottveit, 1999). Dette er en tung tradisjon som kan være vanskelig å snu, og det viser seg at jakt er enda den dag i dag mannsdominert (SSB, 2022). De fleste kvinnelige jegerne i mine undersøkelser har fått sin jaktinteresse via det mannlige kjønn, noe som går igjen i tidligere forskning blant annet i Pedersen (1999) og Mordal (1993). Ifølge Gullestad (1989) er kultur lært og overført fra generasjon til generasjon (Gullestad, 1989), dette har som tidligere nevnt vært tradisjonelt mellom far og sønn. Ut ifra det vi vet om kultur og sosialisering er det nok ikke uvanlig at kvinnene får sin interesse fra det mannlige kjønn, da det er de som tradisjonelt har holdt på med jakt. De fleste kvinnelige jegerne i undersøkelsene dro også ut på jakt sammen med det mannlige kjønn, enten kjæreste/samboer, familie eller venn(er). Dette kan også knyttes opp mot tidligere forskning da intervjupersonene til Pedersen (1999) og Mordal (1993) gikk på jakt med det mannlige kjønn. Dette er heller ikke et oppsiktsvekkende funn da det faller seg naturlig å dra ut sammen med de man har fått interessen fra da man deler de samme verdiene, tankemønstrene, symboler og så videre sett i lys av Gullestad's (1989) samfunnsperspektiv om kultur som handlingsskjemaer (Gullestad, 1989) og de sentrale faktorene jaktkulturen har (Aagedal & Brottveit, 1999).

I mitt materiale opplyser 46% av de kvinnelige jegerne at de drev både med småvilt- og storviltjakt. Videre var det 21% som kun jaktet storvilt og 33% som kun jaktet småvilt. Det at de fleste kvinnelige jegerne driver med småviltjakt, går også igjen i tidligere forskning blant annet fra NINA rapporten i 2007 (Andersen & Kaltenborn, 2007). Som jeg har vært inne på tidligere, kan grunnen til dette være at det småviltjakt er lettere å utøve enn storviltjakt. Man kan for eksempel gå alene på rypejakt og man er ikke avhengig av flere jegere for å få felt viltet. En annen vesentlig grunn er at det kan være lettere å få tak i jaktområder og tilgang på jakt. Man er avhengig av et jaktlag dersom man for eksempel skal gå på elgjakt, og det er ikke like enkelt dersom man ikke er grunneier eller har tilknytning til noen som er det (Rundtom & Steinset, 2016). Mer om dette i drøftingen om hindringer og barrierer.

Det viktigste ved å jakte for kvinnene i min undersøkelse var naturopplevelse, noe som går igjen hos Mordals- (1993) og Pedersens (1999) forskning. Mine to intervjuinformanter satte ikke naturopplevelsen høyest. Det sosiale og spenningen var viktigst for den erfarne jegeren, mens god forvaltning av viltet var det viktigste for den uerfarne jegeren. Det sosiale og spenningen er også noe som går igjen i tidligere forskning (Mordal, 1993). Som nevnt tidligere burde jeg hatt med jakthunder som en faktor man kunne velge på spørsmål om det viktigste ved å jakte. Flere av kvinnene i spørreundersøkelsen mente at samspillet med hunden var viktig, dette var også noe den erfarne informanten enig i. Hun fortalte hvor gøy det var når samspillet og samarbeidet mellom henne og hunden fungerte. Dette var også noe som stemmer overens med den tidligere forskningen gjort av Pedersen (1999) og Mordal (1993).

De fleste kvinnelige jegerne mente at de opplevde jaktkulturen som en inkluderende kultur. Et fåtall opplevde jaktkulturen som ekskluderende, men en god del opplevde jaktkulturen som både inkluderende og ekskluderende. Eller sagt det slik, det kom an på situasjonen. Som tidligere nevnt er det positivt av over halvparten av de kvinnelige jegerne opplever jaktkulturen som inkluderende. De som føler seg inkludert nevner at de har blitt møtt med åpenhet og glede, fått lov til å delta og delta i avgjørelser og flåing av dyr, og erfarne jegere som blir glade for at det komme nye jegere som vil prøve seg. Noen av utdragene til respondentene forteller om en inkluderende kultur, men ei forteller også at man en nødt til å kjenne noen for å kunne gå på jakt sammen med noen andre og at det er få tilbud der hun bor.

Selv om at de fleste i mine undersøkelser følte seg velkommen og at jaktkulturen er en inkluderende kultur, var det noen som følte at den var ekskluderende. Jeg ønsker å ta opp mulige årsaker til at jaktkulturen kan føles ekskluderende på kvinner. Faktorer som er med på å gjøre jaktkulturen ekskluderende viser seg å ha mye å gjøre med det at jakt tradisjonelt er mannsdominert og at mye i jaktkulturen enda henger igjen fra gammelt av. De kvinnelige jegerne som følte at jaktkulturen er en ekskluderende kultur, hadde sterke meninger og følelser rundt dette. Det tas opp at det er vanskelig å få innpass i jaktlag og at det er mye forgubbing blant jegere i Norge. Jeg tolker dette som at det er som tidligere nevnt fortsatt holdninger der ute blant særlig eldre menn som er oppvokst med en annen tradisjon og kultur enn det som foregår i dag. Som nevnt i kapitlet 3.2.1 om kvinne- og mannskultur overføres kulturen vår gjennom generasjoner som gjør at kvinner og menn sosialiseres inn i ulike roller,

der kjønnsrollene som sier noe om normer og forventninger samfunnet stiller til det å være kvinne og mann (Mordal, 1993). Det er nærliggende å tro at de eldre jegerne og da særlig menn er sosialisert inn i en jaktkultur preget av kun menn og at det har vært samfunnets norm og forventning. Kvinner på jakt er noe som bryter med praktiske og kulturelle grenser for hva som har vært tradisjonelt for kvinner å gjøre fortsatt i dag (Pedersen, 1999).

Storviltjakt ble i Bye (2010) uttrykt som en mannsaktivitet hvor det kun var ønsket menn og at det var lettere å ha med kjæresten sin på småviltjakt enn på storviltjakt på for eksempel elg da de kunne få blick fra de andre mennene i jaktlaget (Bye, 2010). Dette kan ses på som en ekskludering av kvinner og spesielt når respondenter og informant 2 nevner at første uka ut i jakta er gutteuke og kvinner ikke er invitert. Den mannlige jakten er et symbol på frihet ifølge den tidligere forskningen til Bye (2010), der menn kan pleie den maskuline friheten sammen med andre menn. Det kom frem at dette var noe menn var redde for å «miste», og at jaktturen ikke ble den samme når det var kvinner med. Det ble uttrykt at kvinnelige jegere fikk være med på jakt, men at det måtte skje på menns premisser (Bye, 2010). Utdragene om ekskludering i kapittel 6.1.2 kan gi et innblikk i hvilke tanker og følelser de kvinnelige jegerne i min undersøkelse hadde rundt dette. Det er ikke unaturlig at kvinner føler seg ekskludert når menn føler de må beskytte en mannlig jaktkultur som kvinner ikke får ta del i med mindre de gjør det på menns premisser. Et paradoks rundt dette er at kvinner ikke nødvendigvis er interessert i å ta over menns jaktkultur eller starte kjønnskamp. Mange kvinner er opptatt av og søker etter gjensidig respekt og uttrykker en forventning om å ikke bli motarbeidet for at man har lyst til å drive med jakt (Pedersen, 1999).

I studien til Bye (2010) kom det frem at yngre menn synes at det var gøy at kvinner ville bli med på jakt. Også i mine studier uttrykte de kvinnelige jegerne at de følte seg ønsket og velkommen fra særlig yngre menn. Dette kan ha noe med å gjøre at likestillingen er kommet lengre, og at yngre menn er mer vant til at kvinner og menn gjør mye av det samme i samfunnet i dag. Tunge tradisjoner rundt jakt og jaktkultur kan være vanskelig å gjøre noe med, men samfunnet endres og det skjer en naturlig utbytting av jegere gjennom generasjoner der nye og yngre jegere kommer inn med andre holdninger enn det som har vært.

Taus kunnskap kan ses på som en ekskluderende faktor på de kvinnelige jegerne ved at det ligger en forventning om at nye og ferske jegere skal kunne «alt». Det ligger mange uskrevne regler og normer innad i jaktkulturen (Agedal & Brottveit, 1999). Dette var noe

respondentene mente kunne være ekskluderende og spesielt for nye jegere. NJFF's kvinnesatsing skal bidra til å rekruttere flere kvinnelige jegere (NJFF) og deres jobb blir spesielt viktig for de som ikke har jakterfaring eller tilknytning fra før. Funnene fra spørreundersøkelsen som ligger til grunn for denne studien, viste at det var 25% som ikke hadde hørt om kvinnesatsingen eller strategiplanen til NJFF, uten at det kom fram hva grunnene til dette kan være. En grunn kan kanskje være at ikke alle er medlemmer av NJFF. For at planen til NJFF skal fungere, må organisasjonen nå ut til alle og spesielt de som trenger det mest.

7.2 Hindringer og barrierer

Den største hindringen for de kvinnelige jegerne i denne undersøkelsen var tilgang på jaktområder. Ifølge Kirkemo (2022) sliter halvparten av de som tar jegerprøven med å komme seg ut på jakt da de mangler et nettverk og at dette gjelder både nye-, yngre- og eldre jegere (Kirkemo, 2022). Som ny jeger på elgjakt er det som tidligere nevnt vanskelig å komme seg inn i et jaktlag (Aagedal & Brottveit, 1999). Når det gjelder elgjakt virker det som at det er vanskeligere å komme seg ut og inn i et jaktlag på grunn av grunneierretten. Ifølge Kirkemo kan man få leid seg jakt hos grunneiere, men mange grunneiere ønsker ikke jegere som ikke er lokale (Kirkemo, 2022). Dette kan ses på som en bygdejakt-ideologi som jeg var inne på i kapittel 3.3.3, som bygger på at de som bor eller har tilknytning til et sted skal få jakte (Aagedal & Brottveit, 1999). Denne hindringen kan gjelde både storviltjakt og småviltjakt. Mange lokale jeger- og fiskerforeninger disponerer jaktterreng som kan være med på å hjelpe nye eller tilflyttede jegere ut på jakt. Som tidligere nevnt kan småviltjakt være enklere å dra ut på da man ikke er avhengig av et jaktlag og at mye av jaktområder der man kan gå på rypejakt er statseid. I forhold til spørreundersøkelsen har jeg ikke grunnlag for å diskutere hva som ligger bak denne hindringen, men jeg kan anta at det for eksempel kan være tilflyttere til nye fylker som ikke har fått seg et jaktlig nettverk. Det kan også være nye jegere som ikke har nettverk fra før og som synes at det er vanskelig å komme seg ut uten at de vet hvor de kan jakte.

I forhold til intervjuet med den uerfarne informanten (informant 2), så hun på tilgang på jakt som en stor hindring for å komme seg ut. Her kom det også frem hvor viktig den lokale jeger- og fiskerforeningen hadde vært for henne i og med at hun hadde deltatt på dame skytekvelder og introjakt på rype. Dette gjorde at hun fikk informasjon og tips om hvor hun kunne jakte og

hvordan hun fikk denne tilgangen. Dette viser at NJFF's kvinnesatsing og fokus på kvinner kan fungere for nye jegere som spesielt trenger hjelp til å komme i gang med jakta. En annen faktor jeg biter meg merke i når det gjelder hindringer og barrierer er det med å dra på skytebanen. Altså, skytebanen for å øve på å skyte for å bli bedre sammen med andre likesinnede. Flere kvinnelige jegere i mine undersøkelser forteller at de vegrer seg for å dra på skytebanen og at dette er en hindring for dem, bortsett fra hvis det er damekvelder og ingen menn tilstede. De ønsker ikke å dra på skytebanen dersom det er menn tilstede på grunn av kommentarer menn kan komme med. I den tidligere forskningen til Pedersen (1999) som fant sted for over 20 år siden var det kvinnelige jegere som følte på de samme hindringene, hvorfor har det ikke skjedd noe med dette problemområdet på så mange år? Et annet spørsmål man kan stille seg er hva skal man gjøre for å løse dette problemet? Hvorfor føler menn trangten til å måtte kommentere kvinners skyting og på negative måter? Kommenterer de andre menns skyting på samme måte? Dette er spørsmål jeg ikke har data til å svare på, men det hadde vært interessant å finne et svar og hva det svaret hadde vært. Kommentarer i negativ forstand en gjenganger når de kvinnelige jegerne skal utdype negative opplevelser de har med jakt.

7.3 Kjønnforskjeller

Noe som har vært sentralt i denne oppgaven er kjønn og forskjeller mellom kjønn. Som tidligere nevnt er jakt en mannsdominert høstingsaktivitet der kvinner representerer et mindretall. Dette er noe som er i endring og det er mange flere kvinner nå enn det var for 20 år siden. Jakt kan ses på som en tradisjonsbasert aktivitet der mye av det tradisjonelle henger igjen, og med det menes det at det er flest menn på jakt og en kan stille seg spørsmålet om det er det samfunnet legger opp til, siden det ikke skjer store endringer her.

De kvinnelige jegerne i undersøkelsen følte at de måtte tilpasse seg menn i større grad enn kvinner i jaktsammenheng. Flere av de kvinnelige jegerne i undersøkelsen mente at språk, samtaleemner og det sosiale var en del av tilpasningen de gjorde i jaktsammenhenger. Det som kommer frem her er at kvinnene synes disse faktorene som nevnt over er annerledes i et maskulint miljø. Dette kan henge sammen med det som har blitt diskutert tidligere om mannlig jaktkultur, at mennene føler at de må være brautende og tøffere for å bevare sin jakt- og mannsidentitet. Det kan jo virke som at noen mannlige jegere gjør alt de kan for at kvinnene ikke skal ha lyst til å være med.

Haavinds teori (1982) om kvinners relative undertrykking (Solbrække & Aarseth, 2009) er interessant å se på i forhold til jakt og kvinner. Det at kvinnelige jegere i større grad føler at de må tilpasse seg mannlige jegere enn kvinnelige jegere, kan ses på som en slags underordning. Sett i sammenheng med funnene mine er det noen kvinner som ikke lar seg påvirke av menns kommentarer eller menns brautende vesen, mens noen har gitt uttrykk for at de for eksempel ikke tørr å snakke eller komme med noe dersom det er flest menn tilstede. Dette var noe som gikk igjen i Pedersen (1999) der kvinner ble enda mer tause når andelen menn i forsamlingen økte (Pedersen, 1999). Det kan ses på som en underordning når kvinner føler at de ikke kan si noe i forsamlinger med flest menn, hvorfor lar kvinnene underordne seg slik med tanke på likestillingen og hvor den er kommet i dag? Jeg har ikke data for å besvare hvorfor denne underordningen skjer, derimot opplevde jeg ikke mine to informanter som to kvinner som lot seg underordne mannlige jegere i den sammenheng at det er negativt.

Spørsmålet som tok for seg om det var noe som skilte kvinnelige jegere og mannlige jegere viste at de kvinnelige jegerne er uenige ifølge figur 11. Det var flere faktorer som gikk igjen i svarene til de kvinnelige jegerne på dette spørsmålet, og mange presiserte at det ikke hadde noe å si selv om at det var et skille. For eksempel fysisk styrke, menn er ofte fysisk sterkere enn kvinner men det har ikke noe å si for selve jakta annet enn at kanskje må gå noen ekstra runder ved slakting av vilt i fjellet. Fyre av skudd og respekt for våpen var også faktorer som gikk ofte igjen blant svarene der kvinnene mente at kvinnelige jegere er mer tilbakeholdne når det gjelder skudd enn det mannlige jegere er. Faktorer som erfaring og kultur var også noe kvinnene mente skilte mellom kvinne og mann, hvordan man har blitt sosialisert inn i jakten men også erfaringer som gjør at man blir godtatt. Det kom frem at kvinnene følte at de hadde mer å bevise enn det menn måtte for å bli godtatt som en seriøs jeger. Verdier var også tatt opp som forskjellig mellom kvinner og menn, der kvinner hadde mer omsorg og et dypere syn på jakta enn menn. Verdisynet på jakta var noe som gikk igjen i den tidligere forskningen til Pedersen (1999), der kvinnene i hennes studie mente at et mulig jaktutbytte ble sett på som underordnet av naturopplevelse, rekreasjon og spenning (Pedersen, 1999).

Kjønn blir også tatt opp som faktor når det er snakk om skillet mellom kvinner og menn. Med bakgrunn i kjønnskultur der det tradisjonelt har vært mannen som har gått på jakt, mente en respondent at menn kommer seg mer ut på jakt enn kvinner og at grunnen til dette kunne være kjønnskultur. Igjen kan dette kobles til det som ble diskutert tidligere om mannlige jaktkultur, der menn føler de må forsvare sin jakt og dra ut på tur sammen med andre menn. En annen

respondent mener at det er opplagt at kjønn er det som skiller kvinnelige jegere mot mannlige jegere, hvordan stiller dette seg til teorien om det biologiske kjønn?

Som tidligere nevnt har det vært og er sterke antagelser om at biologi styrer den samfunnsmessige organiseringen av kjønn (Lorentzen & Mühleisen, 2009). Tilnærminger som bruker biologisk orienterte forklaringer for å bidra til å bekrefte en binær kjønnsdeling i tenking og i praksis har blitt kritisert da det er undertrykkende holdninger i slike kjønnsoppfatninger (Gurholt, 2018). Denne tilnærmingen blir kritisert da det er en konsekvens av forståelsen av kjønn. Forskning viser at biologisk kjønn ikke determinerer kjønnsforskjeller (Lorentzen & Mühleisen, 2009), vi er biologisk forskjellige men det er ikke biologien som styrer våre forskjeller. Det som spiller inn på kjønnsforskjellene er det sosiale og kulturen man omgås med. Kjønnsideitet blir sett på som sosialt, kulturelt og blir konstruert av kunnskap, ferdigheter, ideer og verdier (Gurholt, 2018).

Kan en si at dette er en konsekvens av hvordan jaktkulturen er i dag? Er dette en konsekvens av hvordan kvinner opplever å være jegere og en del av jaktkulturen? Ifølge forskningen har kvinner og menns muligheter, roller og valg i livet blitt forhåndsbestemt av deres biologiske kjønn (Gurholt, 2018). Det vil si at jaktkulturen har blitt bestemt på forhånd av tilnærminger som antar at kjønn er styrt av biologien, at det er bestemt at menn skal holde på med typiske «manneting» som for eksempel jakt, og at kvinner skal holde på med det som har blitt sett på som typiske «kvinneting» som å holde seg hjemme og passe barn. Dette er ideer som har styrt muligheter, roller og valg som er forhåndsbestemt på grunn av en hardprogrammert ide og antagelse av at sånn er det. Hardprogrammerte ideer som blir bekreftet så ofte at de ses på som referansepunkt (Myrstad, 1999). En som styrker ideen om at jakt ikke har vært en aktivitet for kvinner er Marit Løvenskiold. «*Uten å bli beskyldt for ukvinnelighet tør jeg si at jeg alltid har svart at jeg verken er nervøs eller redd når jeg er på elgjakt*» (Bergan, 2020, s. 108). Utsagnet til Løvenskiold påpeker et syn på kvinner da hun gikk på jakt tidlig på 1900-tallet, der ukvinnelighet er knyttet til det å gå på jakt. Dette kan trekkes mot det som oppfattes som maskulint og feminint i vår kultur. Kvinners rolle i hjemmet har utviklet seg i en omsorgsrolle og verdiene følsomhet, åpenhet, samarbeid og varme ses på kvinnelige egenskaper (Mordal, 1993). Dermed kan utsagnet til Løvenskiold bli oppfattet som mindre feminint og at det bryter med den rollen en kvinne skulle ha ifølge samfunnets normer. Dette er et syn som flere har i dag som viser at mange av samfunnsnormene fra før i tiden, enda henger igjen i dag.

Ifølge studiene til Mead (1989) og Gurholt (2018) er kjønn sett på som sosialt og kulturelt som er konstruert av kunnskap, ferdigheter, ideer og verdier. Det vil si at kvinner og menn påvirkes av de sosiale og kulturelle forholdene de vokser opp med og omgir seg med. I min studie ser man hvordan en kvinnelig jeger (informant 1) vokser opp med en familie der hun får være med på jakt og fangst fra hun er 5 år. Her har det ikke vært snakk om at hun ikke skal få være med på grunn av at hun er jente. Informant 1 er i dag en aktiv og erfaren jeger som har vokst opp med å få være med de mannlige familiemedlemmene på jakt fra hun var liten jente. Dette viser at hun har blitt påvirket av de sosiale og kulturelle forholdene hun har vokst opp i, og at hennes biologiske kjønn ikke har satt en stopper for at hun kunne få bli med på jakt. Dette har gitt informanten positive opplevelser knyttet til jakten og jaktkulturen da hun har blitt inkludert fra første stund. Det vil videre si at de mannlige familiemedlemmene ikke har hatt en biologisk tilnærming som bakgrunn i hvem som kunne få delta på jakt og fangst. Informant 1 sin oppvekst i sosiale og kulturelle forhold har gjort at hun i dag jakter sammen med hele familien og synes at noe av det viktigste ved jakta er at ungene er med.

Kommunikasjonskonsulenten fra NJFF uttalte i 2017 at samfunnet i dag er høyt preget av likestilling og at kvinner møter holdninger i jaktmiljøene som likestilte (Pedersen, 2017). Funnene fra mine undersøkelser viser at det fortsatt er kvinner som møter holdninger som ikke viser mot likestilling, men at det fortsatt finnes holdninger der ute om at kvinner ikke hører hjemme på jakt. Videre ble det uttalt i 2017 at de gode holdningene som er vokst frem hos mannlige og kvinnelige jegere gjør at jaktinteressen er på vei til å jevne seg ut (Pedersen, 2017). Det kan godt hende at jaktinteresse er på vei til å jevne seg ut, men ifølge tall fra SSB er det fortsatt et høyt antall mannlige jegere enn kvinnelige jegere som faktisk går på jakt. Som tidligere nevnt var det i jaktåret 2020/2021 128 610 menn som gikk på en eller flere former for jakt, mens 11 560 kvinner gjorde det samme (SSB, 2021). Tallene ovenfor forteller noe helt annet enn at det er på tur å jevne seg ut i antall kvinner og menn som går på jakt. Det snakkes om likestilling men kvinnelige jegere kan ses på i en underordnet posisjon i jakta sett i lys av Haavinds teori (1982) (Solbrække & Aarseth, 2009). Kvinner i et moderne samfunn hvor likestilling står høyt men fortsatt underordnes en mannsdominert jakt. Det opprettholdes et slags maktforhold i jakta ved at den er mannsdominert og derfor trengs det mer forskning på kvinnelige jegere for å øke medbestemmelse og rive ned maktforhold (Eeg-Henriksen, 2003).

NJFF's kvinnesatsing er en respons på mannlig dominans innad i organisasjonen. Som nevnt i litteraturen om kvinnesatsing ble 1992 utpekt som kvinneår i NJFF, det var ønskelig med flere kvinner som kunne representere organisasjonen da kvinnelige kvaliteter kunne bidra til flere medlemmer (Mordal, 1993). Det at det ble uttalt at kvinner kunne brukes til å dempe et utstyrshysteri, konkurransementalitet og prestasjonsangst, og endringer i holdninger (Mordal, 1993). Som tidligere nevnt finnes det fortsatt holdninger som må endres for at kvinner skal føle seg mer velkomne i jaktmiljøer rundt omkring. Det er vanskelig å diskutere en løsning for at det skal øke i kvinnelig deltakelse og at kvinner skal føle seg velkomne, derfor er det viktig og nødvendig med mer forskning på området og særlig på faktorer som er med på å gjøre det vanskelig for kvinner.

8.0 Avslutning

Jeg har i denne oppgaven prøvd å belyse problemstillingen hvordan kvinner opplever å være jegere i en tradisjonelt mannsdominert aktivitet som jakt, med fokus på jaktkultur, hindringer og barrierer og kjønnsforskjeller.

De områdene jeg har ønsket å se på har ikke endret seg stort på 20 år sammenlignet med den tidligere forskningen. Det er fremdeles slik at man ofte blir rekruttert og sosialisert inn til jakt via et mannlig familiemedlem eller samboer/kjæreste/ektefelle. Det viser seg også at de kvinnelige jegerne ofte går på jakt med de som de har fått jaktinteressen fra.

De aller fleste kvinnelige jegerne i denne studien henviser til en inkluderende jaktkultur hvor de føler seg møtt, sett og i varetatt. Mesteparten føler at de blir respektert og verdsatt i alle jaksammenhenger. Noen av kvinnene føler på ekskludering i form av fordommer mot kvinnelige jegere, negative kommentarer fra menn særlig eldre og jaktutstyr som er forbeholdt menn. Mange av kvinnene syntes jaktkulturen var både inkluderende og ekskluderende ved at det er inkluderende i deres omgangskrets og i det kjente, mens at det er ekskluderende på nye jegere som ikke blir inkludert på samme måte. En annen ekskluderende faktor som oppleves ved jaktkulturen er at tips og deling av jaktområder og lignende ikke blir delt i frykt for å miste «sine» områder til andre.

Når det kommer til kjønn har dette vært vesentlig i oppgaven. Jeg har primært skrevet om kvinnelige jegere og hvordan de opplever å være jeger i en mannsdominert aktivitet. Jakta

bærer preg av hvordan den har blitt oppfattet som en mannsaktivitet og blitt forklart slik via biologiske forestillinger. Dette kan ses på som en konsekvens av hvordan kvinner opplever jaktkulturen og det å bli tatt i mot som jegere i en aktivitet som tradisjonelt har vært mannens domene. Selv om at vi i dag lever mer likestilte som kvinner og menn enn det man gjorde før i tiden finnes det fremdeles holdninger der ute som støtter biologiske forestillinger om kjønn og jakt. Forestillinger om at biologisk kjønn er en viktig forklaring på kjønnsforskjeller i jakt, kan være en konsekvens av hvordan kvinner opplever jakta og jaktkulturen. Kvinnens rolle i jakt kan ses i lys av Hanne Haavinds teori (1982) om kvinners relative underordning og annen forskning, blant annet innen friluftsliv, som viser at endringer i kjønnsroller og- forståelser innen enkelte området er langsomme prosesser. Mannsdominansen kan utløse et ofte taust og vedvarende maktforhold som medfører at kvinners ønsker om medbestemmelse og likeverdighet i deltakelse har vanskelig for å trenge gjennom. Kvinners opplevelser er viktig, men ikke tilstrekkelig, for å kunne rive ned maktforholdet i jakta.

Det har vært vanskelig å formulere et entydig svar på problemstillingen, den må ses fra flere sider da noen opplever å være kvinnelige jegere som helt problemfritt der de andre for eksempel har måttet bøyte med hindringer og barrierer, eller kjønnsproblematikk. Mens på den andre siden har man kvinnelige jegere som har måttet kjempe for å få tilgang til for eksempel jaktområder, måttet brøyte vei for å komme inn i jaktmiljøer og møtt på hindringer eller barrierer som har gjort det vanskeligere å være jegere. Forestillingene om kjønn og det som kjennetegner kvinner og menn, og deres roller fra gammelt av, kan gjøre det vanskelig å endre jaktkulturen. Dette fordi nye jegere sosialiseres inn i det som har vært tradisjoner, men med dagens økende likestilling i samfunnet er det ikke noe som tilsier at kvinners deltakelse i jakt og antall kvinnelige jegere kan øke.

Jeg har med denne oppgaven prøvd å gi et innblikk i kvinners deltakelse i og opplevelse av jakt, og håper at dette kan bidra positivt videre for nærmere eller annen forskning på området.

Litteraturliste

- Andersen, O. & Kaltenborn, B. P. (2007). *Rekruttering til jakt - En undersøkelse om motiver for å avlegge jegerprøven, barrierer og tiltak for å øke andel aktive jegere*. Norsk institutt for naturforskning
- Bergan, A. (2020). *Norske storjegere*. Egmont publishing.
- Bye, L. M. (2010). Masculinity and rurality at play in stories about hunting. *Norwegian Journal of Geography*.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg. utg.). Gyldendal akademisk.
- Dietrichson, S. (2021). Samiske kvinner jaktet, fisket og hadde en sterk stilling i nomadefamilien. <https://kjonnsforskning.no/nb/2021/03/samiske-kvinner-jaktet-fisket-og-hadde-en-sterk-stilling-i-nomadefamilien>
- Eeg-Henriksen, F. (2003). Kvinneforskning: et nytt fagfelt <https://www.kvinnehistorie.no/artikkel/t-3091>
- Fossum, A. (1996). Vikingtids jakt og fangst på rein i Nord-Gudbrandsdal : var de alle menn? I(Bd. 1996.1). Norsk fjellmuseum.
- Grønli, K. S. (2007). Kjønnforskning møter biologi. *Forskning.no* <https://forskning.no/biologi-seksualitet/kjonnsforskning-moter-biologi/1005916>
- Gullestad, M. (1989). *Kultur og hverdagsliv : på sporet av det moderne Norge*. Universitetsforlaget.
- Gurholt, K. P. (2018). Women in outdoor adventure education and outdoor learning in Europe. I *The changing world of Outdoor Learning in Europe*. Routledge.
- Holmer, M. D. (2022). Hvordan få jentene med på jakt? *JEGER*. <https://www.jeger.no/jakt-og-samfunn/hvordan-fa-med-jentene-pa-jakt>
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? : innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg. utg.). Cappelen Damm akademisk.
- Johannessen, A., Christoffersen, L. & Tufte, P. A. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg. utg.). Abstrakt.
- Jones, I. (2015). *Research methods for sports studies* (3rd. utg.). Routledge.
- Jordal, I. (2018). *Skogens dronninger*. <https://jaktogfiske.njff.no/jakt/2018/10/skogens-dronninger>
- Kirkemo, O. (2022). Jakten på jakta. *Jakt og Fiske*
- Kvale, S., Brinkmann, S., Anderssen, T. M. & Rygge, J. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg. utg.). Gyldendal akademisk.
- Kvinneutvalg, N. (2017). *Strategiplan*. Norges Jeger- og Fiskerforbund. https://www.njff.no/njff-organisasjonen/kvinnesatsing-i-njff?accordion_section=5-2&#accordion_section=5-2
- Leira, A. (2000). *Kjønn - et sosialt kjennetegn?* I. f. samfunnsforskning. https://www.samfunnsforskning.no/om/om-instituttet/instituttets-historie/r_2000_2%5B1%5D.pdf
- Lorentzen, J. & Mühleisen, W. (2009). *Kjønnforskning : en grunnbok*. Universitetsforlaget.
- Lovdata. (2009). *Viltloven*. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-05-29-38?q=viltloven>
- Miljødirektoratet. (2018). *Jakt i Norge*. <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/jakt-felling-og-fangst/jakt-i-norge/>
- Mordal, K. (1993). *Jaktkultur blant kvinnelige og mannlige rypejegere* [Norges idrettshøgskole].
- Myrstad, A. (1999). Blant skogens konger, sønner og enkelte døtre. I *Jakta på elgjaktkulturen*. Abstrakt forlag.
- NJFF. *Kvinnesatsing i NJFF*. Norges Jeger- og Fiskerforbund. https://www.njff.no/njff-organisasjonen/kvinnesatsing-i-njff?accordion_section=4-3&#accordion_section=4-3
- NJFF. (2022). *Jegerprøven*. Norges Jeger- og Fiskerforbund. <https://www.njff.no/jegerproven>

- Pedersen, K. (1999). *"Det har bare vært naturlig" : friluftsliv, kjønn og kulturelle brytninger* [Institutt for samfunnsfag, Norges idrettshøgskole]. Oslo.
- Pedersen, K. E. (2017). *Den nye jegergenerasjonen #jaktjenter*.
<https://www.hjortevilt.no/nye-jegergenerasjonen-jaktjenter/>
- Rundtom, T. O. & Steinset, T. A. (2016). *Hvem er jeger*. <https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/artikler-og-publikasjoner/hvem-er-jeger>
- Solbrække, K. N. & Aarseth, H. (2009). Samfunnsvitenskapens forståelser av kjønn
IKjønnsforskning : en grunnbok.
- SSB. (2021). *Aktive jegere* Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/jakt/statistikk/aktive-jegere>
- SSB. (2022). *Registrerte jegere*. Statistisk sentralbyrå.
<https://www.ssb.no/statbank/table/09285/tableViewLayout1/>
- Storløpa, A. S. & Sigurjónsson, T. (2015). *Elgjakt - En kilde til helse og velvære*.
<https://www.hjortevilt.no/elgjakt-en-kilde-til-helse-og-velvaere/>
- Wæhle, E. (2019). *Jegere og sankere*. Hentet fra https://snl.no/jegere_og_sankere
- Agedal, O. & Brottveit, Å. (1999). *Jakta på elgjakkulturen*. Abstrakt forl.
- Aas, Ø. & Odden, A. (2002). Oppslutning om høstingsaktiviteter. I. Friluftslivets fellesorganisasjon.

Vedlegg

Spørreundersøkelse

Hvilket fylke bor du i?

- *Agder
- *Innlandet
- *Møre og Romsdal
- *Nordland
- *Oslo
- *Rogaland
- *Vestfold og Telemark
- *Troms og Finnmark
- *Trøndelag
- *Vestland
- *Viken

Hvor gammel er du?

Hvor har du jaktinteresser din fra?

Her kan du krysse av et eller flere svar

- *Har fått den på egenhånd
- *Familiemedlem av det mannlige kjønn
- *Familiemedlem av det kvinnelige kjønn
- *Kjæreste/samboer
- *Venn(er) av det mannlige kjønn
- *Venn(er) av det kvinnelige kjønn
- *Annet

Hvem jakter du med?

Her kan du krysse av et eller flere svar

- *Familie av det mannlige kjønn
- *Familie av det kvinnelige kjønn
- *Venn(er) av det mannlige kjønn
- *Venn(er) av det kvinnelige kjønn

*Kjæreste/samboer

*Alene

Hva jakter du?

*Småvilt

*Storvilt

*Småvilt og storvilt

Hva synes du er det viktigste ved å jakte?

Her kan du krysse av et eller flere svar

*Naturopplevelse

*Matauk

*Spenning

*Det sosiale

*Rekreasjon

*Trofé

*Annet

Har du opplevd noen av disse barrierene eller hindringene i jaktsammenheng?

Her kan du krysse av et eller flere svar

*Jeg må reise langt for å dra på jakt

*Det er vanskelig å få tilgang til jaktområder

*Jeg har få eller ingen å jakte med

*Jeg har barn som hindrer meg i å dra på jakt

*Jeg orker ikke dra på skytebanen for jeg er redd for å få kommentarer hvis jeg bommer

*Jeg drar bare på skytebanen når det er damekvelder

*Jeg får ikke være med på jakt fordi jeg er kvinne

*Jeg får ikke være med i jaktlaget fordi jeg er kvinne

*Jeg føler at jeg kan for lite om jakt om våpen for å dra på jakt

*Jeg føler at jeg maser hvis jeg spør om hjelp

*Jeg har fått kommentarer på utseende i jaktsammenheng

*Jeg synes det er for dyrt med jaktutstyr (våpen, ammunisjon, klær, osv)

*Jeg synes det er for dyrt med jegeravgift og jaktkort

*Jeg opplever at det er fordommer mot kvinnelige jegere

*Jeg har opplevd andre barrierer eller hindringer som er oppgitt her

*Jeg har ikke opplevd noen hindringer eller barrierer

Føler du at du må tilpasse deg i jaktsammenheng med mannlige jegere?

*Ja

*Nei

*Vet ikke

Føler du at du må tilpasse deg i jaktsammenheng med kvinnelige jegere?

*Ja

*Nei

*Vet ikke

Utdyp fra de to forrige spørsmålene: På hvilken måte må du tilpasse deg?

Er det noe som skiller kvinnelige jegere fra mannlige jegere?

*Ja

*Nei

*Vet ikke

Kan du utdype svaret ditt fra forrige spørsmål?

Opplever du jaktkulturen som inkluderende eller ekskluderende?

*Inkluderende

*Ekskluderende

*Vet ikke

*Begge deler

På hvilken måte opplever du jaktkulturen inkluderende, ekskluderende eller både og?

Opplever du at jakt er en aktivitet som er forbeholdt menn?

*Ja

*Nei

*Vet ikke

Har du opplevd noe negativt i jaktsammenheng? Gjerne utdyp

Opplever du som kvinnelig jeger at du blir respektert og verdsatt i jaktsammenheng til enhver tid?

- *Alltid
- *Som regel
- *Av og til
- *Aldri
- *Vet ikke

Norges Jeger- og Fiskerforbund jobber aktivt med å få flere kvinner til å starte med jakt og friluftsliv, har du hørt om deres kvinnesatsing og strategiplan?

- *Ja
- *Nei
- *Vet ikke

Intervjuguide

- Hvordan har jaktinteressen oppstått og hvor lenge har du jaktet?
- Hvem jakter du med, hva, hvor ofte og hvor?
- Beste jaktopplevelse/minne?
- Hva synes du er det viktigste ved jakte?
- Har du opplevd noe barrierer, hindringer, evt noe negativt i jaktsammenheng?
Hvilke/hva
- Er det noe som skiller kvinnelige jegere fra mannlige jegere? (Jaktfilosofi, motiver, mannskultur, kvinnekultur)
- Hvorfor tror du det er flest menn som driver med jakt?
- Opplever du at jakt er en aktivitet som er forbeholdt menn?
- Føler du at du må tilpasse deg forskjellig i forhold til kjønn jaktsammenheng? (På jakt, på skytebane, osv)
- Opplever du jaktkulturen som inkluderende eller ekskluderende? Hvordan/hvorfor
- Opplever du som kvinnelig jeger å bli respektert og verdsatt i alle jaktsammenhenger til enhver tid? (Kan være fra å kjøpe skudd, til skytebane, til å fortelle at du er jeger, osv)

- Har du hørt om/Hva synes du om NJFF's kvinnesatsning?
- Deltar du på arrangementer og lignende gjennom jeger- og fiskeforeningen der du bor?
- For å oppsummere, hvordan vil du si at du opplever å være kvinne som driver med jakt?

Informasjons- og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet mitt?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne ut mer om kvinnelige jegere og hvordan de opplever den norske jegerkulturen. Dette skrivet gir deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

I forbindelse med min masteroppgave i idrett, friluftsliv og kroppsøving ved Universitetet i Sør-Øst Norge, ønsker jeg å gjennomføre et forskningsprosjekt som tar for seg kvinnelige jegere. Bakgrunn for dette forskningsprosjektet er egen interesse innenfor feltet, men også fordi det er manglende forskning og informasjon om de kvinnelige jegerne. Jakt har tradisjonelt sett vært en mannsdominert aktivitet, men de siste årene har det økt i kvinnelig deltakelse og dette fortsetter å øke. Jeg ønsker å finne ut hvordan kvinner opplever å være jegere.

Oppgaven vil bygge på problemstillingen «*Hvordan opplever kvinner å være jegere i en tradisjonelt mannsdominert aktivitet som jakt?*», der jaktkultur, hindringer og barrierer, og kjønnsforskjeller er områder jeg ønsker å se spesielt på.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Sør-Øst Norge er ansvarlig for prosjektet.

Prosjektet gjennomføres av masterstudent Ine Marie Ravn Andersen.

Prosjektet veiledes av Universitetsprofessor Per Ingvar Haukeland/ Kirsti Pedersen Gurholt

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta fordi du er kvinnelig jeger som driver med småvilt- og storviltjakt. Kriterier for å delta er at man er 18 år eller eldre, om du er erfaren eller uerfaren har ikke noe å si.

Hva innebærer det for deg å delta?

For å samle inn nødvendig informasjon til prosjektet vil det bli brukt intervju/samtale. Det vil bli ett intervju med mulighet for oppfølgingsamtale hvis noe for eksempel skulle være uklart eller trengs å oppklares. Intervjuet vil registreres med lydopptak og notater.

- «Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i et intervju. Det vil ta deg ca. 60 minutter. Intervjuet inneholder spørsmål om hvordan du opplever å være kvinnelig jeger og hvordan du opplever jegerkulturen i Norge. Det blir tatt lydopptak av intervjuet og det vil senere bli transkribert for videre analyse».

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Student Ine Marie Ravn Andersen og veileder Per Ingvar Haukeland/Kirsti Pedersen Gurholt ved Universitetet i Sør-Øst Norge vil ha tilgang på opplysningene.
- Ingen uvedkommende får tilgang til personopplysningene da disse vil bli erstattet med koder og adskilt fra øvrige data. Opplysningene blir lagret innelåst.
- Ved eventuell publisering vil du som informant ikke kunne gjenkjennes, personlige opplysninger blir ikke tatt med.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er juni 2022. Etter dette vil alle opplysninger og lydopptak slettes.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Sør-Øst Norge har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Sør-Øst Norge ved student Ine Marie Ravn Andersen (inemarie@live.com 45205079). Veileder Per Ingvar Haukeland (per.i.haukeland@usn.no 35952684)
- Vårt personvernombud: Paal Are Solberg (Paal.A.Solberg@usn.no 35575053)

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Per Ingvar Haukeland
(Veileder)

Ine Marie Ravn Andersen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju med mulighet for oppfølging ved behov

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)